

Tilastokeskus
Tilastoarkisto

Yritystoiminnan tulos ja taseet 2002

Företagsverksamhetens resultat och balansräkning
Business Enterprises - Net Results and Balance Sheets

Yritystoiminnan tulos ja taseet 2002

Företagsverksamhetens resultat och balansräkning

Business Enterprises - Net Results and Balance Sheets

Tiedustelut – Förfrågningar – Inquiries:

SVT

Suomen virallinen tilasto
Finlands officiella statistik
Official Statistics of Finland

Marjatta Laine
Pirkko Nurmela
Leena Jussila
Rauno Viita
Seija Kolehmainen
(09) 17 341

http://tilastokeskus.fi/tk/yr/rake_til_tilieto.html
sähköposti: rakenne.tilastot@tilastokeskus.fi

Kannen kuva – Pärm planering – Cover photograph: Jenni Riikonen

© 2004 Tilastokeskus

Tietoja lainattaessa lähteenä on mainittava Tilastokeskus.
Uppgifterna får lånas med uppgivande av Statistikcentralen som källa.
Quoting is encouraged provided Statistics Finland is acknowledged as the source.

ISSN 0784–8463
= Yritykset
ISSN 1459–3785
ISBN 952–467–262–6

Edita Prima Oy, Helsinki 2004

Esipuhe

Yritystoiminnan tulos ja taseet 2002 –julkaisu tarjoaa monipuolisen kuvan Suomen yritystoiminnan laajuudesta, kannattavuudesta, rahoituksesta ja tehokkuudesta tilinpäätöstietojen näkökulmasta. Julkaisusta löytyy tietoja eri toimialoilta: teollisuudesta, rakentamisesta, kaupasta, liike-elämän palveluista sekä liikenteestä. Se sisältää tietoja myös suomalaisyritysten ulkomaisten tytäryritysten liikevaihdosta ja henkilökunnasta.

Tilastokeskus julkaisi vuotta 2002 koskevia ennakkotietoja yritystoiminnan tuloksesta heinäkuussa 2003. Nyt ovat kyseessä lopulliset tiedot täydennettynä tasetiedoilla. Vuotta 2003 koskevat ennakkotiedot julkistetaan heinäkuussa 2004.

Julkaisun liitteenä oleva CD-ROM sisältää laajan taulukko-osan, jossa on esitetty lähes 200 toimialan tuloksen muodostuminen, tase pääkohdittain sekä keskeisimmät tunnusluvut valmiiksi laskettuina. CD-ROM sisältää viimeisimpien vuoden 2002 lukujen lisäksi myös vertailukelpoiset tiedot vuosilta 2000–2002.

Tilinpäätöstilastossa noudatetaan tilastovuodesta 2002 lähtien Toimialaluokitus TOL 2002-luokitusstandardia, joka korvaa aikaisemman TOL 1995:n. Tässä julkaisussa myös vuosien 2000 ja 2001 tiedot esitetään uuden luokituksen mukaisina, mistä syystä ne voivat poiketa Yritystoiminnan tulos ja taseet 2001 – julkaisussa esitetyistä luvuista. Suuruusluokkien määrittämistä on tarkistettu. Myös se on aiheuttanut jonkin verran muutoksia aikaisemmin julkaistuihin tietoihin.

Julkaisun tekemiseen ovat osallistuneet seuraavat henkilöt, joilta kunkin toimialan tiedoista voi tiedustella:

Teollisuus: Marjatta Laine ja Pirkko Nurmela

Rakentaminen: Marjatta Laine ja Pirkko Nurmela

Kauppa: Leena Jussila ja Seija Kolehmainen

Majoitus- ja ravitsemistoiminta: Leena Jussila ja Seija Kolehmainen

Liikenne: Rauno Viita

Liike-elämän palvelut: Seija Kolehmainen ja Leena Jussila

Ulkomaiset tytäryritykset: Essi Kaukonen

Julkaisun on viimeistellyt Ritva Ihalainen. CD-ROM:in on koonnut Kristiina Nieminen. Julkaisua ja CD-ROM:ia koskevaa palautetta ja kehitysehdotuksia voi lähettää myös sähköpostitse osoitteeseen: rakenne.tilastot@tilastokeskus.fi

Helsingissä, maaliskuussa 2004

Kaija Hovi

Tilastojohtaja

Förord

Publikationen **Företagsverksamhetens resultat och balansräkning 2002** erbjuder utgående från bokslutsuppgifter en mångsidig bild av företagsverksamheten i Finland, av dess omfattning, lönsamhet, finansiering och effektivitet. Publikationen innehåller uppgifter om olika näringsgrenar: industrin, byggverksamheten, handeln, företagstjänster samt samfärdseln. Den innehåller också uppgifter om omsättning och antal anställda i utländska dotterföretag till företag i Finland.

I juli 2003 publicerade Statistikcentralen förhandsuppgifter om år 2002. Nu utges de slutliga uppgifterna kompletterade med balansräkningsuppgifter. Förhandsuppgifter i Företagsverksamhetens resultat 2003 utkommer i juli 2004.

Cd-rom-skivan som bifogas publikationen innehåller ett omfattande tabellavsnitt. Där presenteras resultatbildningen balansräkningen i huvuddrag samt de viktigaste nyckeltalen färdigt uträknade för nästan 200 näringsgrenar. Förutom talen för de senaste året, 2002, omfattar skivan dessutom jämförelseuppgifter för åren 2000–2002.

De svensk- och engelskspråkiga översättningarna av näringsgrenarna på cd-rom-skivan finns på bifogade skiva. Där hittas också resultat- och balansräkningsposter samt vissa nyckeltal på svenska och engelska. Produktbeskrivning för bokslutsstatistiken finns i bilaga 2.

På bokslutsstatistiken tillämpas den nya indelningsstandarden Näringsgrensindelningen TOL 2002 fr.o.m. år 2002. TOL 2002 ersätter Näringsgrensindelningen 1995. Uppgifterna för år 2000 och 2001 publiceras i denna publikation enligt den nya näringsgrensindelningen. Därför de kan skilja sig från uppgifter som publicerats tidigare. Bestämmandet av storlekskategori har reviderats. Det har också förorsakats några förändringar i uppgifter som publicerats tidigare.

Publikationen har bearbetats av följande personer, som också besvarar frågor beträffande de olika näringsgrenarna:

Industri: Marjatta Laine och Pirkko Nurmela

Byggverksamhet: Marjatta Laine och Pirkko Nurmela

Handel: Leena Jussila och Seija Kolehmainen

Hotell- och restaurangverksamhet: Leena Jussila och Seija Kolehmainen

Samfärdsel: Rauno Viita

Företagstjänster: Seija Kolehmainen och Leena Jussila

Utländska dotterföretag: Essi Kaukonen

Publikationen har ombrutits av Ritva Ihalainen. Cd-rom-skivan har tillverkats av Kristiina Nieminen. Ni kan kommentera och ge utvecklingsförslag beträffande publikationen och Cd-rom-skivan per e-post under adressen: **rakenne.tilastot@tilastokeskus.fi**

Helsingfors i mars 2004

Kaija Hovi

Statistikdirektör

Preface

The **Business enterprises – net results and balance sheets 2002** publication gives a diversified picture of the volume of Finnish business enterprises, their profitability, financing and efficiency from the viewpoint of financial statement data. The publication contains information on different economic activities: industry, construction, trade, business services and transport. It also includes information about turnover and employees of foreign subsidiaries of companies resident in Finland.

Statistics Finland published preliminary data for the year 2002 in July 2003. The present data are final data, supplemented by balance sheet data. Net results of business enterprises 2003, preliminary data will be released in July 2004.

The accompanying CD-ROM contains a large table section presenting the result formation and balance sheets of nearly 200 economic activities by main points and the ready calculated key ratio figures. The CD-ROM contains the latest figures for 2002 as well as comparable data for 2000 to 2002.

An English version of the economic activities included in the CD-ROM can be found on the attached CD-ROM. You can also find the profit and loss account and balance sheet items as well as the names of the key ratio figures there. The product description of financial statements statistics is given in Appendix 2.

The new Standard Industrial Classification TOL 2002 has been applied to the Financial Statements statistics from the statistical year 2002. TOL 2002 replaces the Standard Industrial Classification 1995. In this publication the data for 2000 and 2001 are published according to the new classification. Therefore the data may differ from the figures presented in the publication *Business enterprises – net results and balance sheets 2001*. The determination of size categories has been revised. It has caused some changes to the earlier published data.

The publication was compiled by the following persons who can be contacted for information concerning a specific economic activity:

Industry: Marjatta Laine and Pirkko Nurmela

Construction: Marjatta Laine and Pirkko Nurmela

Trade: Leena Jussila and Seija Kolehmainen

Hotels and restaurants: Leena Jussila and Seija Kolehmainen

Transport: Rauno Viita

Business services: Seija Kolehmainen and Leena Jussila

Foreign subsidiaries: Essi Kaukonen

The layout has been prepared by Ritva Ihalainen. The CD-ROM was prepared by Kristiina Nieminen. Customer feedback on the publication and the CD-ROM and suggestions for improvement can also be sent by email to the following address: rakenne.tilastot@stat.fi

Helsinki, March 2004

Kaija Hovi

Director, Business Structures

Taulukoissa käytetyt symbolit – Teckenförklaring – Explanation of symbols

Ei yhtään – Värdet noll – Magnitude nil	-
Tieto epälooginen esitettäväksi – Uppgift kan inte förekomma – Category not applicable	.
Tietoa ei ole saatu tai se on liian epävarma esitettäväksi – Uppgift ej tillgänglig eller alltför osäker för att anges – Data not available or too uncertain for presentation	..
Ennakkotieto – Preliminär uppgift – Preliminary data	*

Sisällys

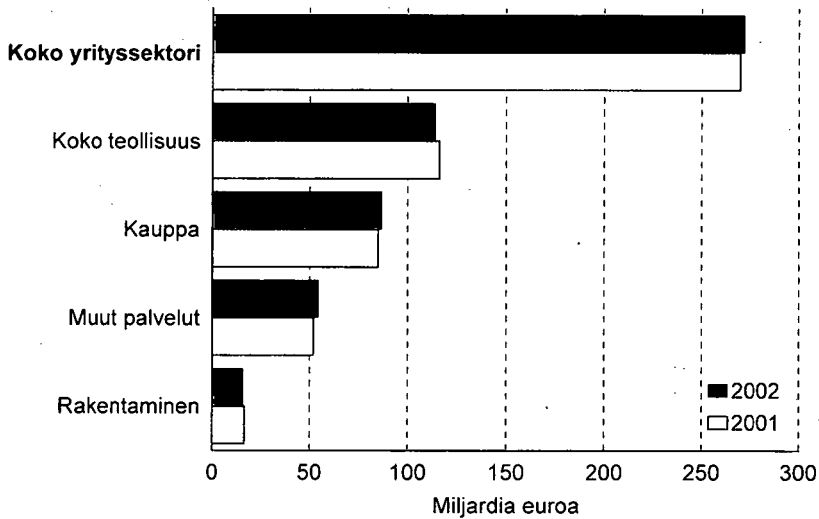
Esipuhe.....	3
Yrityssektorin tulos	8
Mikroyritykset.....	12
Suomalaisyritysten tytäryritysten toiminta ulkomailla	16
Tehdasteollisuus.....	20
Metsäteollisuus	25
Metalliteollisuus.....	27
Teollisuuden aikasarjat	30
Metsäteollisuuden aikasarja	32
Rakentaminen.....	33
Talonrakentaminen	36
Talotekniikka (Rakennusasennus ja rakentamisen viimeistely)	37
Maa- ja vesirakentaminen	38
Rakentamisen aikasarja.....	39
Teollisuuden ja rakentamisen tilastotaulut 2002.....	40
Kauppa toimialoittain.....	43
Autokauppa.....	46
Tukkukauppa	47
Vähittäiskauppa	49
Päivittäistavara-kauppa	51
Kaupan tilastotaulut 2002	54
Majoitus- ja ravitsemistoiminta.....	57
Liikenne.....	61
Liike-elämän palvelut.....	65
Tietojenkäsittelypalvelu.....	66
Ohjelmistopalvelu.....	69
Muu liike-elämää palveleva toiminta.....	70
Tekninen palvelu.....	71
Mainostoimistot	73
Liite 1. Kuvio- ja taulukkoluetelo	76
Liite 2. Tilinpäätöstilaston tuoteseloste.....	79
Bilaga 2. Produktbeskrivning för bokslutsstatistiken.....	84
Appendix 2. Product description of financial statements statistics.....	89
Liite 3. Tunnuslukujen kaavat.....	94
Bilaga 3. Nyckeltalsformler	95
Appendix 3. Key ratio formulas.....	96

Yrityssektorin tulos

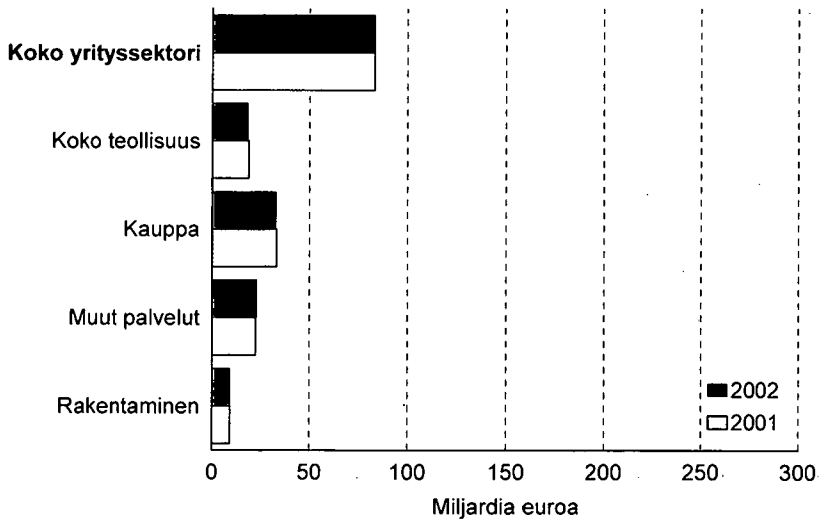
Liikevaihto

Yrityssektorin liikevaihto oli 271,9 miljardia euroa vuonna 2002. Liikevaihdosta 42 prosenttia tuli teollisuudesta, 32 prosenttia kaupasta, 20 prosenttia muusta palvelutoiminnasta ja 6 prosenttia rakentamisesta.

Kuvio 1. Koko yrityssektorin liikevaihto päätoimialoittain 2001–2002

Kuvio 2. Pk-yritysten liikevaihto päätoimialoittain 2001–2002

Liikevaihto kasvoi edellisvuodesta 2,2 miljardia eli 0,8 prosenttia. Liikevaihdon kasvu oli selvästi heikompaa kuin edellisvuonna. Vuonna 2001 liikevaihto kasvoi 11,5 miljardia eli 4,5 prosenttia. Liikevaihto kasvoi eniten palvelutoimialoilla ja kaupassa. Heikoin kehitys oli teollisuudessa, minkä liikevaihto supistui 0,7 prosenttia.

Suuret yritykset keräsivät liikevaihtoa 188,3 miljardia euroa ja pk¹-yritykset 83,5 miljardia. Suurten yritysten liikevaihto kasvoi 2 miljardia, mutta pk-yritysten liikevaihto jäi edellisvuoden tasolle. Paras liikevaihdon kehitys oli kaupan ja muiden palvelujen suuryrityksillä, joiden liikevaihto koheni 3,9 miljardia. Koko teollisuuden suurten yritysten liikevaihto supistui 1,8 miljardia ja rakentamisen 0,1 miljardia euroa edellisvuodesta.

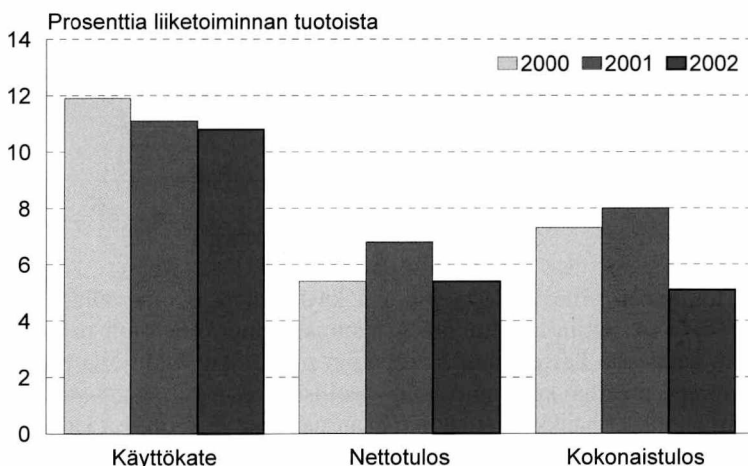
Yrityssektori työllisti 1 272 600 henkilöä, josta pk-yritykset työllistivät 623 400 henkilöä. Yrityssektorin henkilöstön määrä väheni edellisvuodesta 1,2 prosenttia.

Kannattavuus

Yrityssektorin kannattavuus heikkeni edelleen. Yritykset eivät pystyneet sopeuttamaan kustannuksiaan liikevaihdon heikentyneeseen kasvuun vastaavasti. Käyttökate osuus liike-toiminnan tuotoista supistui 0,4 prosenttiyksikköä, nettotuloksen 1,4 prosenttiyksikköä ja kokonaistuloksen 2,8 prosenttiyksikköä. Pk-yritysten kannattavuus pysyi vuoden 2001 tasolla.

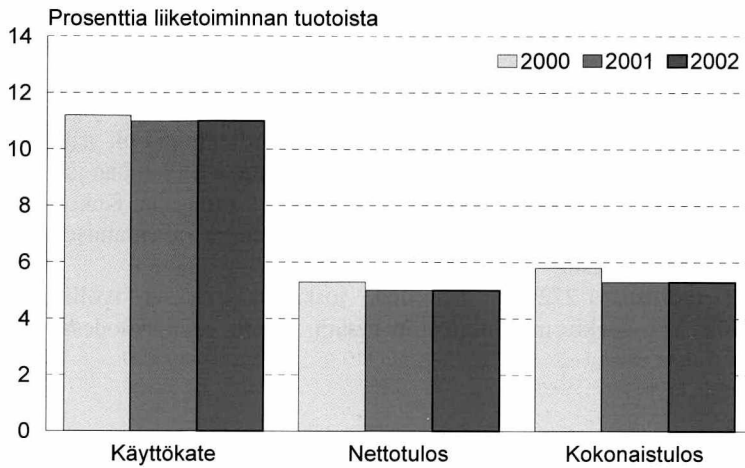
Nettotulosta heikensivät yritysten tekemät rahoituskuluihin sisältyvät tavallista suuremmat arvonalennukset. Kokonaistulosta rasittivat lisäksi telealan suuret luottotappiot ja alaskirjaukset verovaikutuksineen sekä käyttöomaisuuden myyntivoittojen 1,2 miljardin vähennys edellisvuodesta.

Kuvio 3. Koko yrityssektorin kannattavuus 2000–2002

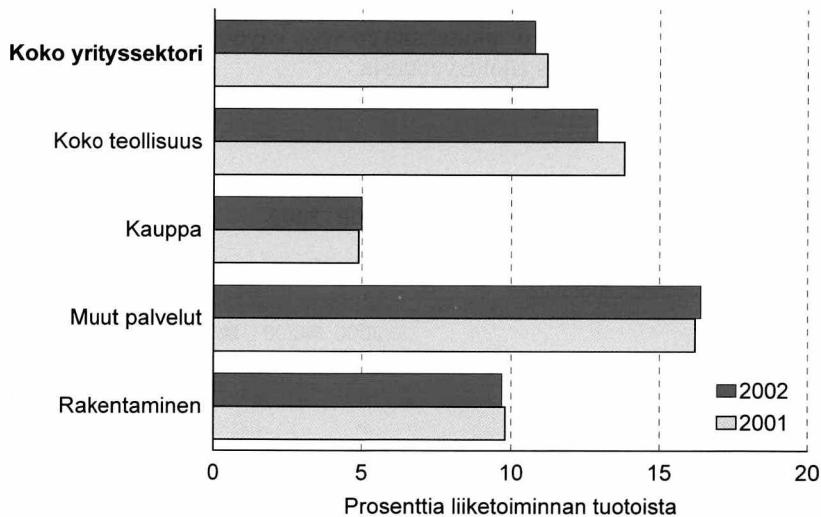

¹ Ks. määritelmä s. 80

Kuvio 4. Pk-yritysten kannattavuus 2000–2002

Kuvio 5. Koko yrityssektorin käyttökateprosentti päätoimialoittain 2001–2002

Päätoimialojen toiminnan erilaisuudesta johtuen käyttökateprosentit vaihtelevat 5,0 prosentista 16,4 prosenttiin liike-toiminnan tuotoista. Suurin kate oli palvelu-yrityksillä pienin kaupassa. Palvelualoilla on paljon pieniä yrityksiä, joita pyöritetään yrittäjävoimin pienillä kustannuksilla. Teollisuudessa ja rakentamisessa valmistuksen kustannukset haukkaavat suuren osan tuotoista ja kaupassa kauppata-
 varoiden ostot.

Taulukko 1. Yrityssektorin tuloksen muodostuminen

	2001		2002	
	milj.euroa	%	milj.euroa	%
TULOSEN MUODOSTUMINEN				
Liikevaihto	269 672		271 858	
Liiketoiminnan muut tuotot	4 829		4 370	
Liiketoiminnan tuotot yhteensä	274 501	100,0	276 228	100,0
Aine- ja tarvikekäyttö	-143 411	-52,2	-142 726	-51,7
Ulkopuoliset palvelut	-20 695	-7,5	-21 728	-7,9
Henkilöstökulut	-41 467	-15,1	-42 604	-15,4
Liiketoiminnan muut kulut	-38 460	-14,0	-39 681	-14,4
Valmisteverastojen lisäys/vähennys	147	0,1	397	0,1
Käyttökate	30 614	11,2	29 886	10,8
Suunnitelman mukaiset poistot	-9 810	-3,6	-10 390	-3,8
Arvonalentumiset pysyvien vastaavien hyö	-313	-0,1	-494	-0,2
Vaihtuvien vastaavien poikkeukselliset a	-9	0,0	-32	0,0
Liiketulos	20 483	7,5	18 974	6,9
Rahoitustuotot	12 506	4,6	10 891	3,9
Rahoituskulut	-8 474	-3,1	-9 323	-3,4
Tuloverot	-5 872	-2,1	-5 674	-2,1
Muut välittömät verot	-70	0,0	-69	0,0
Nettotulos	18 573	6,8	14 800	5,4
Satunnaiset tuotot	5 846	2,1	7 443	2,7
Satunnaiset kulut	-5 291	-1,9	-9 551	-3,5
Käyttöomaisuuden myyntivoitot	2 591	0,9	1 434	0,5
Kokonaistulos	21 719	7,9	14 126	5,1
Poistoeron lisäys/vähennys	135	0,0	437	0,2
Vapaaehtoisten varausten lisäys/vähennys	-36	0,0	-53	0,0
Tilikauden tulos	21 819	7,9	14 510	5,3

Taulukko 2. Yrityssektorin tase 2001–2002

	2001		2002	
	milj. euroa	%	milj. euroa	%
VASTAAVAA				
Aineettomat hyödykkeet	7 392	2,3	8 666	2,6
Aineelliset hyödykkeet	86 076	26,6	86 806	26,3
Sijoitukset	107 984	33,4	107 047	32,5
Vaihto-omaisuus	23 712	7,3	23 587	7,2
Pitkäaikaiset saamiset	7 147	2,2	7 076	2,1
Lyhytaikaiset saamiset	69 638	21,5	73 159	22,2
Rahoitusarvopaperit	6 619	2,0	6 882	2,1
Rahat ja pankkisaamiset	14 849	4,6	16 413	5,0
Vastaavaa yhteensä	323 415	100,0	329 637	100,0
VASTATTAVAA				
Oma pääoma	139 877	43,3	144 931	44,0
Tilinpäätössiirtojen kertymä	16 986	5,3	16 654	5,1
Pakolliset varaukset	1 112	0,3	1 278	0,4
Pitkäaikainen vieras pääoma	76 514	23,7	78 154	23,7
Lyhytaikainen vieras pääoma	88 926	27,5	88 621	26,9
Vastattavaa yhteensä	323 415	100,0	329 637	100,0

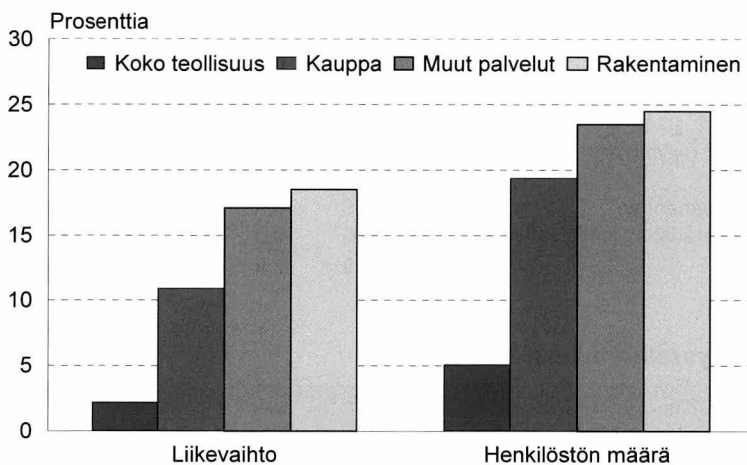
Mikroyritykset

Vuonna 2002 yrityssectorilla oli noin 200 000 yritystä, joista 84 prosenttia oli pieniä alle 10 henkeä työllistäviä mikroyrityksiä. Kaupassa ja muilla palvelu-aloilla sekä rakentamisessa oli mikroyrityksiä yli 80 prosenttia koko yritysjoukosta. Teollisuudessa mikroyritysten osuus jäi 73 prosenttiin.

Mikroyritysten merkitys ja niiden osuus toimialoittain vaihteli hyvin paljon. Palvelu-toimialoilla sekä rakentamisessa mikroyritysten osuus koko toimialan liikevaihdosta oli lähes 20 prosenttia, kaupassa 11 ja teollisuudessa 2 prosenttia. Mikroyritysten palveluksessa oli teollisuuden työvoimasta 9 prosenttia, kaupassa 20 prosenttia, rakentamisessa ja muussa palvelutoiminnassa noin 24 prosenttia.

Mikroyritysten joukko on hyvin heterogeeninen. Suurin osa yrityksistä on toimimisiä, avoimia yhtiöitä ja kommandiittiyhtiöitä. Osakeyhtiöiden määrä jää alle 30 prosenttiin.

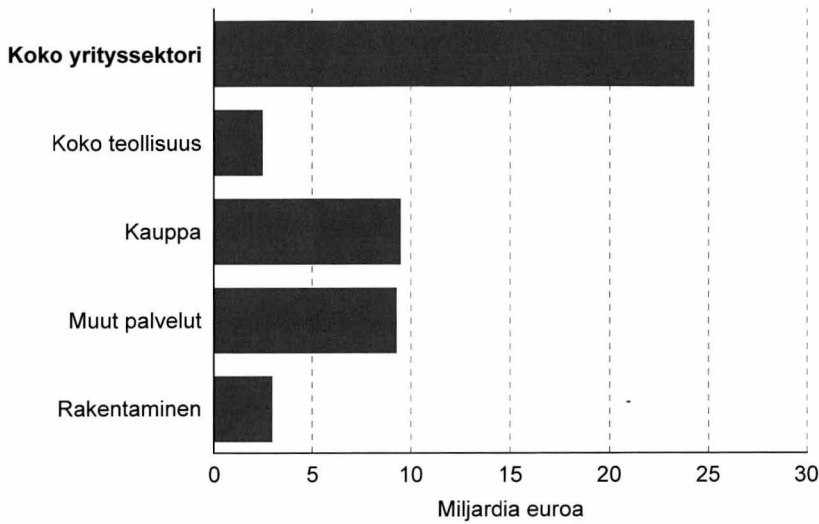
Kuvio 6. Mikroyritysten osuus toimialan liikevaihdosta ja henkilöstöstä 2002

Liikevaihto

Vuoden 2002 yrityssectorin 271,9 miljardin liikevaihdosta mikroyritysten osuus oli 24,3 miljardia euroa. Liikevaihdosta kaupan osuus oli 9,5 miljardia euroa, muiden palvelujen 9,3 miljardia, rakentamisen 3 ja teollisuuden 2,5 miljardia.

Kuvio 7. Mikroyritysten liikevaihto toimialoittain 2002

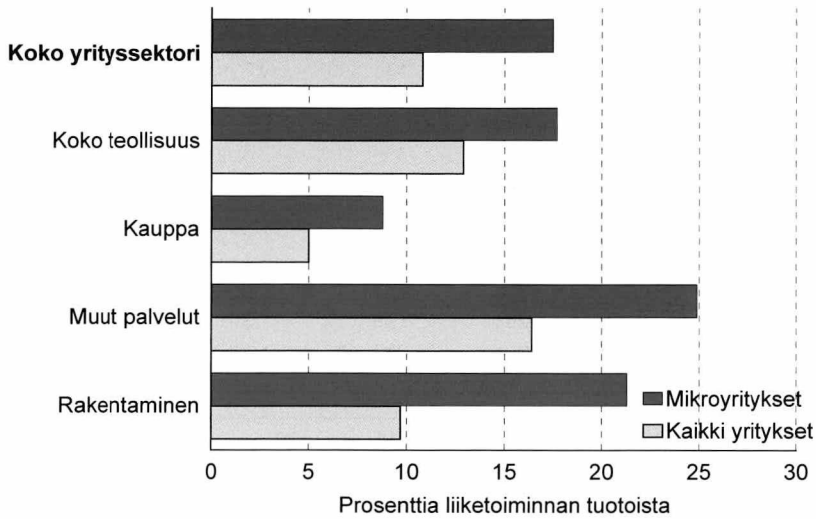
Kannattavuus

Mikroyritysten käyttökateen osuus liiketoiminnan tuotoista oli 17,5 prosenttia. Se oli 7 prosenttiyksikköä suurempi kuin koko yrityssectorilla, jonka käyttökateprosentti oli 10,8 prosenttia.

Mikroyritysten kulurakenne poikkeaa huomattavasti keskisuurten ja suurten yritysten kulurakenteesta, koska yritykset ovat usein pieniä yrittäjävetoisia työvaltaisia yksiköitä.

Teollisuuden ja rakentamisen mikroyrityksillä kului liikevaihdosta raaka-aineiden hankintaan noin 20 prosenttiyksikköä vähemmän kuin koko toimialalla. Kaupan mikroyrityksillä kauppatarvikkeiden hankintaan kului miltei 70 prosenttia liikevaihdosta, mutta 6 prosenttiyksikköä vähemmän kuin koko toimialalla. Mikroyritysten työvaltaisuus näkyy henkilöstökuluissa, joiden osuudet liikevaihdosta olivat toimialoittain 5–2 prosenttia suuremmat kuin koko toimialalla.

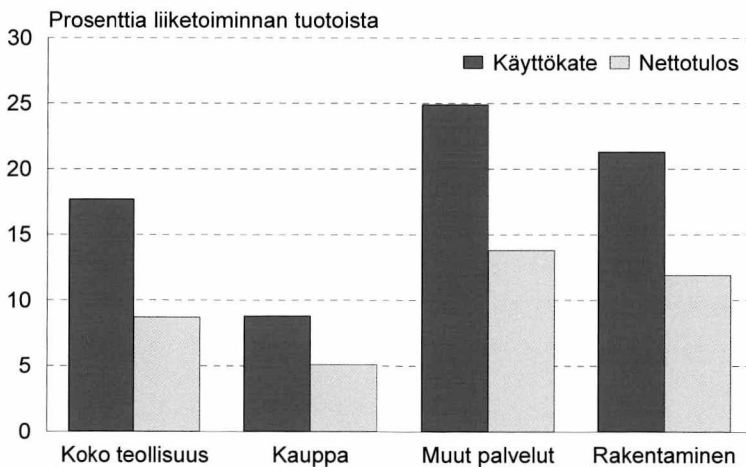
Kuvio 8. Mikroyritysten käyttökateprosentti verrattuna koko toimialaan 2002

Suurin ero mikroyritysten ja koko toimialan käyttökateen välillä oli rakentamisessa. Rakentamisen mikroyritysten käyttökate oli 21,3 prosenttia liikevoiminnan tuotoista, kun koko toimialan kateprosentti oli 9,7. Toimialalla on paljon yrittäjiä, jotka kulkevat työkalupakkinsa kanssa kohteesta toiseen. Kun työllisyystilanne on hyvä liikevaihtoa syntyy ja kateet nousevat korkeiksi. Tällaisten yritysten kustannukset jäävät pieniksi, sillä suurin panostus yritykseen on yrittäjän ammattitaito.

Muilla palvelualoilla toimii paljon pienyrittäjiä, joiden toiminta on kokonaan yrittäjien työn varassa. Niinpä muiden palvelujen mikroyritysten käyttökateprosentti oli 8,5 prosenttiyksikköä suurempi kuin koko toimialan. Teollisuudessa mikroyritykset saivat 5 prosenttiyksikköä enemmän katetta kuin koko toimiala ja kaupassa 3 prosenttiyksikköä.

Kuvio 9. Mikroyritysten käyttökate ja nettotulos toimialoittain 2002

Taulukko 3. Mikroyritysten tuloksen muodostuminen 2002

	Koko teollisuus	Kauppa	Muut palvelut	Rakentaminen
	milj. euroa	milj. euroa	milj. euroa	milj. euroa
Liikevaihto	2 546	9 481	9 331	2 991
Liiketoiminnan tuotot yhteensä	2 580	9 589	9 558	3 019
Aine- ja tarvikekäyttö	-984	-6 405	-2 402	-1 015
Henkilöstökulut	-520	-978	-2 011	-632
Muut toimintakulut	-620	-1 361	-2 768	-731
Käyttökate	456	845	2 377	642
Liiketulos	332	709	1 822	488
Nettotulos	224	491	1 316	358
Kokonaistulos	243	536	1 377	367
Tilikauden tulos	244	537	1 373	368

Suomalaisyritysten tytäryritysten toiminta ulkomailla¹

Suomen Pankki kerää suorien sijoitusten² tilastoinnin yhteydessä tietoja ulkomailla sijaitsevien tytäryritysten³ sekä sivuliikkeiden liikevaihdosta ja henkilökunnan määrästä. Suomen Pankin tuoreimpien tietojen mukaan ulkomailla sijaitsevien tytäryritysten ja sivuliikkeiden liikevaihto oli 128 miljardia euroa ja niiden palveluksessa oli noin 334 000 työntekijää vuonna 2002⁴.

Liikevaihto ja henkilöstö toimialoitain

Ulkomaisen henkilökunnan määrä kasvoi 6 prosenttia vuodesta 2001. Tämä kasvu on pientä vuosikymmenen vaihteeseen verrattuna ja selittyy lähes kokonaan sillä, että kaupan alan henkilökunta lisääntyi vajaalla 13 000 henkilöllä. Vastaavana aikana ulkomainen kokonaisliikevaihto kasvoi 10 prosenttia. Sekin lisääntyi oleellisesti vain kaupan alan yrityksillä, yhteensä noin 10 miljardilla eurolla.

Taulukko 4. Ulkomailla sijaitsevien tytäryritysten ja sivuliikkeiden liikevaihto toimialoitain 2001 ja 2002

	Henkilöstö, 1000 henkeä		Liikevaihto, mrd. euroa	
	2001	2002	2001	2002
Teollisuus yhteensä	226	229	64	64
Metsä	74	74	23	24
Metalli	99	100	31	30
Kemia	23	23	6	6
Muu teollisuus	31	31	4	4
Palvelut yhteensä	80	93	50	61
Kauppa	37	50	36	47
Rahoitus ja vakuutus	23	24	11	12
Muut palvelut	19	20	33	3
Muut toimialat	10	12	2	3
Yhteensä	315	334	117	128

Liikevaihto ja henkilöstö alueittain

Vuoden 2002 tietojen valossa Eurooppa ja erityisesti Euroopan unionin maat ovat edelleen ylivoimaisesti merkittävin suomalaisten yritysten toimialue. EU-maista kertyi vuonna 2002 yli puolet sekä ulkomaisesta henkilökunnasta että liikevaihdosta. EU:n ulkopuolinen Eurooppa, lähinnä Norja, Viro ja Venäjä, kasvatti osuuttaan vuosikymmenen vaihteessa erityisesti henkilökunnan suhteen. Vuonna 2002 lähes viidennes ulkomaisesta henkilökunnasta sijaitsi EU:n ulkopuolisessa Euroopassa. Tältä alueelta kertyi 11 prosenttia liikevaihdosta.

Pohjois-Amerikka, lähinnä Yhdysvallat, vastasi noin viidennesestä sekä henkilökunnan että liikevaihdon kertymästä 90-luvun loppupuoliskolla. Sekä henkilökunnan määrä että liikevaihdon kertymä notkahtivat vuonna 2001. Vuoden 2002 kasvun myötä luvut palautuivat vuoden 2000 tasolle. Kokonaisuudessaan Pohjois-

¹ Tiedot perustuvat Suomen Pankin Suoria sijoituksia koskeviin julkaisuihin, joista uusien, vuotta 2002 koskeva, on julkaistu 3.11.2003. Tiedot löytyvät myös internetistä osoitteesta www.bof.fi/fin/5_tilastot/index.stm

² Ks. määritelmä sivulla 79

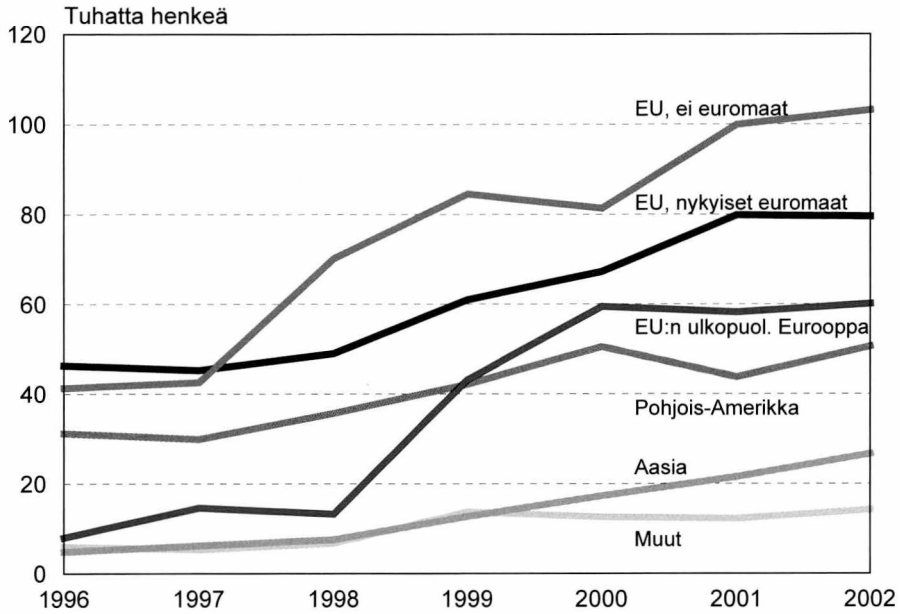
³ Ks. määritelmä sivulla 79

⁴ Vuoden 2002 tiedot ovat ennakkollisia.

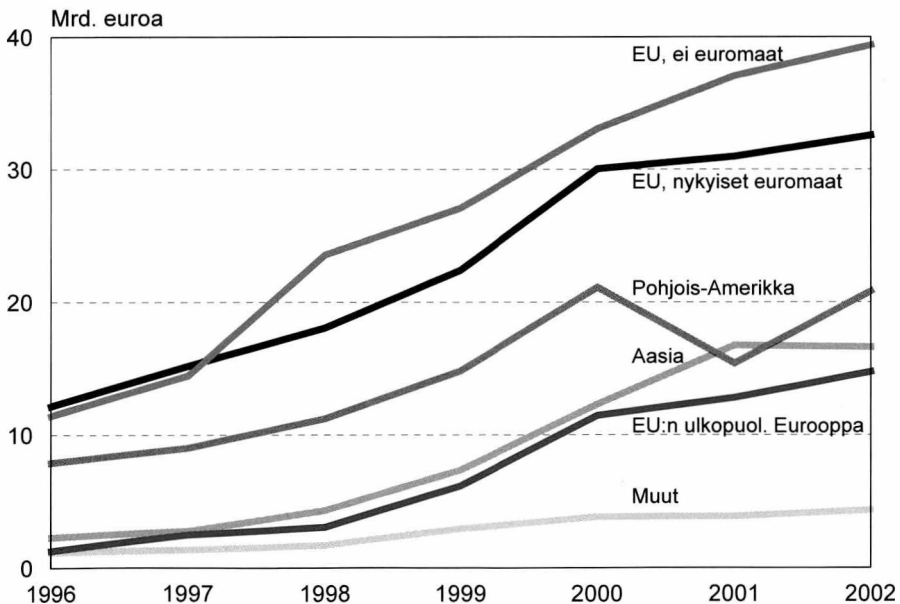
Amerikan osuus sekä henkilökunnasta että kokonaisliikevaihdosta oli noin 15 prosenttia vuonna 2002.

Aasiassa sijaitsevien tytäryritysten liikevaihto sekä henkilökunnan määrä ovat kasvaneet melko tasaisesti vuosikymmenen vaihteen ympärillä. Liikevaihdon kasvu pysähtyi vuonna 2002, jolloin Aasian osuus ulkomailla kertyneestä liikevaihdosta oli 13 ja henkilökunnasta 8 prosenttia.

Kuvio 10. Henkilökunta alueittain 1996–2002

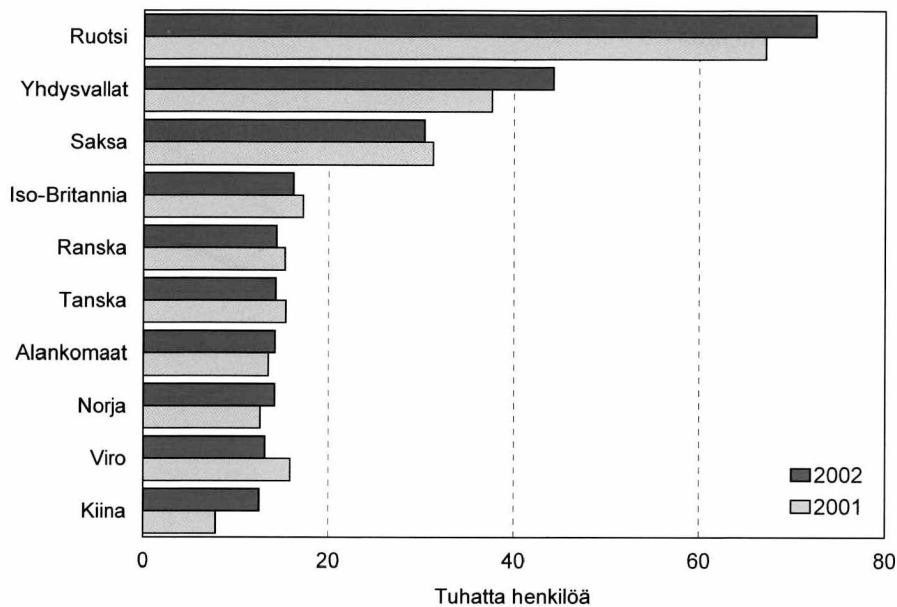
Kuvio 11. Liikevaihdon kertymä eri alueilla 1996–2002

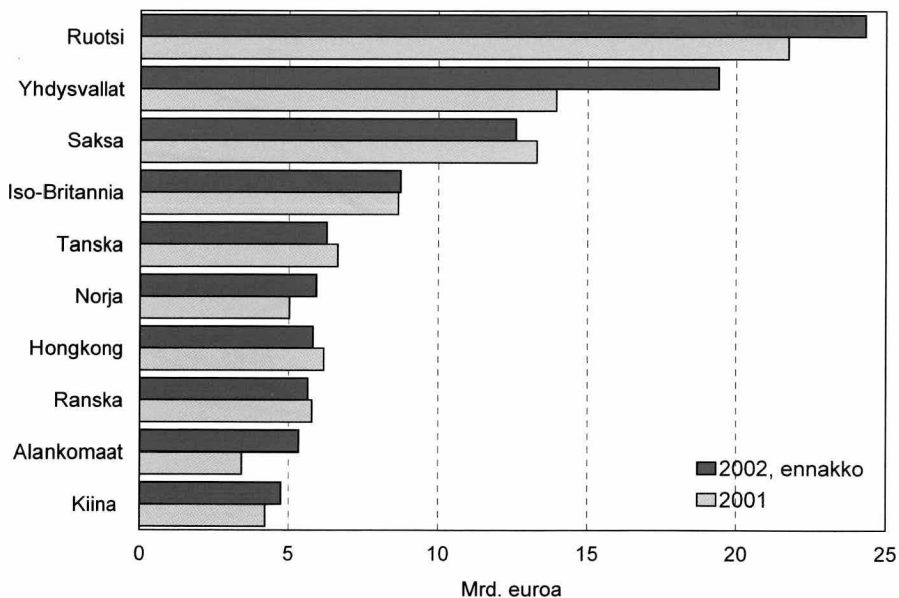
Liikevaihto ja henkilöstö maittain

Maakohtaisesti tarkasteltuna merkittävimmät tytäryritysten sijaintimaat vuonna 2002 olivat Ruotsi, Yhdysvallat, Saksa ja Iso-Britannia sekä liikevaihdon että työntekijöiden määrän perusteella.

Kuvio 12. Henkilökunta maittain 2001 ja 2002, 10 suurinta

Kuvio 13. Liikevaihto maittain 2001 ja 2002, 10 suurinta

Vuoteen 2001 verrattuna henkilökunnan määrä kasvoi eniten Yhdysvalloissa, Ruotsissa, Kiinassa ja Venäjällä. Niistä maista, joissa henkilökuntaa on yli tuhat henkeä, prosentuaalinen kasvu on ollut suurinta Liettuassa 101 prosenttia, Kiinassa 59 prosenttia, Venäjällä 51 prosenttia ja Itävallassa 37 prosenttia. Vastaavasti henkilökunta on vähentynyt edellisvuoteen verrattuna eniten Virossa, Tanskassa ja Isossa-Britanniassa, vähintään 1000 henkeä kussakin maassa. Virossa vähennys on ollut jopa 2 700 henkeä, mikä vastaa 17 prosentin supistumista vuoteen 2001 verrattuna.

Liikevaihdon lisäys on puolestaan ollut euromääräisesti suurinta Yhdysvalloissa, Ruotsissa ja Alankomaissa. Niistä maista, joista liikevaihtoa kertyi yli miljardi euroa vuodessa, prosentuaalinen kasvu oli suurinta Alankomaissa 56 prosenttia, Yhdysvalloissa 39 prosenttia, Brasiliassa 36 prosenttia ja Itävallassa 31 prosenttia. Yli 20 prosentin kasvu liikevaihdossa saavutettiin lisäksi Itävallassa ja Virossa. Niistä maista, joista liikevaihtoa kertyi yli miljardi euroa vuodessa liikevaihto supistui enemmän kuin 10 prosenttia vain Etelä-Koreassa ja Australiassa.

Yhdysvaltojen kohdalla henkilöstön määrä ja liikevaihto ovat edellä mainitun kasvun myötä palautuneet vuoden 2000 tasolle, kuten aiemmin todettiin.

Tehdasteollisuus

Kansainvälistymisen ja yhä kovenevan kilpailun kourissa kamppailevat teollisuusyritykset ovat viime vuosina joutuneet muokkaamaan yritysten rakenteita yhä uudelleen. Näiden järjestelyjen seurauksena taseiden ajallinen vertailukelpoisuus heikkenee. Tilaston tase-eriä ja niistä laskettuja tunnuslukuja tarkasteltaessa on hyvä muistaa, että suuret muutokset saattavat johtua jatkuvista rakennejärjestelyistä.

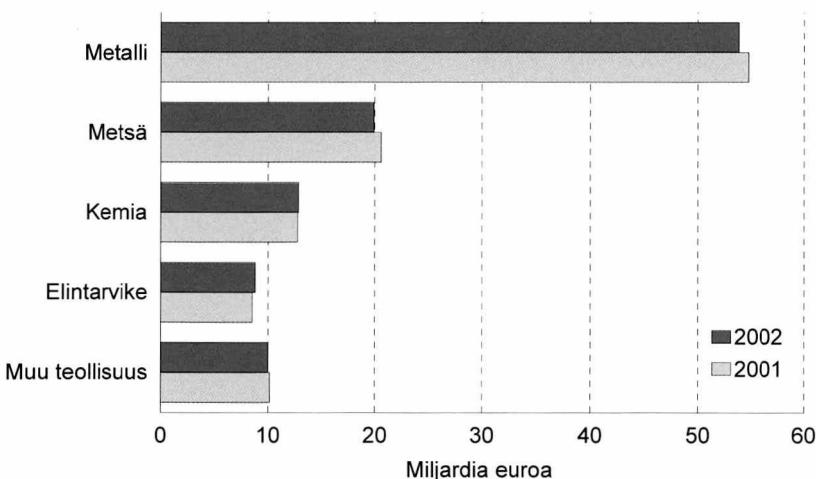
Suurten konsernien fuusiot ja diffuusiot heijastuvat myös liikevaihtoon. Fuusioiden yhteydessä eliminoituu fuusioituvien yritysten keskinäinen liikevaihto ja diffuusioiden yhteydessä liikevaihtoa lisäävät usein uusien yritysten keskinäiset liiketoimet. Fuusiot ja diffuusiot heikentävät myös eri toimialojen ajallista vertailukelpoisuutta. Liikevaihtoa voi poistua joltain toimialalta toisen saadessa lisää. Esimerkiksi vuonna 2002 siirtyi rakentamisesta noin 400 miljoonaa euroa teollisuuteen.

Tehdasteollisuudessa on yrityksiä noin 24 200. Pk-yrityksiä¹ teollisuudessa on noin 23 200 ja suuriksi luokiteltavia yrityksiä noin tuhat. Pk-yritysten liikevaihto on vajaat 17 prosenttia teollisuuden liikevaihdosta. Suurin osa yrityksistä on hyvin pieniä alle 20 henkeä työllistäviä. Suurimpien teollisuusyritysten eli vajaan 300 yrityksen liikevaihto oli noin 70 prosenttia koko teollisuuden liikevaihdosta vuonna 2002. Pienten yritysten paino jää vähäiseksi toimialoittaisia lukuja tarkasteltaessa. Toimialakohtaiset liikevaihdon ja kannattavuuden kehitysluvut ovat tästä syystä lähellä suurten yritysten tunnuslukuja.

Liikevaihto

Tehdasteollisuuden liikevaihto heikkeni 1,3 prosenttia, 105,6 miljardiin euroon vuonna 2002. Suurten yritysten liikevaihto oli 88 miljardia euroa ja pk-yritysten 17,7 miljardia. Eniten liikevaihto heikkeni metalliteollisuudessa 0,9 miljardia euroa ja metsäteollisuudessa 0,7 miljardia euroa. Muiden toimialojen liikevaihto kasvoi hieman tai jäi edellisvuoden tasolle.

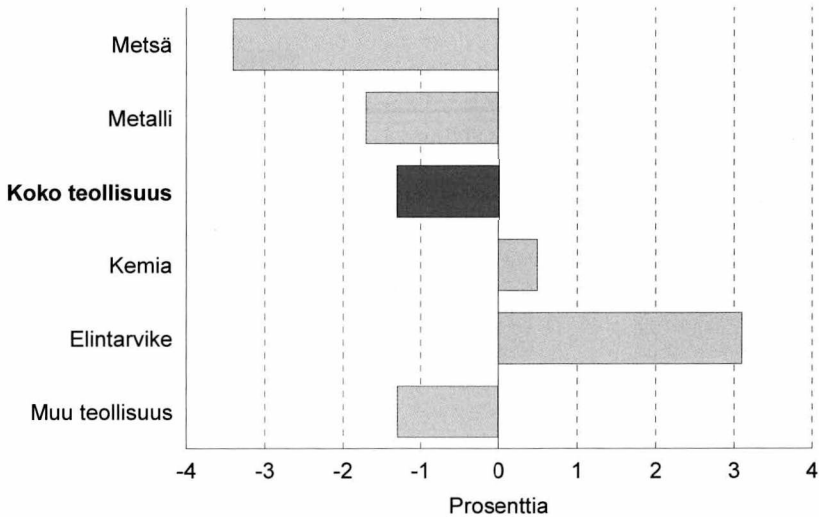
Kuvio 14. Teollisuusyritysten liikevaihto päätoimialoittain 2001–2002

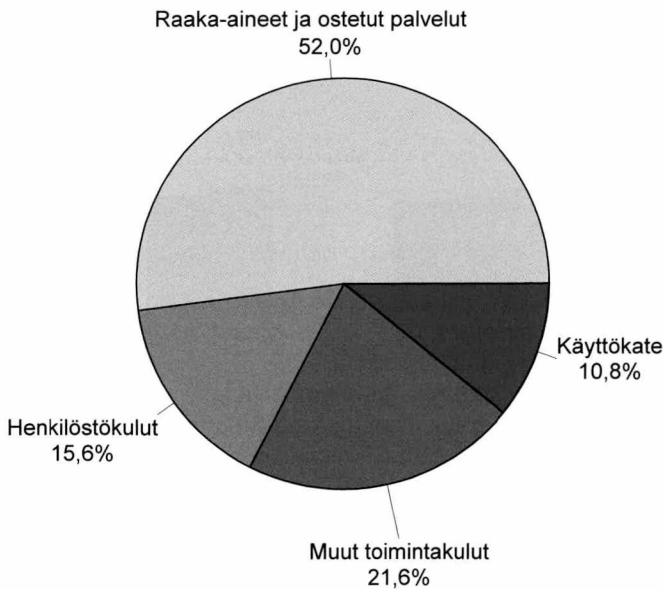
¹ Ks. määritelmä s. 80

Tehdasteollisuuden suurimmat tuotot ovat viime vuosina keränneet metalliteollisuusyritykset, joiden liikevaihto vuonna 2002 oli miltei 51 prosenttia koko tehdasteollisuudesta. Metsäteollisuusyritysten osuus teollisuuden liikevaihdosta oli vajaat 19 prosenttia, kemianteollisuuden noin 12 prosenttia ja elintarviketeollisuuden 8 prosenttia. Näiden neljän suurimman toimialan yhteenlaskettu liikevaihto oli 90 prosenttia koko teollisuuden liikevaihdosta.

Kuvio 15. Teollisuusyritysten liikevaihdon muutos toimialoittain

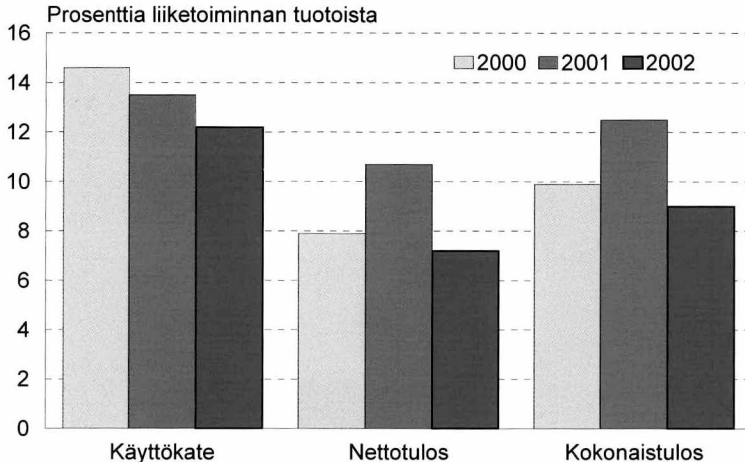
Kuvio 16. Teollisuusyritysten liikevaihdon jakautuminen 2002

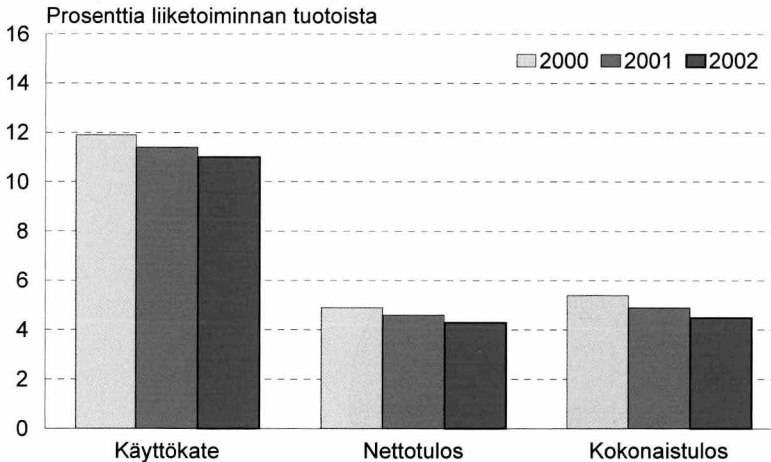
Kannattavuus

Käyttökateen osuus liiketoiminnan tuotoista heikkeni vuonna 2002 yli prosenttiyksikön verran. Käyttökateprosentti laski 12,2 prosenttiin sen oltua edellisvuonna 13,5 prosenttia.

Kuvio 17. Teollisuuden kannattavuus 2000–2002

Kuvio 18. Pk-yritysten kannattavuus 2000–2002

Vaikka yritysten tuotot supistuivat 2,2 miljardia euroa, heikkeni käyttökate vain 1,7 miljardia euroa 13,1 miljardiin euroon. Tuottojen supistuminen ei heijastunut sellaisenaan käyttökatteeseen, koska raaka-ainekustannukset vähenivät miljardilla edellisvuodesta. Palkkoja maksettiin hieman edellisvuotta enemmän ja muut liiketoiminnan kustannukset jäivät edellisvuoden tasolle.

Metsäteollisuuden ja metalliteollisuuden käyttökate heikkeni edellisvuodesta parilla prosenttiyksiköllä. Muiden toimialojen kateet olivat hieman edellisvuotta suurempia. Suurten yritysten käyttökate oli 11,1 ja pk-yritysten 2 miljardia euroa.

Nettotulos heikkeni edellisvuodesta 4 miljardia euroa, kun rahoitustuotot vähenivät 1,3 miljardilla ja korkokulut kasvoivat miljardin. Toimialoittain tarkasteltuna eniten kasvoivat metsäteollisuuden rahoituskulut.

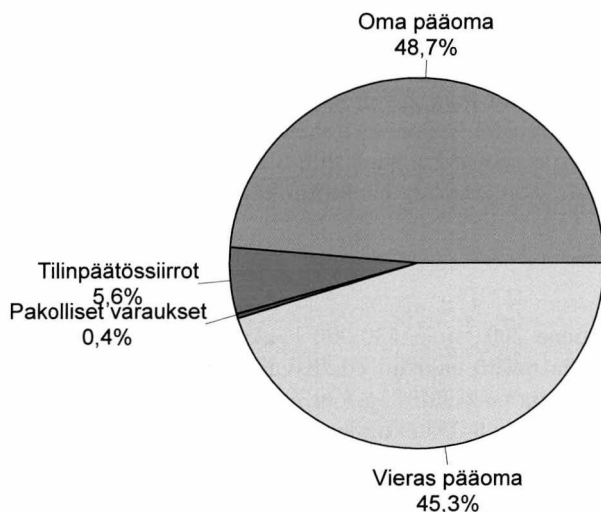
Taulukko 5. Teollisuusyritysten kannattavuuden tunnuslukuja 2000–2002

	Käyttökate			Nettotulos		
	2000 %	2001 %	2002 %	2000 %	2001 %	2002 %
Teollisuus yht.	14,6	13,5	12,2	7,9	10,7	7,2
Metsäteollisuus	18,9	15,9	13,7	10,7	17,8	8,8
Metalliteollisuus	14,9	14,1	12,4	8,9	9,8	7,5

Rahoitus

Tehdasteollisuuden omavaraisuusaste pysyi edelleen hyvänä. Vuonna 2002 teollisuusyritysten omavaraisuusaste oli 54,3 prosenttia ja vuonna 2001 54,5 prosenttia. Omavaraisuusaste on noussut melko tasaisesti 1990-luvulla. Alimmillaan se oli vuonna 1992, jolloin oman pääoman ja varausten osuus taseen loppusummasta oli 31,6 prosenttia.

Kuvio 19. Teollisuusyritysten taseen rakenne ilman ennakkomaksuja 2002

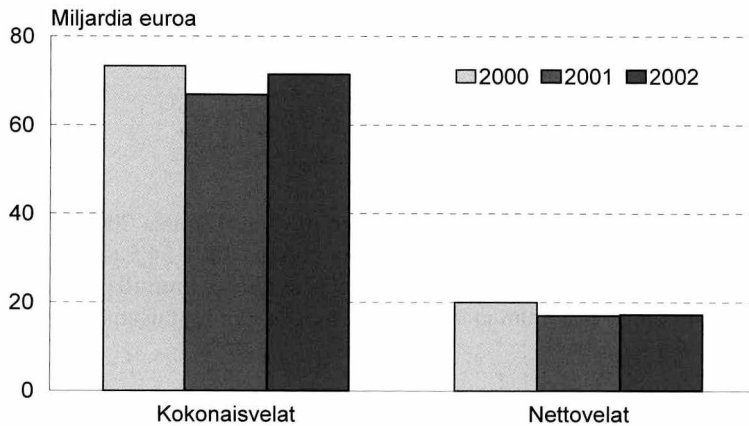

Kokonaisvelkojen osuus liikevaihdosta kasvoi 4,6 prosenttiyksikköä 71,5 prosenttiin, kun velat kasvoivat 3,6 miljardia euroa ja liikevaihto supistui 1,4 miljardia euroa. Eniten velkaa oli runsaasti pääomaa sitovilla metsäteollisuuden ja metallien jalostuksen yrityksillä, joiden kokonaisvelat olivat liikevaihtoa suuremmat.

Vakavaraisimmat yritykset löytyivät elektroniikkateollisuudesta ja elintarviketeollisuudesta. Pk-yritysten velkojen osuus liikevaihdosta vaihteli 30 prosentista 61 prosenttiin. Viime vuoden tulorahoituksella yritykset selviäsivät velkojensa maksusta keskimäärin 6 vuodessa.

Kokonaisvelkoja parempi velkaantuneisuuden mittari tehdasteollisuudessa on nettovelat eli vieras pääoma vähennettynä rahoitusomaisuudella. Rakennejärjestelyjen johdosta monet suuryritykset on jaettu osiin, jotka ovat kiinteästi kytkeytyneitä toisiinsa. Konsernin toisen yrityksen velat ovat usein toisen konserniyrityksen saamia. Nettovelkojen osuus liikevaihdosta jäi lähes edellisvuoden tasolle 17,3 prosenttiin.

Kuvio 20. Teollisuusyritysten kokonais- ja nettovelat 2000–2002

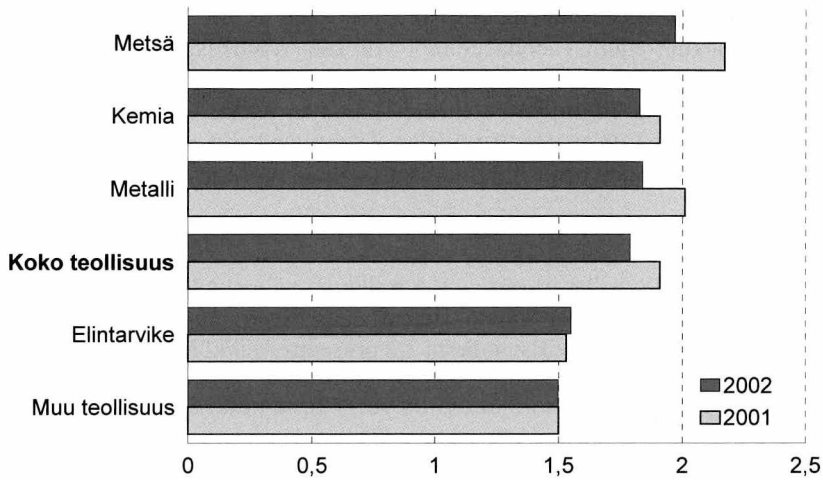
Investoinnit

Teollisuusyritysten investoinnit jäivät noin 2,8 prosenttiin liikevaihdosta eli prosenttiyksikön pienemmiksi parina edellisvuonna. Rakennuksia, koneita ja kalustoja sekä muuta aineellista käyttöomaisuutta hankittiin 3 miljardilla eurolla. Yritysten erilaisten rakennejärjestelyjen johdosta hankittiin käyttöomaisuusosakkeita 4 miljardilla eurolla.

Henkilöstö

Tehdasteollisuus työllisti vuonna 2001 noin 430 000 henkeä, joista pk-yritysten osuus oli 147 000. Henkilöstön määrä supistui edellisvuodesta 6000 henkilöllä. Palkkoja ja muita henkilöstökuluja maksettiin 16,5 miljardia euroa. Ne kasvoivat edellisvuodesta yli 10 prosenttia. Henkilöstökulujen osuus liikevaihdosta kasvoi puoli prosenttiyksikköä 15,6 prosenttiin. Jalostusarvosta kului henkilöstökulujen kattamiseen 56 prosenttia.

Kuvio 21. Teollisuuden jalostusarvo / henkilöstökulut toimialoittain 2001–2002

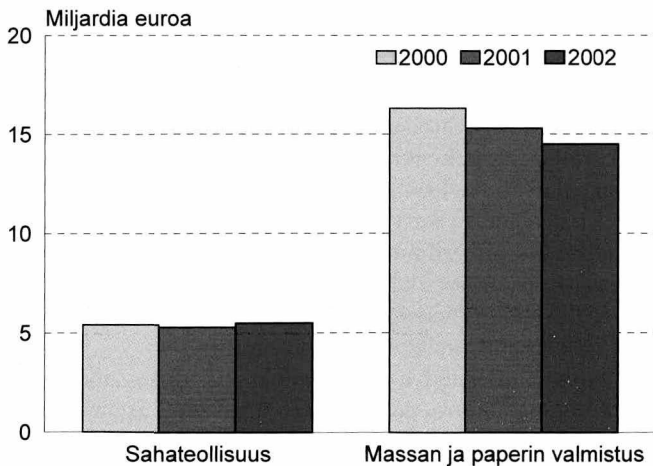
Metsäteollisuus

Metsäteollisuudessa oli vuonna 2002 noin 2 800 yritystä, joista pk-yrityksiä oli 2 700 ja suuria yrityksiä 100. Vaikka pk-yritysten lukumäärä metsäteollisuudessa oli moninkertainen verrattuna suuriin yrityksiin, niiden liikevaihdon osuus toimialan liikevaihdosta oli vain 11 prosenttia. Massan ja paperin valmistuksessa oli pk-yritysten osuus liikevaihdosta vain 2 prosenttia, mutta puutavaran valmistuksessa pk-yritysten osuus liikevaihdosta oli miltei 36 prosenttia.

Liikevaihto ja henkilöstö

Metsäteollisuusyritysten liikevaihto heikkeni jo toisena peräkkäisenä vuonna. Vuonna 2002 liikevaihto jäi yli 3 prosenttia pienemmäksi ja vuonna 2001 yli 5 prosenttia heikommaksi kuin edellisvuonna. Vuonna 2002 kertyi liikevaihtoa 19,3 miljardia, josta suurten yritysten osuus oli 17,8 miljardia ja pk-yritysten osuus 2,2 miljardia.

Kuvio 22. Metsäteollisuuden liikevaihto 2000–2002

Metsäteollisuuden toimialoista massan ja paperin valmistuksen liikevaihto heikkeni 5,5 prosenttia 14,5 miljardiin euroon, mutta puutavaran valmistuksen kasvoi 2,7 prosenttia 5,5 miljardiin euroon.

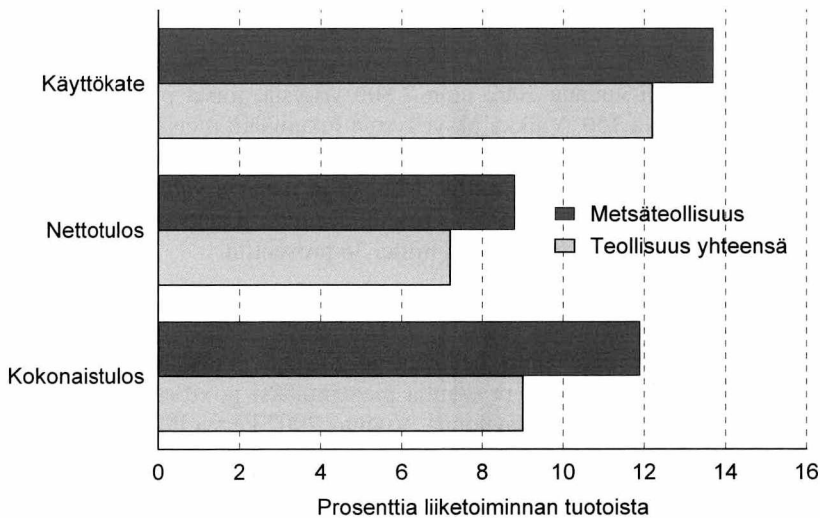
Vuonna 2002 metsäteollisuudella oli palveluksessaan 67 700 työntekijää, noin 2000 vähemmän kuin edellisvuonna. Suuret yritykset työllistivät 54 000 ja pk-yritykset 13 700 henkilöä.

Palkkausten olivat 2,9 miljardia euroa. Toimialan jalostusarvosta henkilöstökulujen osuus oli 50,7 prosenttia. Toimialan tuottavuus heikkeni edellisvuodesta, jolloin henkilöstökulujen osuus jalostusarvosta oli 46 prosenttia.

Kannattavuus

Käyttökate kertyi 2,8 miljardia euroa, 0,5 miljardia vähemmän kuin vuotta aiemmin. Koko metsäteollisuuden käyttökateen osuus liiketoiminnan tuotoista oli 13,7 prosenttia. Se heikkeni edellisvuodesta 2,2 prosenttiyksikköä.

Kuvio 23. Metsäteollisuuden kannattavuus verrattuna koko teollisuuteen 2002

Massan ja paperin valmistuksessa käyttökateen osuus liiketoiminnan tuotoista oli 16,4 prosenttia, noin 3 prosenttia vähemmän kuin vuonna 2001. Puutavaran valmistuksessa kateen osuus liiketoiminnan tuotoista oli 6,6 prosenttia. Se koheni edellisvuodesta miltei 1 prosenttiyksikön.

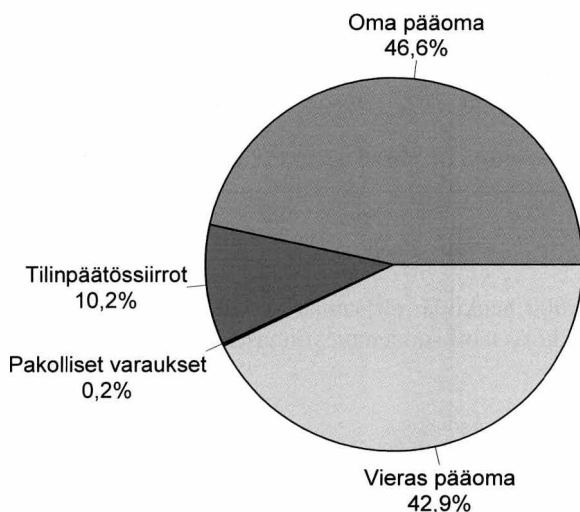
Metsäteollisuuden toimintakulut jäivät euromääräisesti miltei edellisvuoden tasolle. Kulujen osuus liikevaihdosta kuitenkin kasvoi, kun liikevaihto heikkeni. Raaka-ainekustannukset supistuivat edellisvuodesta 0,1 miljardia euroa, mutta niiden suhteellinen osuus liikevaihdosta kasvoi 2,2 prosenttiyksikköä. Palkkoja henkilöstökuluineen maksettiin 2,9 miljardia euroa, eli saman verran kuin vuotta aiemmin. Henkilöstökulujen osuus liikevaihdosta kasvoi 0,5 prosenttiyksikköä. Muut toimintakulut jäivät edellisvuoden tasolle 2,9 miljardiin euroon mutta niiden osuus liikevaihdosta nousi 2,2 prosenttiyksikköä 13,9 prosenttiin.

Toimialan jalostusarvo työntekijää kohden oli 83 000 euroa. Liikevaihdon supistumisesta ja euromääräisesti edellisvuoden tasolle jääneistä kustannuksista johtuen jalostusarvo heikkeni edellisvuodesta 6 100 euroa.

Metsäteollisuuden nettotulos heikkeni 2 miljardia euroa eli 48,2 prosenttia edellisvuodesta. Nettotuloksen osuus liiketoiminnan tuotoista oli vain 8,8 prosenttia, kun sen osuus vuotta aiemmin oli 17,7 prosenttia. Nettotulosta heikensi rahoitustuottojen väheneminen ja rahoituskulujen kasvu. Rahoitustuotot vähenivät 0,6 miljardia euroa ja rahoituskulut kasvoivat 1,0 miljardia euroa. Veroja maksettiin 0,4 miljardia euroa vähemmän kuin vuonna 2001.

Metsäteollisuuden kokonaistulos jäi selvästi edellisvuotta heikommaksi. Sijoitetulle pääomalle saatiin 7,5 prosentin tuotto, mikä oli 5,2 prosenttiyksikköä vähemmän kuin vuonna 2001.

Kuvio 24. Metsäteollisuuden taseen rakenne 2002

Investoinnit

Metsäteollisuuden nettoinvestoinnit aineelliseen käyttöomaisuuteen supistuivat 1,0 miljardia euroa edellisvuodesta. Rakennuksia, koneita ja kalusteita sekä muuta aineellista käyttöomaisuutta hankittiin vain 0,4 miljardilla eurolla. Käyttöomaisuusosakkeet lisääntyivät erilaisten yhtiöjärjestelyjen seurauksena 1,8 miljardilla. Toimialan 3,1 miljardin rahoitustulos riitti hyvin investointien kattamiseen.

Metalliteollisuus

Metalliteollisuudessa oli vuonna 2002 noin 10 200 yritystä, joista suuria oli 400 ja pk-yrityksiä 9 800. Pk-yritysten osuus toimialan liikevaihdosta oli 15 prosenttia ja henkilöstöstä 36 prosenttia.

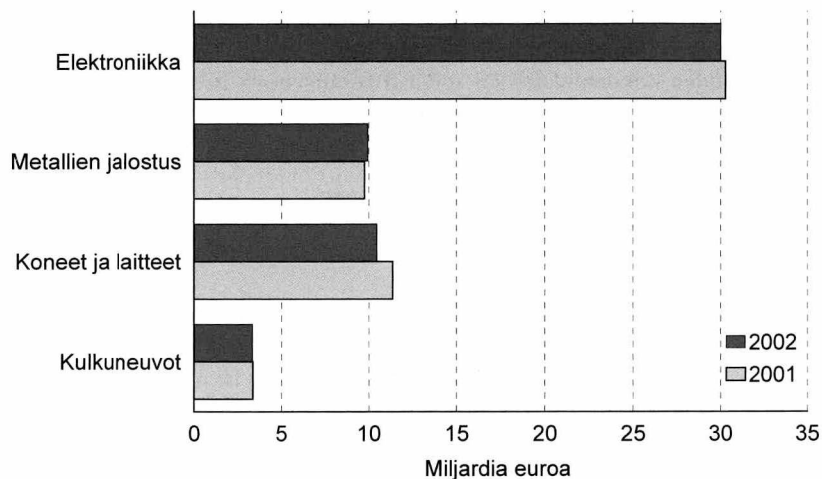
Liikevaihto ja henkilöstö

Metalliteollisuuden liikevaihto oli 53,8 miljardia euroa heikentyen edellisvuodesta 0,9 miljardia euroa. Liikevaihto kasvoi 0,2 miljardia euroa metallien jalostuksessa ja metallituotteiden valmistuksessa mutta koneiden ja laitteiden valmistuksen liikevaihto heikkeni 0,9 miljardia euroa ja elektroniikkateollisuuden 0,3 miljardia euroa edellisvuodesta. Suurten yritysten liikevaihto oli 45,6 miljardia euroa ja pk-yritysten 8,3 miljardia euroa.

Metalliteollisuuden toimialoista selkeästi suurin oli elektroniikkateollisuus. Toimialan liikevaihto oli viime vuonna 30,0 miljardia euroa. Se kattoi 56 prosent-

tia koko metalliteollisuuden liikevaihdosta ja 28 prosenttia tehdasteollisuuden liikevaihdosta.

Kuvio 25. Metalliteollisuuden liikevaihto toimialoittain 2001–2002

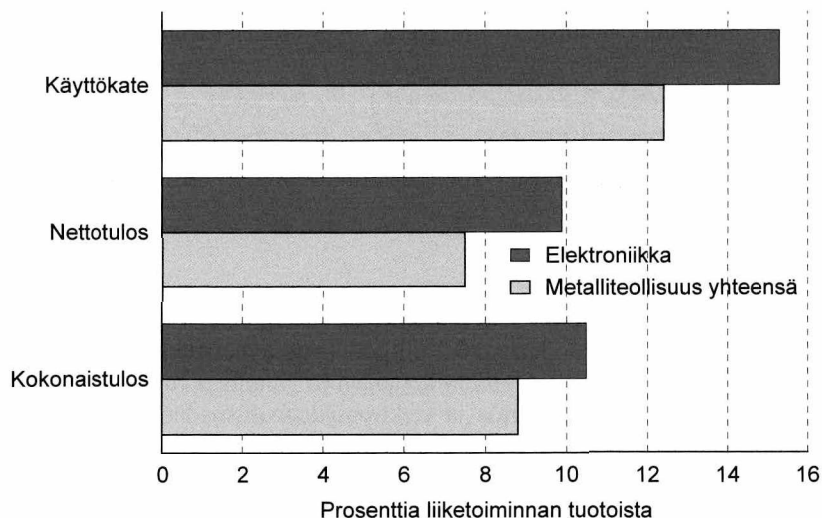

Metalliteollisuus työllisti 206 000 henkilöä, eli saman verran kuin vuotta aiemmin. Metalliteollisuuden osuus koko teollisuuden työvoimasta oli 48 prosenttia.

Kannattavuus

Toimialalle jäi käyttökatetta 6,8 miljardia euroa, 1,2 miljardia euroa edellisvuotta vähemmän. Metallin yritykset onnistuivat karsimaan kustannuksiaan edellisvuodesta, koska kate heikkeni vain 1,2 miljardia euroa tuottojen supistuessa 1,9 miljardia. Katteen osuus liiketoiminnan tuotoista heikkeni edellisvuodesta 1,7 prosenttiyksikköä 12,4 prosenttiin. Isojen yritysten kate oli 12,5 ja pk-yritysten 11,6 prosenttia.

Kuvio 26. Elektroniikkateollisuuden kannattavuus verrattuna koko metalliteollisuuteen 2002

Paras käyttökateprosentti oli elektroniikkateollisuudessa, 15,3 prosenttia liiketoiminnan tuotoista. Vähiten katetta jäi koneiden ja laitteiden valmistukselle, 7,2 prosenttia. Elektroniikkateollisuuden käyttökate heikkeni edellisvuodesta 2,5 prosenttiyksikköä, mikä heijastui miltei sellaisenaan metalliteollisuuden nettotulokseen ja kokonaistulokseen. Kun rahoitustuotot supistuivat 0,2 miljardia ja rahoituskulut jäivät miltei edellisvuoden tasolle, jäi toimialalle 1,5 miljardia euroa vähemmän netto- ja kokonaistulosta kuin edellisvuonna. Nettotuloksen osuus tuotoista oli 7,5 ja kokonaistuloksen 8,8 prosenttia.

Metalliteollisuuden jalostusarvo henkilöä kohden heikkeni 8,4 prosenttia edellisvuodesta. Vuonna 2002 jalostusarvo per henkilö oli 72 000 euroa ja 78 600 euroa vuonna 2001.

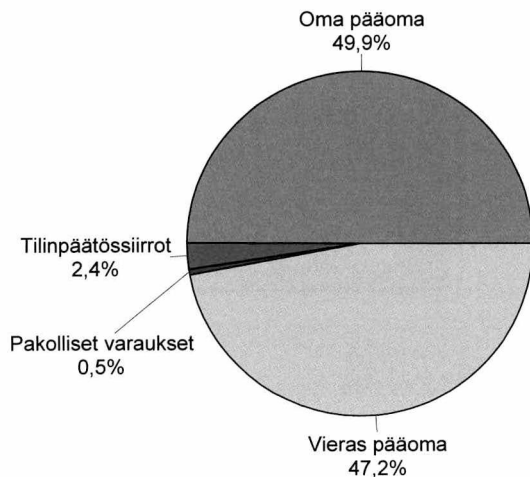
Rahoitusrakenne

Metalliteollisuuden kokonaisvelat olivat noin 61 prosenttia liikevaihdosta. Kokonaisvelkojen osuus jäi edellisvuoden tasolle. Koko metalliteollisuuden tasolla nettovelkoja, vieras pääoma vähennettynä rahoitusomaisuudella ja saamisilla, ei ole.

Alatoimialojen velkaantuneisuus vaihteli paljon. Eniten nettovelkaa oli metallien jalostuksessa, 53 prosenttia liikevaihdosta. Vakavaraisin ala puolestaan oli elektroniikkateollisuus, jolla oli huomattavasti enemmän rahoitusomaisuutta kuin velkaa. Metalliteollisuus pystyisi vuoden 2002 rahoitustuloksellaan selviämään nykyisten velkojensa maksusta vajaassa 6 vuodessa.

Omavaraisuusaste oli 52,3 prosenttia eli 1,3 prosenttiyksikköä heikompi kuin vuotta aiemmin. Metalliteollisuuden sijoitetun pääoman tuotto prosentti heikkeni edellisvuodesta 5,4 prosenttiyksikköä. Toimiala sai sijoitetulle pääomalle 14,0 prosentin tuoton.

Kuvio 27. Metalliteollisuuden taseen rakenne ilman ennakkomaksuja 2002

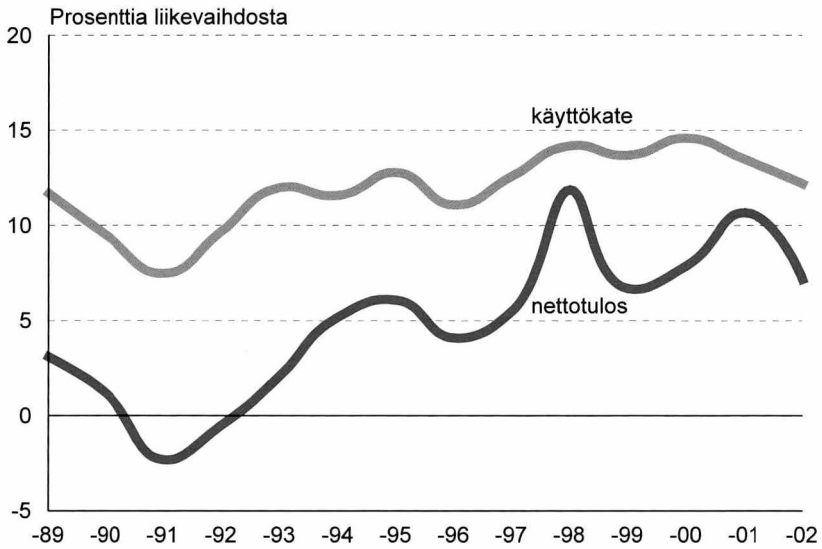

Investoinnit

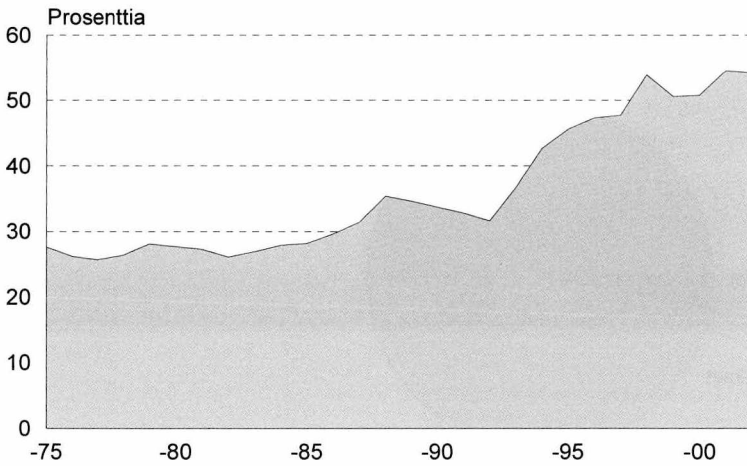
Metallialan nettoinvestointien osuus liikevaihdosta jäi 2,4 prosenttiin. Rakennuksia, koneita, laitteita ja muuta aineellista käyttöomaisuutta hankittiin 1,3 miljardilla eurolla. Käyttöomaisuusosakkeita hankittiin 1,5 miljardilla eurolla. Yritykset pystyvät maksamaan hyvin supistuneet investointinsa vuoden 2002 tulorahoituksella.

Teollisuuden aikasarjat

Kuvio 28. Teollisuusyritysten kannattavuus 1989–2002

Kuvio 29. Teollisuusyritysten omavaraisuusaste 1975–2002

Taulukko 6. Teollisuuden jalostusarvo 1974–2002

Vuosi	Jalostusarvo milj. euroa	Jalostusarvo/ henkilöstö tuhatta euroa	Henkilöstökulut yhteensä milj. euroa	Jalostusarvo/ henkilöstökulut
1974	4 162	7,1	2 579	1,6
1975	4 318	7,4	3 142	1,4
1976	4 711	8,4	3 496	1,3
1977	5 166	9,5	3 754	1,4
1978	5 776	11,0	3 952	1,5
1979	7 110	13,2	4 542	1,6
1980	8 275	15,0	5 336	1,6
1981	9 171	16,6	6 045	1,5
1982	9 544	17,6	6 470	1,5
1983	10 550	20,0	6 914	1,5
1984	11 821	22,6	7 514	1,6
1) 1985	12 155	23,6	8 164	1,5
1986	12 413	24,9	8 534	1,5
1987	13 714	28,0	8 941	1,5
1988	15 100	31,8	9 490	1,6
1989	17 452	35,3	10 771	1,6
1990	17 503	35,9	11 606	1,5
1991	15 216	33,8	10 665	1,4
1992	15 991	39,5	10 112	1,6
1) 1993	17 428	46,2	9 981	1,7
1994	18 394	48,9	10 615	1,7
1995	21 027	54,3	11 844	1,8
1996	20 487	53,1	12 194	1,7
1997	23 145	58,2	12 835	1,8
1) 1998	26 194	61,9	13 966	1,9
1999	26 185	61,5	14 412	1,8
2000	30 702	70,6	15 348	2,0
2001	31 044	71,4	16 269	1,9
2002	29 591	68,9	16 524	1,8

1) kirjanpitolain ja asetuksen muutokset heikentävät jonkin verran tunnuslukujen vertailukelpoisuutta

Metsäteollisuuden aikasarja

Taulukko 7. Metsäteollisuuden kannattavuus 1974–2002

Vuosi	Käyttökate % lv:sta	Rahoitustulos % lv:sta	Nettotulos % lv:sta	Kokonaistulos % lv:sta
1974	19,0	14,0	0,1	6,6
1975	10,0	3,4	0,0	-1,7
1976	5,4	-2,3	0,0	-4,3
1977	9,3	0,8	0,0	-2,7
1978	11,5	3,3	0,0	0,0
1979	16,2	9,3	0,0	1,7
1980	16,0	9,6	3,2	3,8
1981	13,5	6,0	0,9	0,8
1982	10,2	1,7	-1,6	-1,4
1983	13,4	5,8	0,5	1,1
1984	16,6	9,8	3,5	2,5
1985	11,8	4,5	-0,6	0,4
1986	11,5	3,2	-1,4	0,8
1987	14,0	7,2	0,8	2,8
1988	18,8	13,1	1,6	5,1
1989	17,2	13,8	2,8	3,8
1990	12,6	6,8	-1,1	1,4
1991	8,7	-3,3	-8,2	-3,6
1992	15,1	1,4	-3,6	-0,7
1993	19,6	7,6	0,5	-0,1
1994	18,3	12,4	6,6	7,2
1995	17,5	11,0	6,0	6,5
1996	12,6	8,4	2,7	6,1
1997	13,7	9,6	4,1	10,5
1998	15,5	11,1	5,7	9,0
1999	15,0	11,0	5,2	9,1
2000	18,8	16,1	10,6	14,7
2001	15,9	23,6	17,7	21,1
2002	13,7	15,1	8,8	11,9

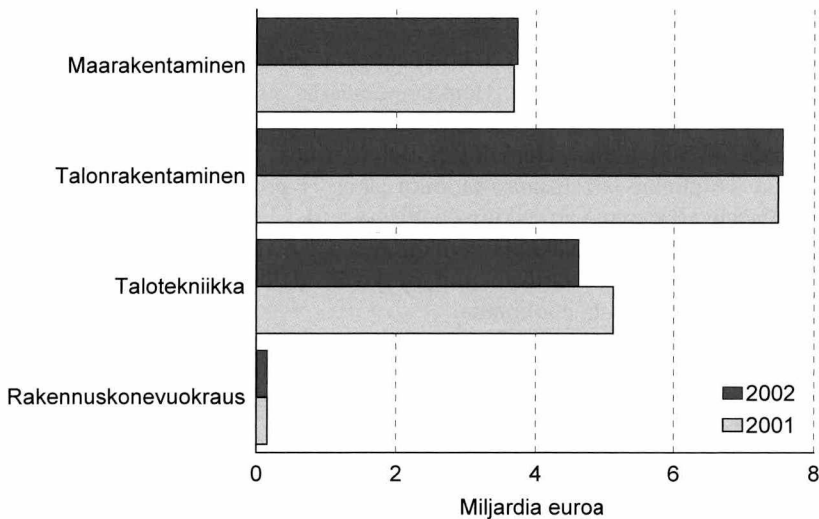
Rakentaminen

Vuonna 2002 oli rakennusalaalla runsaat 27 000 yritystä, josta suuria yrityksiä oli alle 200. Pienten ja keskisuurten¹ yritysten osuus koko rakentamisen liikevaihdosta oli 57 prosenttia ja henkilöstöstä 71 prosenttia. Rakentamisessa pk-yritysten vaikutus toimialan tunnuslukuihin on huomattava.

Liikevaihto

Rakennusyritysten liikevaihto oli 16,1 miljardia euroa vuonna 2002. Pk-yritysten osuus liikevaihdosta oli 9,2 miljardia euroa. Liikevaihto laski edellisvuodesta vajaan 0,4 miljardia euroa. Ilman suuria fuusioita, joiden yhteydessä rakentamisesta siirtyi yrityksiä teollisuuteen, rakentamisen liikevaihto olisi yltänyt lähes edellisvuoden tasolle.

Kuvio 30. Rakentamisen liikevaihto päätoimialoittain 2001–2002

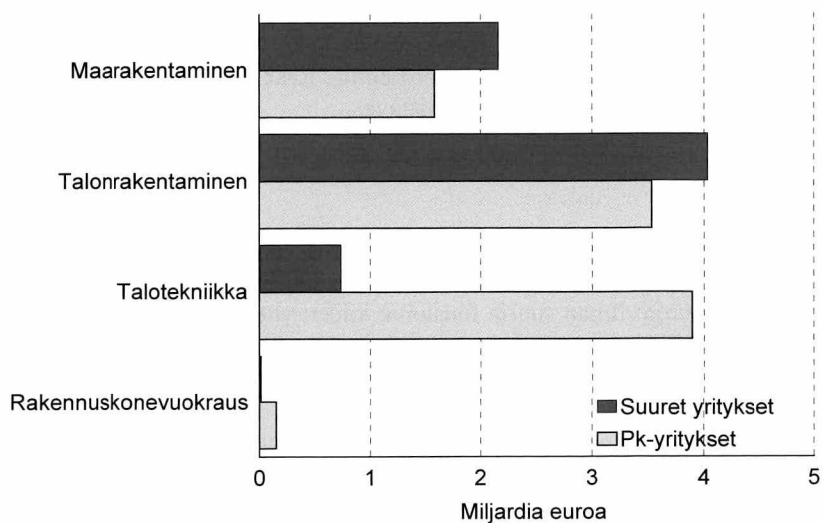

Toimialan liikevaihdosta 47 prosenttia tuli talonrakentamisesta, 29 prosenttia talotekniikasta ja 23 prosenttia maarakentamisesta. Suurin liikevaihdon muutos tapahtui talotekniikassa, jossa liikevaihto laski 0,5 miljardia euroa vuodesta 2001. Muilla toimialoilla liikevaihto ylitti niukasti edellisvuoden tason.

Pk-yritysten osuus rakentamisen alatoimialojen liikevaihdosta vaihtelee suuresti. Maa- ja talonrakentamisessa liikevaihdosta tuli hieman alle puolet pk-yrityksiltä. Talotekniikassa pk-yritysten osuus liikevaihdosta ylsi lähelle 80 prosenttia.

¹ Ks. määritelmä s. 80

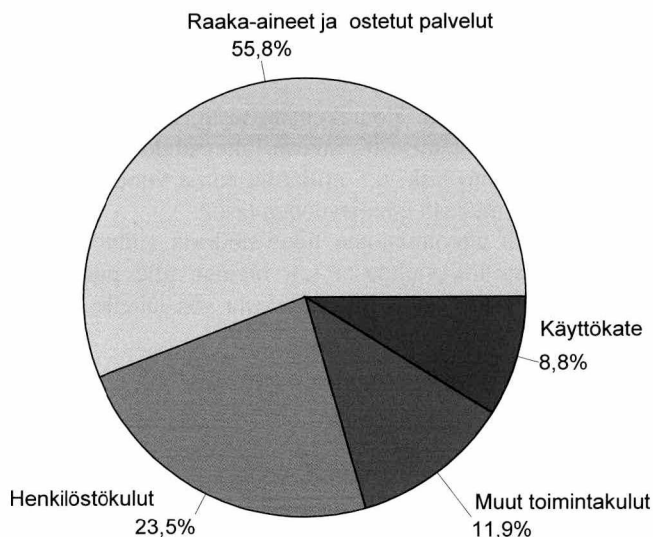
Kuvio 31. Rakentamisen suurten ja pk-yritysten liikevaihto 2002

Vuonna 2002 rakennusala työllisti 120 000 henkeä. Henkilöstön määrä laski edellisvuodesta vajaalla 4 000 hengellä. Henkilöstömäärän supistuminen tapahtui lähes kokonaan talotekniikassa. Työntekijää kohden laskettu jalostusarvo oli koko rakennusalalla 44 600 euroa. Henkilöstökulujen osuus työntekijää kohden oli 31 450 euroa. Toimialan jalostusarvosta kului lähes 71 prosenttia henkilöstökulujen maksamiseen, eli saman verran kuin edellisvuotena.

Henkilöstölle maksettiin palkkoja sivukuluineen 3,8 miljardia euroa eli 23,5 prosenttia liikevaihdosta. Henkilöstökulut pysyivät edellisvuoden tasolla henkilöstön määrän supistumisesta huolimatta.

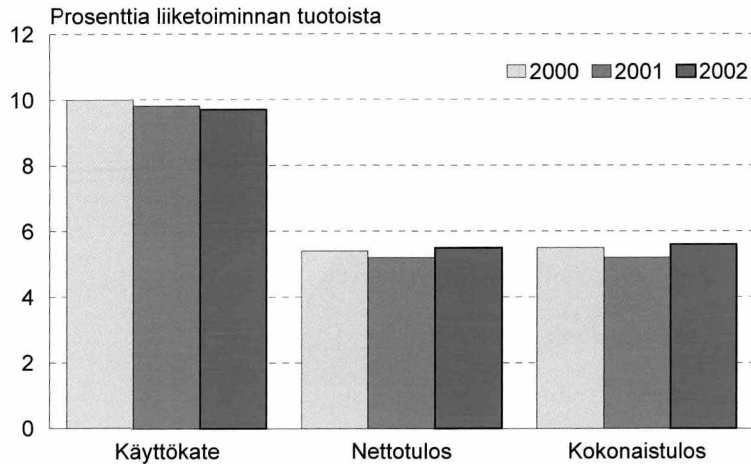
Kuvio 32. Rakennusyritysten liikevaihdon jakautuminen 2002

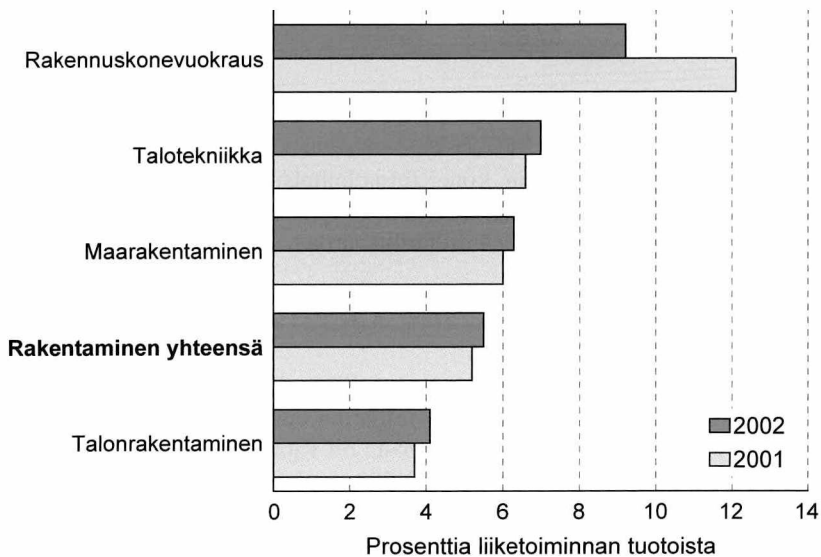
Kannattavuus

Rakennusalan kannattavuudessa ei tapahtunut suuria muutoksia edellisvuoteen verrattuna. Käyttökate jäi liikevaihdosta varsinaisen toiminnan kulujen maksamisen jälkeen 9,7 prosenttia. Kun käyttökatteesta katettiin poistot ja rahoituserät sekä verot jäi nettotulosta 5,5 prosenttia liiketoiminnan tuotoista. Vuotta aiemmin nettotulosprosentti oli 5,2.

Kuvio 33. Rakentamisen kannattavuus 2000–2002

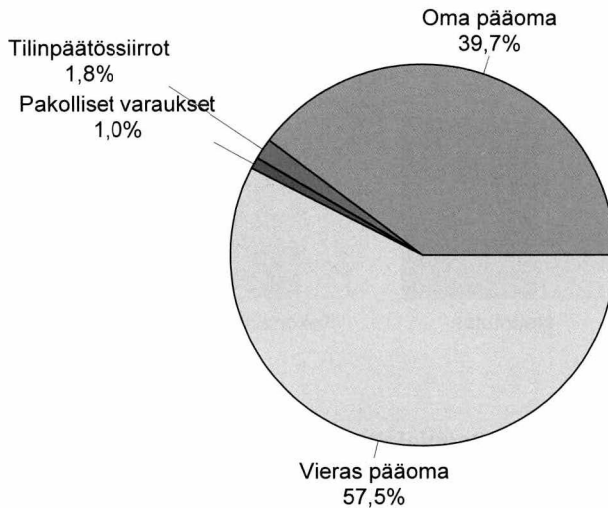
Kuvio 34. Rakentamisen nettotulos toimialoittain 2001–2002

Rahoitus

Rakentamisen rahoitusasema keveni hiukan vuonna 2002. Kokonaisvelkojen, vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakoilla, osuus liikevaihdosta oli 31,7 prosenttia ja nettovelkojen, vieras pääoma vähennettynä rahoitusomaisuudella oli 4,2 prosenttia. Toimiala selviäisi vuoden 2002 suuruisella rahoitustuloksella noin neljässä vuodessa kokonaisvelkojensa maksusta. Omavaraisuusaste koheni 3,4 prosenttiyksikköä 41,6 prosenttiin.

Kuvio 35. Rakentamisen taseen rakenne ilman ennakkomaksuja 2002

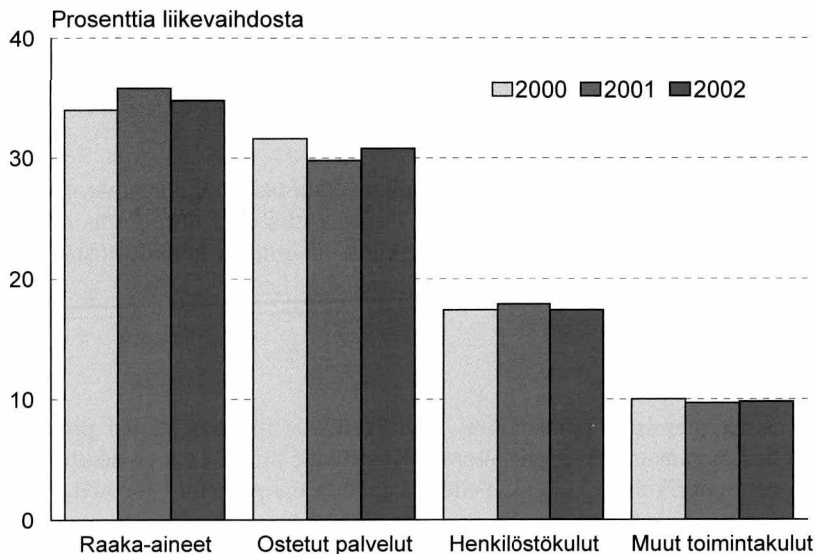
Investoinnit

Toimialan investoinnit rakennuksiin, koneisiin ja laitteisiin sekä muuhun aineelliseen käyttöomaisuuteen pysyivät edellisvuoden tasolla. Investointien osuus liikevaihdosta oli vain 2,7 prosenttia eli 0,4 miljardia euroa.

Talonrakentaminen

Talonrakentaminen on rakentamisen sektoreista liikevaihdoltaan suurin. Vuonna 2002 talonrakentamisen liikevaihto oli 7,6 miljardia euroa pysyen lähes edellisvuoden tasolla. Pk-yritysten osuus liikevaihdosta oli vajaa puolet eli 3,5 miljardia euroa. Toimialan henkilöstön määrä oli 41 700 supistuen edellisvuodesta 450 henkilöllä. Toimialan henkilöstöstä 70 prosenttia työskenteli pk-yrityksissä.

Kuvio 36. Talonrakentamisen tuloslaskelman kulurakenne vuosina 2000–2002

Kannattavuus

Talonrakentamisen käyttökate heikkeni, mutta nettotulos koheni edellisvuodesta. Käyttökateen osuus liiketoiminnan tuotoista jäi 6,7 prosenttiin ja nettotuloksen osuus nousi 4,1 prosenttiin. Käyttökateprosentti oli 0,2 prosenttiyksikköä heikompi ja nettotulos 0,4 prosenttiyksikköä parempi kuin vuonna 2001.

Talonrakentamisen pk-yritykset selvisivät vuodesta 2002 suuria yrityksiä paremmin. Suurille yrityksille kertyi käyttökate 3,8 prosenttia ja pk-yrityksille 9,9 prosenttia liiketoiminnan tuotoista. Suurten yritysten nettotulos oli 2,7 prosenttia ja pk-yritysten 5,6 prosenttia.

Sijoitetulle pääomalle saatiin 18,8 prosentin tuotto, mikä on 2,5 prosenttiyksikköä enemmän kuin vuotta aiemmin. Pk-yritysten sijoitetun pääoman tuotto oli 34,2 prosenttia ja suurten yritysten 12,2. Pienten yritysten sijoitettu pääoma on huomattavasti pienempi kuin suurten yritysten, niinpä sijoitetun pääoman tuotto nousee korkeaksi jo suhteellisen pienillä tuloksilla.

Rahoitus

Talonrakentamisen kokonaisvelkojen osuus liikevaihdosta laski hieman edellisvuodesta 35,5 prosenttiin. Omavaraisuusaste parani pari prosenttiyksikköä 38,0 prosenttiin.

Talotekniikka (Rakennusasennus ja rakentamisen viimeistely)

Toimialan liikevaihto supistui edellisvuodesta lähes 10 prosenttia 4,6 miljardiin euroon. Henkilöstön määrä väheni 7 prosentilla ja oli 47 600 henkilöä. Talotekniikan yritysten kannattavuus kuitenkin koheni vuodesta 2001. Käyttökate saatiin 11,7 prosenttia liiketoiminnan tuotoista ja nettotulosta 7,0 prosenttia.

Kokonaisvelkojen osuus liikevaihdosta oli 22,2 prosenttia. Toimialan rahoitusomaisuus on velkoja suurempi, joten nettovelkaa ei ollut lainkaan. Omavaraisuusaste nousi 47,2 prosenttiin.

Sijoitetun pääoman tuotto prosentti oli korkeat 37,8 prosenttia. Tämä johtuu siitä että toimialalla on paljon pieniä yrityksiä joiden sijoitettu pääoma on hyvin pieni. Suhteellisen hyvän vuoden 2002 tulos antaa pienelle sijoitetulle pääomalle korkean tuoton.

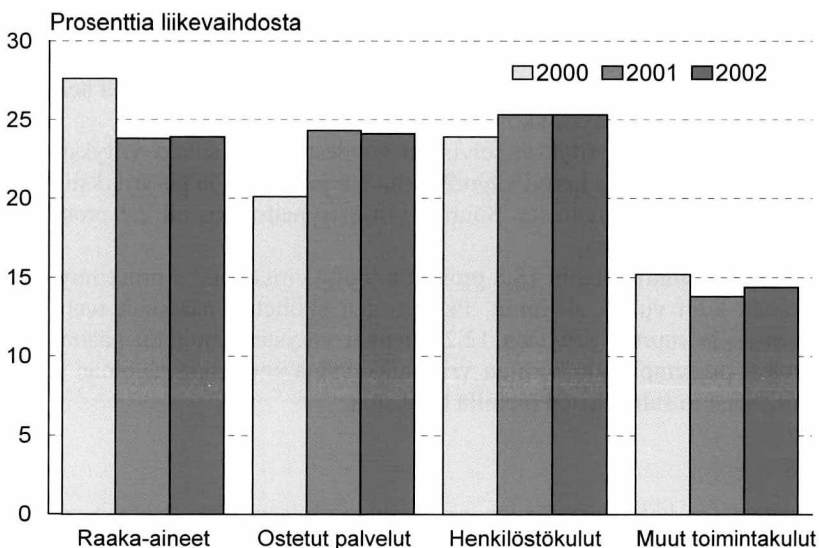
Maa- ja vesirakentaminen

Toimialan liikevaihto ylitti vain niukasti edellisvuoden tason. Liikevaihto oli 3,7 miljardia euroa, josta pk-yritysten osuus oli 42 prosenttia eli 1,6 miljardia euroa. Maarakennusyritykset työllistivät 29 200 henkilöä. Toimialan henkilöstöstä noin puolet oli pk-yrityksissä.

Kannattavuus

Maa- ja vesirakentamisen kannattavuus käyttökatteella mitaten jäi 0,5 prosenttiyksikköä heikommaksi kuin edellisvuonna. Käyttökate putosi 12,8 prosenttiin. Toimialan nettotulos koheni kuitenkin edellisvuodesta 0,3 prosenttiyksikköä.

Kuvio 37. Maa- ja vesirakentamisen rakentamisen tuloslaskelman kulurakenne 2000–2002

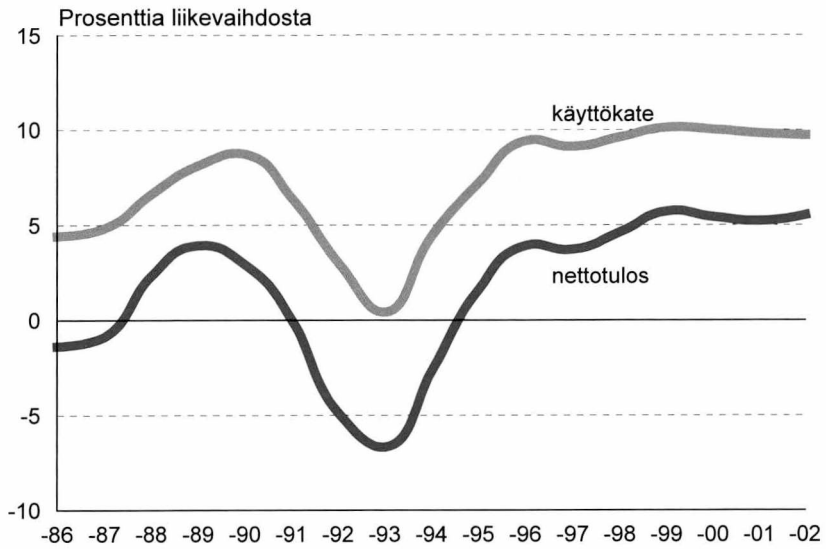

Maarakentajien rahoitusasema keveni hieman edellisvuodesta, kun liikevaihto kasvoi ja euromääräiset velat supistuivat noin miljoona euroa edellisvuodesta. Kokonaisvelkojen osuus liikevaihdosta oli 34,2 prosenttia ja nettovelkojen osuus 7,3 prosenttia. Omavaraisuusaste kohosi 2,7 prosenttiyksikköä 43,5 prosenttiin.

Sijoitetun pääoman tuotto prosentti parani edellisvuodesta pari prosenttiyksikköä. Vuonna 2002 sijoitetulle pääomalle saatiin 23,5 prosentin tuotto ja vuotta aiemmin 21,5 prosentin tuotto.

Rakentamisen aikasarja

Kuvio 38. Rakentamisen kannattavuuden tunnuslukuja 1986–2002

Teollisuuden ja rakentamisen tilastotaulut 2002

Taulukko 8. Tuloksen muodostuminen teollisuuden ja rakentamisen toimialoilla

	C	D	E	F
	Mineraalien kaivu	Tehdas- teollisuus	Sähkö-, kaasu- lämpö- ja vesi- huolto	Rakenta- minen yhteensä
	1000 euroa	1000 euroa	1000 euroa	1000 euroa
Liikevaihto	755 286	1 055 710	7 838 513	16 100 779
Liiketoiminnan muut tuotot (pl. käyttöom. myyntivoitot)	12 940	1 651 428	107 240	108 962
Liiketoiminnan tuotot yhteensä	768 227	1 072 138	7 945 753	16 209 741
Aine- ja tarvikekäyttö	-177 389	-54 976 120	-4 164 971	-5 280 780
Ulkopuoliset palvelut	-197 667	-6 807 671	-363 602	-3 682 539
Henkilöstökulut	-121 781	-16 524 286	-671 939	-3 780 399
Liiketoiminnan muut kulut	-161 255	-16 015 034	-1 037 236	-1 914 022
Valmisteverastojen lisäys/vähennys, +/-	18 830	178 968	99 475	25 022
Käyttökate	128 964	13 066 994	1 807 479	1 577 023
Suunnitelman mukaiset poistot	-69 183	-4 481 948	-794 528	-411 844
Pysyvien vastaavien arvonalentumiset	-82	-133 360	-3 899	-1 548
Vaihtuvien vastaavien arvonalentumiset	-72	-3 405	0	-391
Liiketulos	59 627	8 448 281	1 009 051	1 163 240
Rahoitustuotot	13 006	7 766 223	327 422	259 424
Rahoituskulut	-20 904	-5 454 329	-755 356	-188 975
Tuloverot	-18 094	-3 010 775	-95 355	-335 702
Muut välittömät verot	-2 067	-14 545	-709	-7 362
Nettotulos	31 568	7 734 855	485 054	890 625
Satunnaiset tuotot	7 194	3 614 067	64 730	160 959
Satunnaiset kulut	-3 755	-2 460 700	-464 453	-152 955
Käyttöomaisuuden myyntivoitot	1 947	771 426	241 425	13 070
Kokonaistulos	36 955	9 659 648	326 756	911 699
Poistoeron lisäys/vähennys, +/-	338	102 164	4 871	3 678
Vapaaehtoisten varausten lisäys/vähennys, +/-	-211	10 254	-6 599	-27
Tilikauden tulos	37 082	9 772 067	325 027	915 351
Rahoitustulos	100 905	12 353 569	1 283 481	1 304 408
Saadut konserniavustukset	5 564	2 359 671	56 320	129 288
Maksetut konserniavustukset	2 400	2 049 466	422 746	119 231

Taulukko 9. Tase teollisuuden ja rakentamisen toimialoilla

	C Mineraalien kaivu 1000 euroa	D Tehdas- teollisuus 1000 euroa	E Sähkö-, kaasu- lämpö- ja vesi- huolto 1000 euroa	F Rakenta- minen yhteensä 1000 euroa
VASTAAVAA				
Aineettomat hyödykkeet	20 508	4 945 886	636 878	103 549
Aineelliset hyödykkeet	469 583	28 836 782	10 659 017	1 874 072
Sijoitukset	155 638	67 394 602	9 228 319	1 320 258
Vaihto-omaisuus	115 277	9 682 682	452 168	2 368 101
Pitkäaikaiset saamiset	24 752	3 659 126	294 420	212 507
Lyhytaikaiset saamiset	169 763	43 657 518	2 309 156	2 981 286
Rahoitusarvopaperit	20 313	2 505 772	294 027	121 574
Rahat ja pankkisaamiset	49 396	5 666 739	690 007	1 093 209
Vastaavaa yhteensä	1 025 230	166 349 107	24 563 993	10 074 556
VASTATTAVAA				
Oma pääoma	438 527	80 553 798	7 568 309	3 477 685
Tilinpäätössiirtojen kertymä	85 873	9 216 026	2 810 820	159 704
Pakolliset varaukset	7 466	603 087	14 094	91 210
Pitkäaikainen vieras pääoma	276 250	31 421 813	11 063 832	1 432 733
Lyhytaikainen vieras pääoma	217 113	44 554 382	3 106 938	4 913 225
Vastattavaa yhteensä	1 025 230	166 349 106	24 563 993	10 074 556
Korollinen vieras pääoma	369 454	49 702 379	9 488 750	2 231 712
Päätetty / ehdotettu osingonjako	16 840	4715872,563	95 175	140773,632
KÄYTTÖOMAISUUDEN MUUTOKSET				
Aineettomien hyödykkeiden lisäykset	2 989	1 781 697	132 764	12 690
Aineettomien hyödykkeiden vähennykset	8	146 610	44 618	806
Aineellisten hyödykkeiden lisäykset	109 558	5 040 698	1 156 352	638 847
Aineellisten hyödykkeiden vähennykset	24 932	2 036 852	365 899	201 322
Käyttöomaisuusosakkeiden lisäykset	34 200	7 073 127	502 525	105 761
Käyttöomaisuusosakkeiden vähennykset	27 692	3 089 601	806 201	39 014

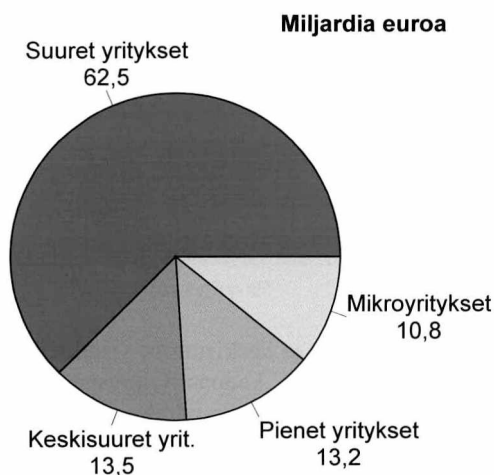
Taulukko 10. Tunnusluvut teollisuuden ja rakentamisen toimialoilla

	C	D	E	F
	Mineraalien kaivu	Tehdas- teollisuus	Sähkö-, kaasu- lämpö- ja vesi- huolto	Rakenta- minen yhteensä
Yritysten lukumäärä	971	24 167	1 010	27 434
Liiketoiminnan laajuus				
Liiketoiminnan tuotot yhteensä, 1000 euroa	768 227	107 211 138	7 945 753	16 209 741
Jalostusarvo, 1000 euroa	250 745	29 591 281	2 479 418	5 357 422
Henkilöstön lkm	3 574	429 683	15 998	120 205
Aineelliset nettoinvestoinnit, 1000 euroa	84 626	3 003 846	790 453	437 525
Tehokkuus				
Liikevaihto / henkilöstö, 1000 euroa	211,3	245,7	490,0	133,9
Jalostusarvo / henkilöstökulut	2,1	1,8	3,7	1,4
Kannattavuus				
Käyttökate-%	16,8	12,2	22,7	9,7
Rahoitustulos-%	13,1	11,5	16,2	8,0
Nettotulos-%	4,1	7,2	6,1	5,5
Kokonaistulos-%	4,8	9,0	4,1	5,6
Sijoitetun pääoman tuotto-%	8,0	10,6	6,7	24,0
Rahoitus				
Omavaraisuusaste, %	51,3	54,3	42,3	41,6
Kokonaisvelat/liikevaihto, %	65,9	71,5	180,5	31,7
Quick ratio	1,1	1,2	1,1	1,2

Kauppa toimialoittain

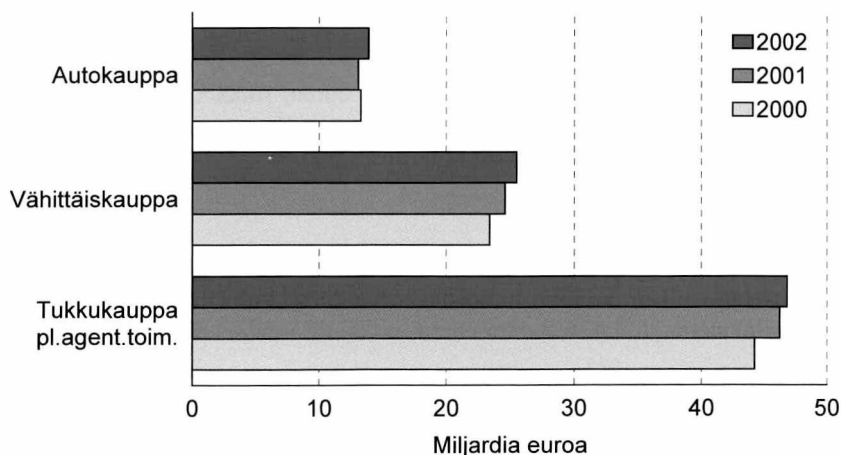
Kaupan toimiala koostuu auto-, tukku- ja vähittäiskaupasta sekä agentuuritoiminnasta. Vuonna 2002 tilinpäätöstilastossa mukana olevien yritysten lukumäärä pienentyi edellisvuodesta noin 800 yrityksellä ja oli 44 500. Henkilöstön lukumäärä sen sijaan kasvoi 1400 henkilöllä edellisvuoteen verrattuna ja oli 229 200 henkilöä. Liikevaihtoa kaupan yritykset keräsivät 87,1 miljardia euroa vuonna 2002. Liikevaihto kaupan toimialalla on kasvanut vuodesta 2000 lähtien noin 7 prosenttia. Kasvu oli 2,3 prosenttia vuodesta 2001 vuoteen 2002, kun edellisen tarkastelujakson liikevaihdon kasvuprosentti oli 4,6.

Kuvio 39. Kaupan liiketoiminnan tuotot suuruusluokittain 2002

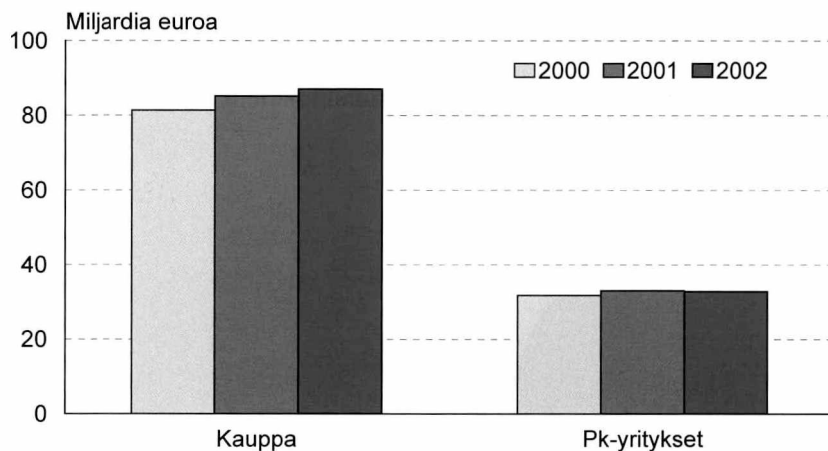
Kaupan yrityksistä lähes viidesosa on autokauppoja, neljäsosa tukkukauppoja ja liki puolet vähittäiskauppoja. Agentuuritoiminta on kaupan pienin toimiala, sen osuus on vajaat 8 prosenttia yritysten lukumäärästä.

Kuvio 40. Kaupan toimialojen liikevaihto 2000–2002

Kaupan toimialalla suuria yrityksiä oli noin puolitoista prosenttia vuonna 2002 ja loppuosa eli runsaat 98 prosenttia toimivista yrityksistä kuului pk-sektoriin. Liikevaihtoa pk-yritykset¹ kerryttivät vajaat 40 prosenttia toimialan liikevaihdosta ja niissä työskenteli 57 prosenttia henkilöstöstä. Kaupan pk-sektori pieneni edellisestä vuodesta; yritysten määrä 800 yrityksellä, liikevaihto runsaalla 200 miljonnalla eurolla ja henkilöstön määrä vajaalla 400 henkilöllä.

Kuvio 41. Kaupan ja kaupan pk-yritysten liikevaihto 2000–2002

Pk-sektori voidaan jakaa mikroyrityksiin, pieniin ja keskisuuriin yrityksiin (määritelmä liitteessä 2). Valtaosa, lähes 85 prosenttia, kaupan yrityksistä on mikroyrityksiä, jotka työllistävät 1-9 henkilöä. Liikevaihdosta nämä yritykset keräsivät runsaat 10 prosenttia ja työllistivät viidesosan kaupan henkilöstöstä vuonna 2002.

Pienten yritysten, jotka työllistävät 10–49 henkilöä, osuus kaupan yrityksistä oli 11,8 prosenttia. Liikevaihtoa pienille yrityksille kertyi runsaat 13 prosenttia kaupan liikevaihdosta ja ne työllistivät vajaat 24 prosenttia kaupan henkilöstöstä.

Vaikka keski suurten yritysten, joissa työskentelee 50-249 henkilöä, osuus kaupan yrityksistä oli 2 prosenttia, keräsivät ne liikevaihdosta 13,6 prosenttia ja työllistivät 13 prosenttia henkilöstöstä.

Kaupassa liiketoiminta on tehostunut tarkastelujakson aikana. Liiketoiminnan tuottoja yritystä kohden kertyi 2 miljoonaa euroa. Vastaava luku pk-yrityksissä oli 0,8 ja suurissa 79,1 miljoonaa euroa.

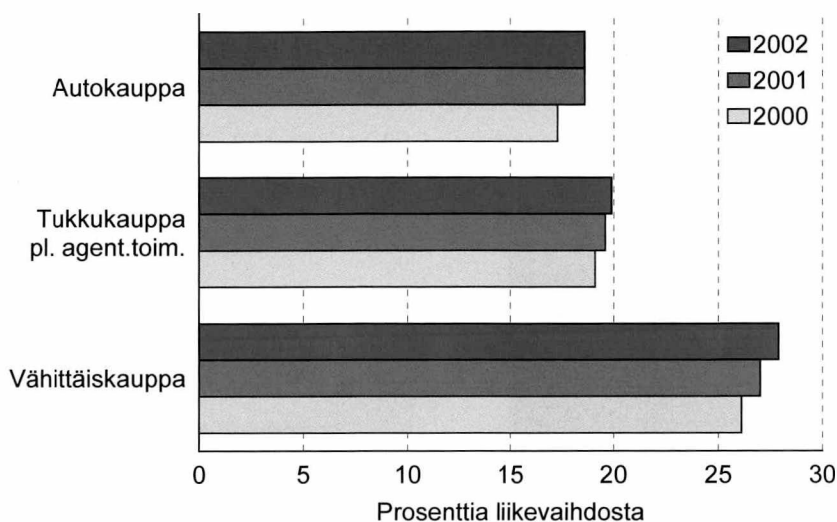
Jalostusarvoa kaupassa kertyi 11,6 miljardia euroa, mikä oli 4,8 prosenttia edellisvuotista enemmän. Henkilöä kohden laskettuna jalostusarvoa kertyi 50 700 euroa. Pk-yritysten osuus jalostusarvosta oli runsas puolet.

Kannattavuus

Kaupan kannattavuus pysyi edellisvuosien tasolla. Aine- ja tarvikekäyttö vei runsaat 76 prosenttia liiketoiminnan tuotoista ja henkilöstökulut hieman yli 8 prosenttia. Käyttökattetta jäi 4,4 miljardia euroa, mikä oli 5 prosenttia liiketoiminnan tuotoista.

¹ Ks. määritelmä s. 80.

Kuvio 42. Auto-, tukku- ja vähittäiskaupan myyntikateprosentti 2000–2002

Kaupan pk-yritysten aine- ja tarvikekäyttöön kului 70 ja henkilöstökuluihin runsaat 11 prosenttia liikevoiminnan tuotoista. Sen sijaan suurilla yrityksillä aine- ja tarvikekäyttö vei 10 prosenttiyksikköä enemmän ja henkilöstökulut lähes 5 prosenttiyksikköä vähemmän kuin pk-sektorilla. Käyttökate jäi sekä pk- että suurille yrityksille 2,2 miljardia euroa, mikä oli pk-yrityksillä lähes 7 prosenttia ja suurilla 4 prosenttia liikevoiminnan tuotoista. Rahoitus- ja satunnaiserien sekä verojen jälkeen kokonaistulosta jäi pk-yrityksillä 1,3 miljardia euroa eli vajaat 4 prosenttia ja suurilla 1,2 miljardia, runsaat 2 prosenttia tuotoista.

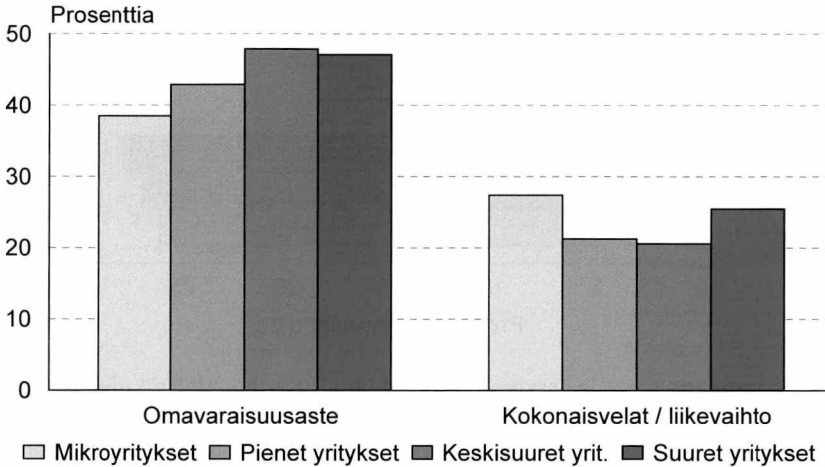
Taulukko 11. Tuloksen muodostuminen kaupan toimialoilla 2002, pk- ja suuret yritykset

	Kauppa G		Autokauppa		Tukku- ja agentti-toiminta		Vähittäiskauppa	
	PK %	Suuret %	PK %	Suuret %	PK %	Suuret %	PK %	Suuret %
Liikevoiminnan tuotot	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Aine- ja tarvikekäyttö	-69,9	-80,0	-77,2	-83,7	-69,0	-82,4	-69,6	-73,2
Ulkopuoliset palvelut	-1,2	-1,7	-0,7	-0,6	-2,0	-2,0	-0,4	-0,4
Henkilöstökulut	-11,1	-6,4	-9,2	-6,0	-11,1	-4,7	-11,3	-11,0
Liikevoiminnan muut kulut	-11,2	-7,9	-7,0	-5,2	-11,4	-7,6	-12,2	-10,3
Käyttökate	6,6	4,0	5,8	4,5	6,5	3,3	6,5	5,2
Poistot ja arvonalentumiset	-1,2	-1,4	-1,1	-1,1	-1,3	-1,2	-1,1	-1,8
Liiketulos	5,4	2,6	4,7	3,4	5,2	2,1	5,4	3,3
Rahoitustuotot, -kulut ja verot	-1,8	-0,6	-1,4	-0,9	-1,8	-0,4	-1,7	-1,1
Nettotulos	3,6	2,0	3,4	2,5	3,4	1,7	3,6	2,3
Satunnaiset tuotot ja -kulut	0,3	0,1	0,3	0,2	0,3	-0,1	0,2	0,5
Kokonaistulos	3,9	2,1	3,7	2,6	3,7	1,6	3,8	2,8
Tilinpäätössiirrot	0,0	0,2	0,0	0,1	0,0	0,2	0,0	0,1
Tilikauden tulos	3,9	2,2	3,7	2,7	3,7	1,8	3,8	2,9

Rahoitus

Kaupan omavaraisuusaste parani tarkastelujakson aikana runsaalla prosenttiyksiköllä vuosittain ja oli 45,8 prosenttia vuonna 2002. Tämä tunnusluku pk-yrityksillä oli 43, ja suurilla 47 prosenttia. Kokonais- ja nettovelat suhteessa liikevaihtoon vähenivät prosenttiyksikön verran edellisvuodesta. Likviditeettiasemaa kuvaava quick ratio pysyi prosentin tuntumassa.

Kuvio 43. Kaupan rahoituksen tunnuslukuja suuruusluokittain 2002

Autokauppa

Autokauppa vilkastui vuonna 2002. Liikevaihtoa kertyi 13,9 miljardia euroa, 5,6 prosenttia edellisvuotta enemmän. Henkilöstön määrä kasvoi vajaalla 600 henkilöllä, sen sijaan yritysten lukumäärä väheni muutamalla kymmenellä edellisestä vuodesta ja oli noin 8 600. Autokaupan yrityksistä suurin osa, 98 prosenttia oli pk-yrityksiä. Ne keräsivät toimialan liikevaihdosta 42 prosenttia (5,9 miljardia euroa) ja työllistivät henkilöstöstä 62 prosenttia.

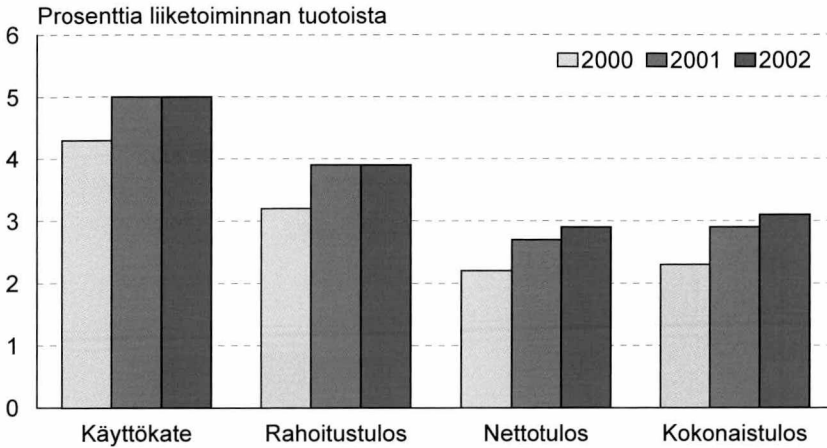
Liikevaihtoa yritystä kohden vuonna 2002 kertyi 1,6 miljoonaa euroa, mikä oli lähes 94 000 euroa enemmän kuin vuotta aiemmin. Henkilöä kohden laskettuna liikevaihtoa saatiin 390 000 euroa. Suurilla yrityksillä liikevaihtoa yritystä kohden kertyi 58,3 miljoonaa ja pk-sektorilla 0,7 miljoonaa euroa.

Jalostusarvoa autokaupalle kertyi 1,7 miljardia euroa, henkilöä kohden laskettuna 48 800 euroa.

Kannattavuus

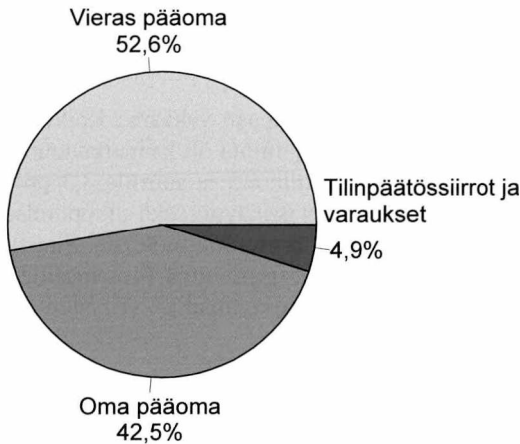
Autokaupan kannattavuudessa ei tapahtunut olennaisia muutoksia edellisestä vuodesta. Toimintakulujen vähentämisen jälkeen jäi 702 miljoonaa euroa muiden kulujen kattamiseen, käyttökatteen ollessa 5 prosenttia liiketoiminnan tuotoista. Tilikauden tulosta kertyi 435 miljoonaa euroa, mikä oli 48 miljoonaa edellisvuodesta enemmän.

Kuvio 44. Autokaupan kannattavuus 2000–2002

Suurten yritysten liiketoiminnan tuotoista aine- ja tarvikekäyttö lohkaisi lähes 84 prosenttia ja pk-yrityksiltä yli 6 prosenttiyksikköä vähemmän. Henkilöstökulut veivät suurilta yrityksiltä 6 prosenttia liiketoiminnan tuotoista, kun taas pk-yrityksiltä niihin kului runsaat 9,2 prosenttia.

Kuvio 45. Autokaupan taseen rakenne ilman ennakkomaksuja 2002

Rahoitus

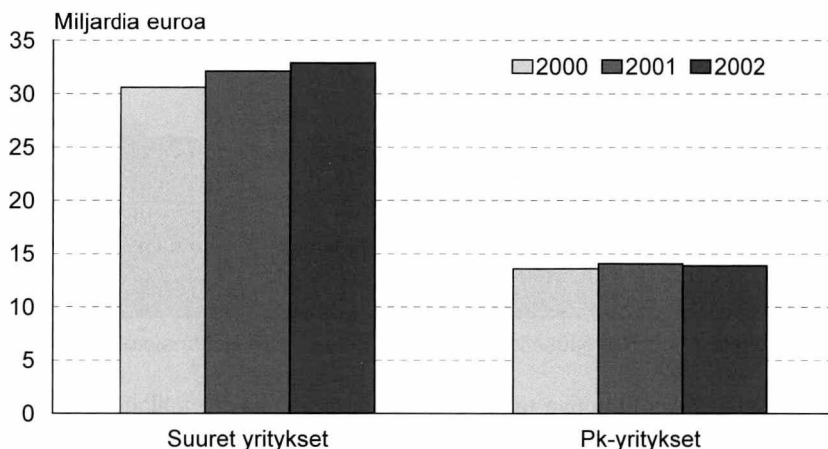
Vakavaraisuutta kuvaava omavaraisuusaste autokaupassa oli 46,1 prosenttia. Pk-yrityksillä tämä tunnusluku oli 41,2 ja suurilla 49,2 prosenttia. Autokaupan kokonaisvelat suhteessa liikevaihtoon ovat pysyneet edellisten vuosien tasolla, noin 19 prosentin tuntumassa. Maksuvalmiutta kuvaava quick ratio oli autokaupassa hyvä.

Tukkukauppa

Tukkukaupassa kertyi liikevaihtoa 46,8 miljardia euroa, mikä oli hieman yli puolet koko kaupasta. Alalla toimi 11 300 yritystä, joiden palveluksessa oli 76 500 henkilöä. Tukkukaupassa pk-sektorin osuus yritysten lukumäärästä oli lähes 97

prosenttia, liikevaihdosta 30 ja henkilöstöstä 54 prosenttia. Tukkukaupan yritysten määrä väheni vajaalla 200 ja henkilöstön määrä 1 200, liikevaihto sen sijaan kasvoi runsaalla puolella miljardilla eurolla edellisestä vuodesta, kasvuprosentin ollessa 1,2.

Kuvio 46. Tukkukaupan suurten ja pk-yritysten liikevaihto 2000–2002

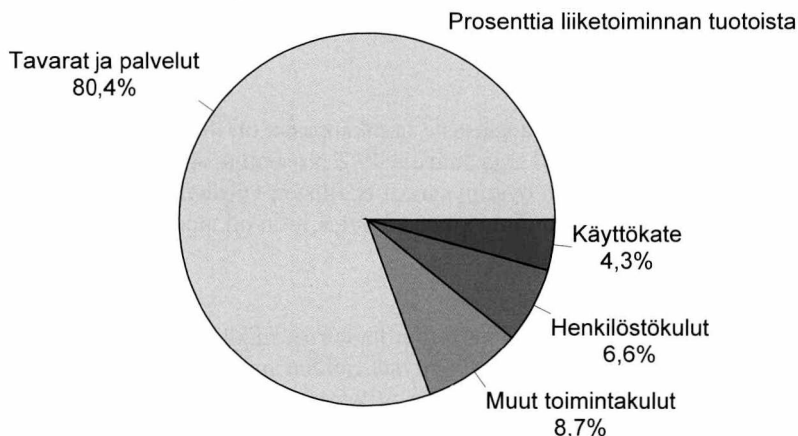

Jalostusarvoa tukkukaupassa kertyi 5,2 miljardia euroa, mikä oli lähes 3 prosenttia edellisvuotta enemmän. Pk-yritykset keräsivät lähes puolet tukkukaupan jalostusarvosta. Henkilöä kohden jalostusarvoa pk-yritykset saivat 60 100 euroa ja suuret 76 700 euroa.

Kannattavuus

Tukkukaupan kannattavuus pysyi edellisvuosien tapaan vakaana. Kaikilla laskeillamme tunnusluvuilla mitattuna pk-yritysten toiminta oli kannattavampaa kuin suurten. Esimerkiksi käyttökate jäi pk-yrityksillä 6,5 ja suurilla 3,3 prosenttia liikevoiminnan tuotoista. Pk-sektorin aine- ja tarvikekäyttö sekä ulkopuoliset palvelut veivät 71 prosenttia ja henkilöstökulut 11 prosenttia tuotoista. Suurilla yrityksillä vastaavat osuudet olivat yli 84 ja lähes 5 prosenttia. Molemmille sektoreille kokonaistulosta jäi runsas puoli miljardia euroa, mikä pk-yritysten tuotoista oli 3,7 ja suurten 1,6 prosenttia.

Kuvio 47. Tukkukaupan kulurakenne 2002

Rahoitus

Tukkukaupan omavaraisuusaste oli runsaan prosenttiyksikön suurempi kuin vuotta aiemmin. Pk-yritysten omavaraisuusaste vahvistui lähes 3 prosenttiyksikköä, ollen 45,8 prosenttia. Suurilla yrityksillä tämä tunnusluku jäi edellisvuoden tasolle 47,2 prosenttiin. Kokonaisvelat suhteessa liikevaihtoon pienenivät tukkukaupassa lähes prosenttiyksiköllä vuotta aiemmasta ja olivat 24,8 prosenttia. Tarkastelujakson ajan maksuvalmius on ollut hyvä.

Vähittäiskauppa

Yritysten ja henkilöstön lukumäärillä mitattuna vähittäiskauppa oli kaupan toimialoista suurin. Vähittäiskauppoja toimi 21 200 ja ne työllistivät melkein puolet kaupan henkilöstöstä, noin 111 800 henkilöä. Edellisvuoteen verrattuna vähittäiskauppojen lukumäärä vähentyi lähes 400 yrityksellä, henkilöstön määrä sen sijaan kasvoi vajaalla 1 800 henkilöllä. Vähittäiskaupat keräsivät liikevaihtoa 25,5 miljardia euroa, kasvua oli 3,7 prosenttia edellisvuodesta.

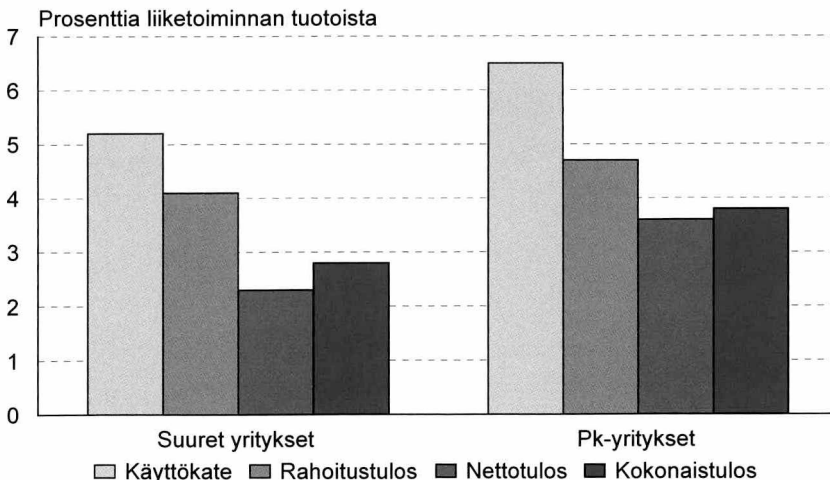
Vähittäiskaupoista suurin osa, 99 prosenttia oli pk-yrityksiä. Liikevaihdosta nämä yritykset keräsivät liki puolet ja työllistivät henkilöstöstä vajaat 60 prosenttia. Pk-yritysten liikevaihto, joka oli 12,6 miljardia euroa, kasvoi edellisvuodesta 2,2 prosenttia.

Vähittäiskaupan jalostusarvo kasvoi lähes 6 prosenttia edellisvuodesta ja oli 4,4 miljardia euroa vuonna 2002. Henkilöä kohden vähittäiskauppa keräsi jalostusarvoa 39 000 euroa. Pk-sektorin osuus toimialan jalostusarvosta oli runsas puolet.

Kannattavuus

Vähittäiskaupan kannattavuus pysyi edellisvuoden tasolla. Toimintakulujen vähentämisen jälkeen käyttökate jäi 5,8 prosenttia, kuten vuotta aiemmin. Aine- ja tarvikekäyttöön sekä ulkopuolisiin palveluihin pk-sektori käytti 70 prosenttia liikevoiminnan tuotoistaan, suurilla niihin kului lähes 4 prosenttiyksikköä enemmän. Henkilöstökuluihin kummaltakin sektorilta kului 11 prosenttia tuotoista. Poistojen, rahoituserien sekä verojen jälkeen nettotulosta vähittäiskaupassa jäi lähes 3 prosenttia. Pk-sektorilla tämä tunnusluku oli 3,6 ja suurilla 2,3. Tilikauden tulosta vähittäiskaupassa saatiin 866 miljoonaa euroa.

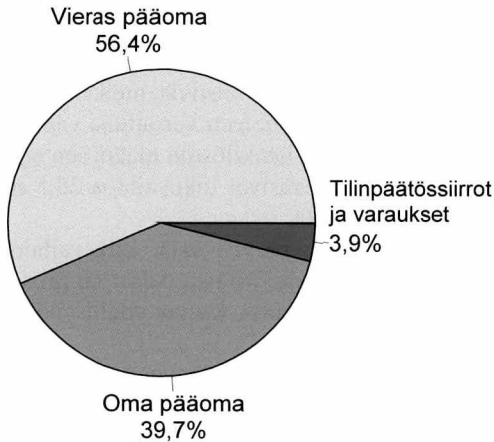
Kuvio 48. Vähittäiskaupan suurten ja pk-yritysten kannattavuus 2002

Rahoitus

Vähittäiskaupan omavaraisuusaste on kehittynyt myönteiseen suuntaan parina viime vuonna, ollen 43,4 prosenttia vuonna 2002. Positiivinen kehitys johtuu suurten yritysten omavaraisuuden lähes 2 prosenttiyksikön kasvusta. Pk-yrityksillä tämä tunnusluku pysytteli edellisvuoden tasolla, 40 prosentissa.

Kuvio 49. Vähittäiskaupan taseen rakenne ilman ennakkomaksuja 2002

Nettovelat suhteessa liikevaihtoon ovat pienentyneet lähes prosenttiyksiköllä vuosittain parin viime vuoden aikana, ja olivat runsaat 17 prosenttia vuonna 2002. Pk-sektorin nettovelkojen osuus, noin 15 prosenttia liikevaihdosta, oli lähes 5 prosenttiyksikköä pienempi kuin suurilla yrityksillä. Vähittäiskaupan maksuvalmiutta kuvaava quick ratio oli edellisten vuosien tapaan tyydyttävä.

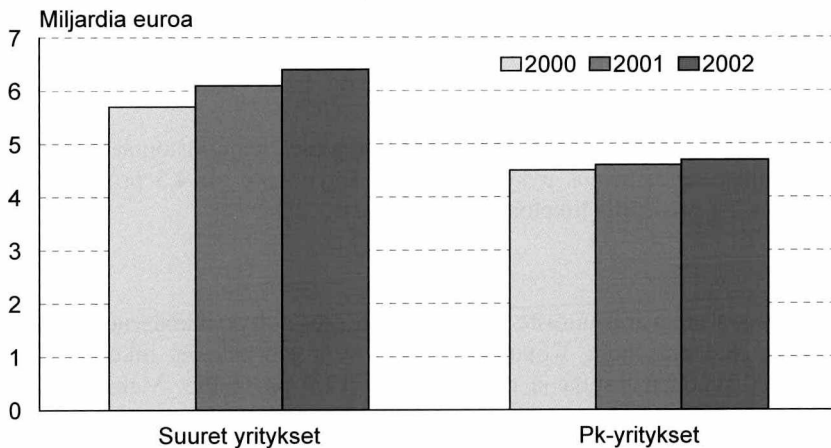
Päivittäistavarakauppa

Päivittäistavarakauppa kattaa elintarvikkeiden, juomien ja tupakan erikoistumattoman vähittäiskaupan (TOL 5211), hedelmien ja vihannesten vähittäiskaupan (TOL 5221), lihan ja lihatuotteiden vähittäiskaupan (TOL 5222), kalan, äyriäisten ja nilviäisten vähittäiskaupan (TOL 5223), leipomotuotteiden ja makeisten vähittäiskaupan (TOL 5224) sekä muun päivittäistavaroiden vähittäiskaupan erikoismyymälöissä (TOL 5227).

Liikevaihto

Päivittäistavarakaupassa toimivien yritysten lukumäärä on vähentynyt lähes 400 yrityksellä vuosina 2000–2002, mikä vastaa noin 8 prosenttia vuoden 2000 yritysmäärästä. Alalla toimi yli 4 500 yritystä ja ne keräsivät liikevaihtoa 11 miljardia euroa vuonna 2002. Päivittäistavarakaupan osuus koko vähittäiskaupan liikevaihdosta oli 43,2 prosenttia ja henkilöstöstä 35,4 prosenttia.

Kuvio 50. Päivittäistavarakaupan suurten ja pk-yritysten liikevaihto 2000–2002

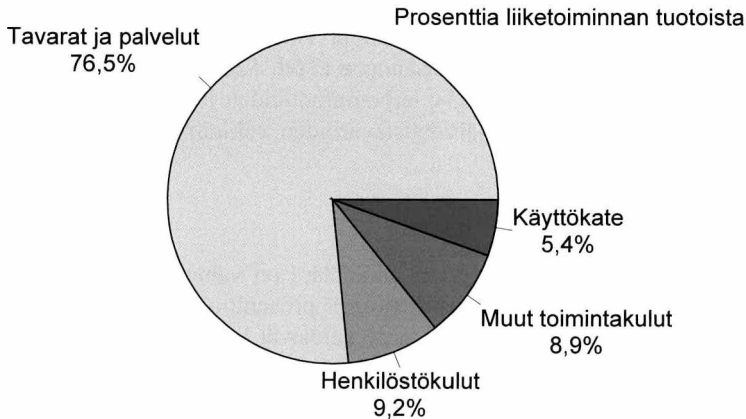
Pk-sektorin osuus päivittäistavarakauppojen liikevaihdosta oli runsaat 42 prosenttia ja ne työllistivät 45 prosenttia toimialan henkilöstöstä.

Kannattavuus

Päivittäistavarakaupan kannattavuus pysyi ennallaan. Toimintakulut veivät lähes 95 prosenttia liiketoiminnan tuotoista, jolloin käyttökattetta jäi 5,4 prosenttia. Pk-yrityksillä jäi toimintakulujen jälkeen 231 miljoonaa euroa muiden kulujen kattamiseen ja suurilla 370 miljoonaa euroa.

Kokonaistulosprosentissa, joka oli runsaat kolme, ei ollut merkittävää eroa pk-yritysten ja suurten yritysten välillä.

Kuvio 51. Päivittäistavarakaupan kulurakenne 2002

Mikroyritysten, jotka työllistävät alle 10 henkilöä, käyttökate oli 6,7 prosenttia ja kokonaistulos 4,8 prosenttia liiketoiminnan tuotoista.

Pienillä yrityksillä, joissa työskentelee 10–49 työntekijää, vuosi 2002 oli parempi kuin edellinen vuosi. Myyntikate kasvoi 2,1 prosenttiyksikköä, lähes 24 prosenttiin liikevaihdosta ja muut kannattavuuden tunnusluvut kohenivat puolen prosenttiyksikön verran. Vuonna 2002 käyttökate oli 4,3 ja kokonaistulos 2,7 prosenttia liiketoiminnan tuotoista.

Päivittäistavarakaupan keskiuurilla yrityksillä, joiden henkilöstömäärä on 50–249 työntekijää, kannattavuus pysyi ennallaan. Käyttökate oli 4,5 prosenttia ja kokonaistulos 2,8 prosenttia liiketoiminnan tuotoista.

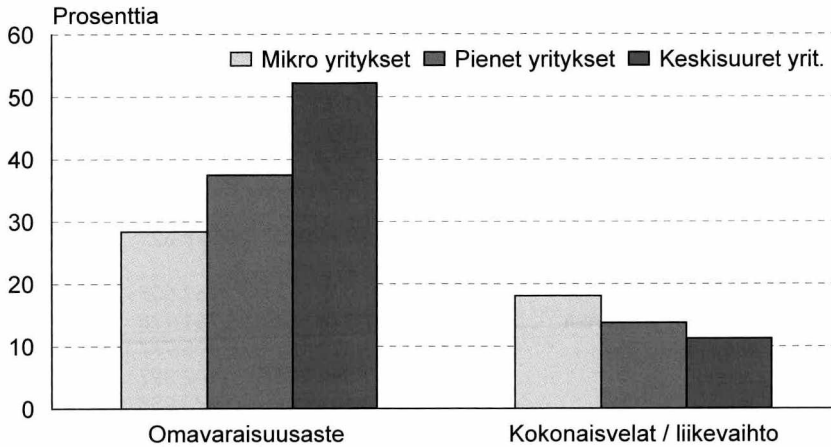
Rahoitus

Mikroyrityksissä omavaraisuusaste laski puolisen prosenttiyksikköä vuotta aiemmasta ja oli 28,4 prosenttia. Kokonais- ja nettovelkojen osuudet liikevaihdosta pysyivät edellisvuoden tasolla ja olivat 18,1 ja 12,9 prosenttia. Maksuvalmius säilyi tyydyttävällä tasolla.

Pienten yritysten omavaraisuusaste vahvistui edellisestä vuodesta lähes 3 prosenttiyksikköä, ollen 37,5 prosenttia. Kokonaisvelat suhteessa liikevaihtoon pysyivät lähes 14 prosentissa. Myös pienten yritysten maksuvalmius pysyi tyydyttävällä tasolla.

Keskisuurten yritysten omavaraisuusaste kehittyi negatiivisesti edellisvuodesta ja oli 52,2 prosenttia. Kokonaisvelat suhteessa liikevaihtoon pysyivät prosentuaalisesti edellisen vuoden tasoisina ja olivat 11,3 prosenttia. Keskiuurilla yrityksillä maksuvalmius oli hyvä.

Kuvio 52. Päivittäistavarakaupan rahoituksen tunnuslukuja 2002

Päivittäistavarakaupan omavaraisuusaste vahvistui lähes 2 prosenttiyksiköllä edellisvuodesta, ollen 44,3 prosenttia. Pk-sektorilla se heikkeni edellisvuodesta puolisen prosenttiyksikköä, sen sijaan suurilla yrityksillä omavaraisuusaste koheni melkein 3 prosenttiyksikköä ja oli 45,3 prosenttia. Pk-sektorin velkaantuneisuus pysyi samalla tasolla kuin vuotta aiemmin, nettovelkojen ollessa 8,6 prosenttia ja kokonaisvelkojen 13,8 prosenttia liikevaihdosta. Suurten yritysten vastaavat luvut olivat 20 ja 31,2 prosenttia. Suurissa yrityksissä velkojen osuus liikevaihdosta väheni 2 prosenttiyksiköllä. Päivittäistavarakaupan maksuvalmius pysyi tyydyttävällä tasolla.

Kaupan tilastotaulut 2002

Taulukko 12. Tuloksen muodostuminen kaupan toimialoilla

	Auto- kauppa	Tukku- kauppa (pl agent.t.)	Vähittäis- kauppa	G Kauppa
	1000 euroa	1000 euroa	1000 euroa	1000 euroa
TULOSEN MUODOSTUMINEN				
Liikevaihto	13 885 889	46 776 072	25 528 621	87 129 032
Liiketoiminnan muut tuotot (pl. käyttöm. myyntivoitot)	78 755	1 002 080	252 507	1 359 660
Liiketoiminnan tuotot yhteensä	13 964 644	47 778 152	25 781 128	88 488 692
Aine- ja tarvikekäyttö	-11 305 664	-37 479 122	-18 405 777	-67 412 162
Ulkopuoliset palvelut	-92 828	-959 288	-102 397	-1 368 541
Henkilöstökulut	-1 034 372	-3 147 041	-2 873 055	-7 226 165
Liiketoiminnan muut kulut	-831 416	-4 135 856	-2 894 668	-8 083 891
Valmisteverastojen lisäys/vähennys	1 494	-15 392	2 430	-11 153
Käyttökate	701 857	2 041 454	1 507 660	4 386 781
Suunnitelman mukaiset poistot	-150 480	-587 011	-384 133	-1 147 109
Pysyvien vastaavien arvon alentumiset	-889	-8 792	-5 253	-15 205
Vaihtuvien vastaavien arvon alentumiset	-69	-945	-166	-1 357
Liiketulos	550 419	1 444 706	1 118 107	3 227 345
Rahoitustuotot	107 828	444 164	175 026	751 866
Rahoituskulut	-111 618	-332 131	-192 227	-656 480
Tuloverot	-146 946	-485 296	-350 694	-1 013 591
Muut välittömät verot	-1 674	-4 456	-2 540	-9 547
Nettotulos	398 009	1 066 988	747 672	2 299 593
Satunnaiset tuotot	86 689	344 837	251 454	692 942
Satunnaiset kulut	-73 913	-388 033	-204 501	-679 007
Käyttöomaisuuden myyntivoitot	17 015	49 709	50 848	118 662
Kokonaistulos	427 800	1 073 501	845 473	2 432 190
Poistoeron lisäys/vähennys, +/-	5 997	71 254	23 170	97 462
Vapaaehtoisten varausten lisäys/vähennys, +/-	1 564	-4 540	-2 720	-5 677
Tilikauden tulos	435 360	1 140 215	865 923	2 523 974
Rahoitustulos	549 447	1 663 736	1 137 225	3 459 028
Saadut konserniavustukset	47 072	218 417	133 020	398 811
Maksetut konserniavustukset	59 237	301 074	103 416	469 212

Taulukko 13. Tase kaupan toimialoilla

	Auto- kauppa	Tukku- kauppa (pl agent.t.)	Vähittäis- kauppa	G Kauppa
	1000 euroa	1000 euroa	1000 euroa	1000 euroa
VASTAAVAA				
Aineettomat hyödykkeet	54 209	542 950	313 679	958 272
Aineelliset hyödykkeet	975 726	3 291 222	2 282 300	6 669 243
Sijoitukset	249 451	4 010 126	1 969 888	6 867 369
Vaihto-omaisuus	1 635 112	3 693 414	2 787 541	8 214 948
Pitkäaikaiset saamiset	110 811	418 160	112 693	651 680
Lyhytaikaiset saamiset	1 289 007	7 709 562	1 785 239	11 560 621
Rahoitusarvopaperit	63 108	915 614	864 986	1 855 341
Rahat ja pankkisaamiset	415 495	1 515 572	962 042	3 019 834
Vastaavaa yhteensä	4 792 918	22 096 620	11 078 367	39 797 308
VASTATTAVAA				
Oma pääoma	2 027 745	9 365 709	4 381 858	16 620 734
Tilinpäätössiirtojen kertymä	170 349	831 148	415 656	1 429 928
Pakolliset varaukset	61 085	117 643	16 936	196 649
Pitkäaikainen vieras pääoma	706 001	1 971 577	1 747 803	4 541 457
Lyhytaikainen vieras pääoma	1 827 738	9 810 544	4 516 115	17 008 539
Vastattavaa yhteensä	4 792 918	22 096 621	11 078 367	39 797 308
Korollinen vieras pääoma	1 041 001	4 459 175	2 775 821	8 625 217
Päätetty / ehdotettu osingonjako	88 005	504 240	94 679	699 631
KÄYTTÖMAISUUDEN MUUTOKSET				
Aineettomien hyödykkeiden lis.	13 418	178 130	56 309	287 487
Aineettomien hyödykkeiden väh.	489	14 885	7 708	45 673
Aineellisten hyödykkeiden lis.	265 626	608 594	531 657	1 434 535
Aineellisten hyödykkeiden väh.	133 631	212 702	162 096	516 584
Käyttöomaisuusosakkeiden lis.	16 080	204 545	102 350	323 880
Käyttöomaisuusosakkeiden väh.	28 313	117 707	68 848	215 333

Taulukko 14. Tunnusluvut kaupan toimialoilla

	Auto- kauppa	Tukku- kauppa (pl agent.t.)	Vähittäis- kauppa	G Kauppa
Yritysten lukumäärä	8 603	11 318	21 193	44 543
Liiketoiminnan laajuus				
Liiketoiminnan tuotot yhteensä, 1000 euroa	13 964 644	47 778 152	25 781 128	88 488 692
Jalostusarvo, 1000 euroa	1 736 229	5 188 495	4 380 715	11 612 945
Henkilöstön lkm	35 586	76 546	111 842	229 219
Aineelliset nettoinvestoinnit, 1000 euroa	131 995	395 892	369 561	917 951
Tehokkuus				
Liikevaihto / henkilöstö, 1000 euroa	390	611	228	380
Jalostusarvo / henkilöstökulut	1,7	1,6	1,5	1,6
Kannattavuus				
Käyttökate-%	5,0	4,3	5,8	5,0
Rahoitustulos-%	3,9	3,5	4,4	3,9
Nettotulos-%	2,9	2,2	2,9	2,6
Kokonaistulos-%	3,1	2,2	3,3	2,7
Sijoitetun pääoman tuotto-%	20,3	12,8	16,9	14,8
Rahoitus				
Omavaraisuusaste, %	46,1	46,8	43,4	45,8
Kokonaisvelat/liikevaihto, %	18,5	24,8	24,5	24,5
Quick ratio	1,0	1,1	0,8	1,0

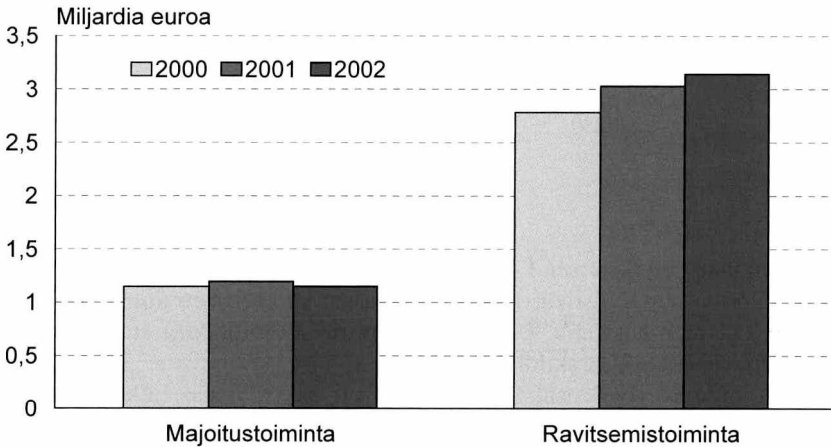
Majoitus- ja ravitsemistoiminta

Majoitustoimintaan kuuluu hotellien lisäksi leirintäalueet ja muu majoitustoiminta. Ravitsemistoimintaan kuuluvat ravintolat, kahvila-ravintolat, ruokakioskit, kahvi-, olut- ja drinkkibaarit, henkilöstö- ja laitosruokalat sekä ateriapalvelut.

Majoitus- ja ravitsemistoiminnassa oli 9 800 yritystä vuonna 2002. Liikevaihtoa nämä yritykset keräsivät yhteensä 4,4 miljardia euroa ja toimialalla työskenteli 50 400 henkilöä. Liikevaihto kasvoi 1,6 prosenttia edellisvuodesta. Jalostusarvoa majoitus- ja ravitsemistoiminnan yritykset keräsivät 1,6 miljardia euroa, lähes 2 prosenttiyksikköä edellisvuotista enemmän. Henkilöä kohden jalostusarvoa kertyi 31 700 euroa.

Toimialan yrityksistä lähes 99 prosenttia oli pk-yrityksiä, liikevaihdosta ne keräsivät vajaat 64 prosenttia ja työllistivät henkilöstöstä noin 66 prosenttia. Pk-sektorille kertyi jalostusarvoa 975 miljoonaa euroa eli 61 prosenttia toimialan jalostusarvosta. Henkilöä kohden laskettuna jalostusarvo pk-yrityksillä oli 29 400 ja suurilla 36 200 euroa.

Kuvio 53. Majoitus- ja ravitsemistoiminnan liikevaihto 2000–2002

Kannattavuus

Majoitus- ja ravitsemistoiminnan kannattavuudessa ei ollut merkittäviä muutoksia. Toimintakulujen vähentämisen jälkeen muiden kulujen kattamiseen jäi 431 miljoonaa euroa, käyttökatteen ollessa 9,8 prosenttia liiketoiminnan tuotoista. Tilikauden tulosta, joka oli 3,3 prosenttia tuotoista, kertyi edellisvuoden tapaan 144 miljoonaa euroa.

Pk-yrityksillä aine- ja tarvikekäyttöön meni lähes 40 prosenttia ja henkilöstökuluihin noin 25 prosenttia liiketoiminnan tuotoista, kun vastaavat osuudet suurilla yrityksillä olivat runsaat 27 ja 30 prosenttia. Käyttökatetta pk-sektorille kertyi 284 miljoonaa euroa, mikä oli 10,2 prosenttia tuotoista. Suurten yritysten käyttökatte jäi prosenttiyksikön verran pienemmäksi ollen 146 miljoonaa euroa.

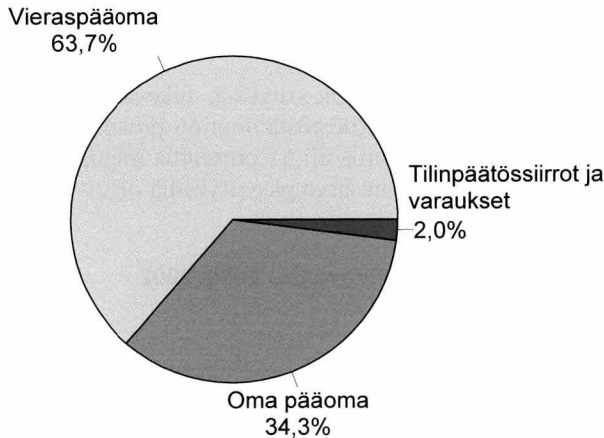
Rahoitus

Toimialan omavaraisuusaste vahvistui lähes 5 prosenttiyksikköä, ja oli 36,2 prosenttia. Kokonaisvelat suhteessa liikevaihtoon pienenevät prosenttiyksikön verran vuotta aiemmasta ja niiden osuus oli 34,4 prosenttia liikevaihdosta. Maksuvalmius

on ollut tarkastelujakson aiempina vuosina tyydyttävä, vuonna 2002 se kohosi hyväksi.

Suurten yritysten omavaraisuusaste, joka oli 43,6 prosenttia, vahvistui runsaalla 8 prosenttiyksiköllä edellisestä vuodesta. Pk-yrityksillä tämä tunnusluku oli 30,6, runsaan prosenttiyksikön verran edellisvuotista parempi.

Kuvio 54. Majoitus- ja ravitsemistoiminnan taseen rakenne ilman ennakkomaksuja 2002

Majoitustoiminta

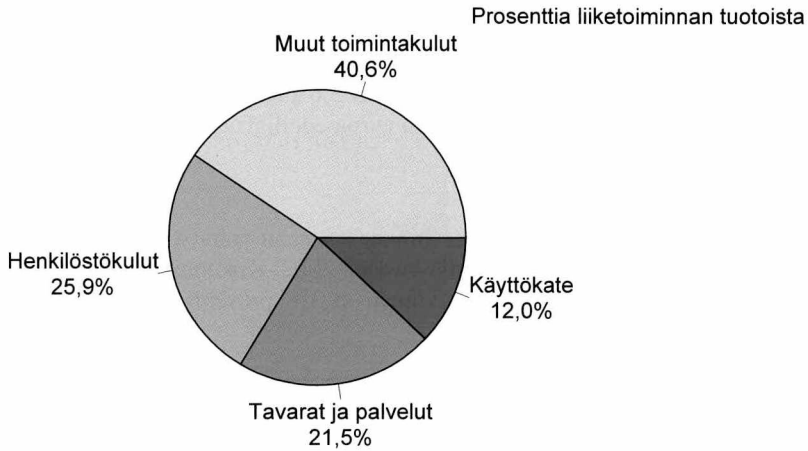
Majoitustoiminnan yrityksiä oli 1 400, jotka keräsivät liikevaihtoa 1,2 miljardia euroa. Henkilöstöä ne työllistivät 11 400. Edelliseen vuoteen verrattuna yritysten lukumäärä on hieman kasvanut. Liikevaihto supistui 40 miljoonaa euroa ja henkilöstön määrä väheni 800 henkilöllä.

Majoitustoiminnan yrityksistä 97 prosenttia oli pk-yrityksiä. Liikevaihto jakautui pk- ja suurten yritysten kesken puoliksi. Henkilöstöstä 58 prosenttia työskenteli pk-yrityksissä.

Kannattavuus

Majoitustoiminnan varsinaiset toimintakulut veivät 88 prosenttia liiketoiminnan tuotoista. Muiden kulujen kattamiseen jäi 141 miljoonaa euroa, joten käyttökate oli 12 prosenttia tuotoista. Poistojen ja arvonalentumisten jälkeen liiketulosta jäi 70 miljoonaa euroa. Tilikauden tulosta kertyi 28 miljoonaa euroa.

Kuvio 55. Majoitustoimialan liiketoiminnan tuottojen jakautuminen 2002

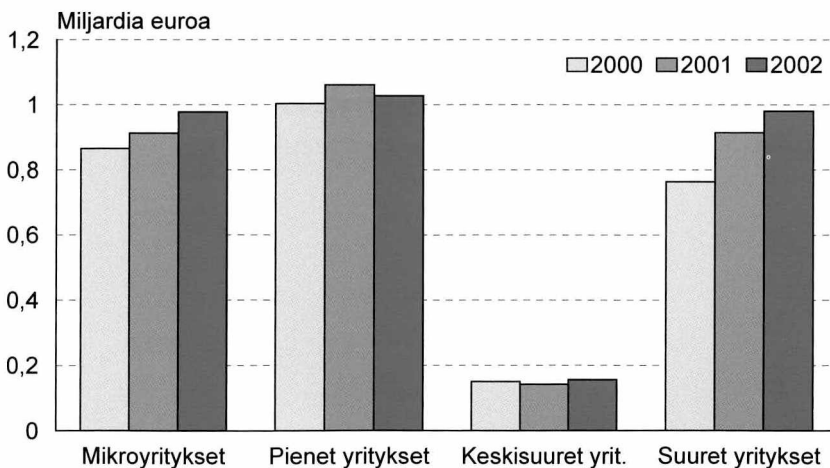
Rahoitus

Toimialan omavaraisuusaste vahvistui lähes 2 prosenttiyksikköä edellisvuodesta ja oli 36,7 prosenttia. Kokonaisvelat suhteessa liikevaihtoon kasvoivat prosenttiyksiköllä, ja olivat 59,6 prosenttia liikevaihdosta, sen sijaan nettovelkojen osuus pieni lähes 2 prosenttiyksiköllä 46,6 prosenttiin. Tarkastelujakson alkuvuosina maksuvalmius oli tyydyttävällä tasolla, vuonna 2002 se sen sijaan oli hyvä.

Ravitsemistoiminta

Ravitsemistoiminnan yrityksiä oli 8 400, kuten edellisenäkin vuonna. Liikevaihtoa kertyi 3,1 miljardia euroa, se kasvoi 112 miljoonaa euroa vuotta aiemmasta, kasvuprosentin ollessa 3,7. Henkilöstöä ala työllisti 39 000, mikä oli 1 100 henkilöä edellisvuotista enemmän. Ravitsemistoiminnan yrityksistä 99 prosenttia kuului pk-sektoriin. Pk-yritysten osuus liikevaihdosta oli 69 ja henkilöstöstä 68 prosenttia.

Kuvio 56. Ravitsemistoimialan liikevaihto suuruusluokittain 2000–2002

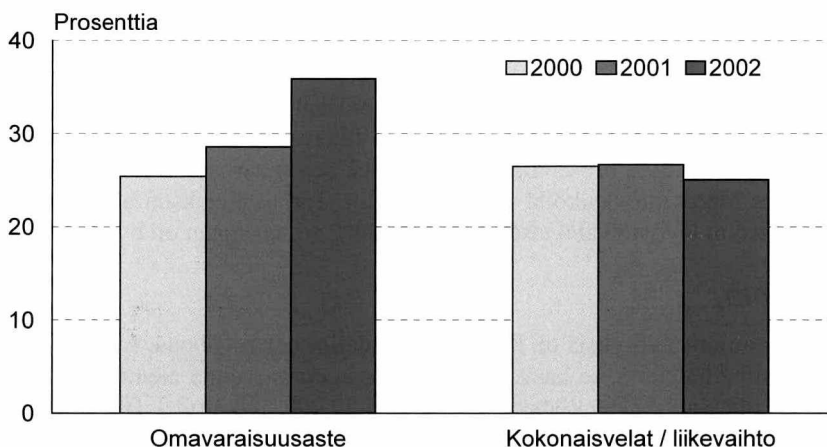
Kannattavuus

Aine- ja tarvikekäyttö sekä ulkopuoliset palvelut veivät 43,6 prosenttia liiketoiminnan tuotoista. Henkilöstökulujen osuus oli 27 ja varsinaisen toiminnan muiden kulujen 20,3 prosenttia, jolloin käyttökatetta jäi lähes 290 miljoonaa euroa eli 9 prosenttia tuotoista. Tilikauden tulokseksi saatiin 3,6 prosenttia tuotoista eli 115 miljoonaa euroa. Tulosta kertyi 3,5 miljoonaa euroa edellisvuotista vähemmän.

Rahoitus

Vuodesta 2000 ravitsemistoiminnan omavaraisuusaste on vahvistunut runsaat 10 prosenttiyksikköä ja oli lähes 36 prosenttia vuonna 2002. Kokonaisvelat suhteessa liikevaihtoon olivat 25 prosenttia ja ne vähenivät 1,6 prosenttiyksiköllä vuotta aiemmasta. Maksuvalmius oli hyvä.

Kuvio 57. Ravitsemistoiminnan rahoituksen tunnuslukuja 2000–2002

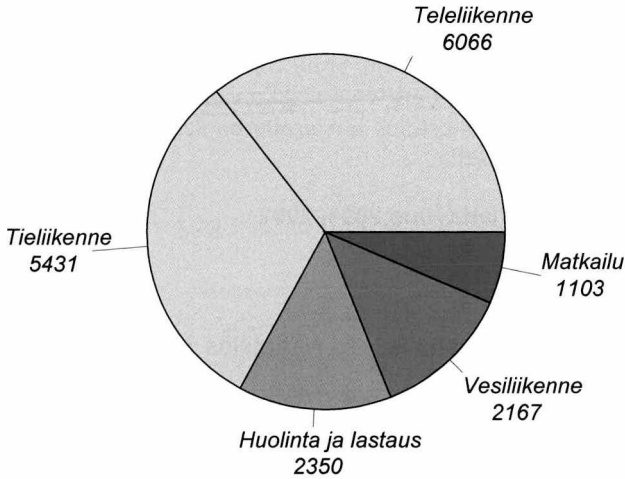
Ravitsemistoiminnan pk-yritysten omavaraisuusaste vahvistui lähes 2 prosenttiyksikköä, ollen 28,8 prosenttia, mitä arvoa pidetään tyydyttävänä. Kokonaisvelkojen osuus liikevaihdosta pysyi edellisvuoden tasolla 25,6 prosentissa.

Suurilla yrityksillä vakavaraisuus koheni, kun omavaraisuusaste vahvistui 47,9 prosenttiin ja kokonaisvelat suhteessa liikevaihtoon pienenevät edellisvuodesta runsaat 5 prosenttiyksikköä ja olivat 24,1 prosenttia liikevaihdosta.

Liikenne

Liikenteen toimialoista julkaisussa ovat mukana linja-autoliikenne, taksiliikenne, kuorma-autoliikenne, vesiliikenne, huolinta ja rahtaus, lastinkäsittely, matkatoimistot ja muu matkailua palveleva toiminta sekä teliikenne. Ammatinharjoittajat mukaan lukien näillä toimialoilla kertyi liikevaihtoa yhteensä 17 miljardia euroa vuonna 2002.

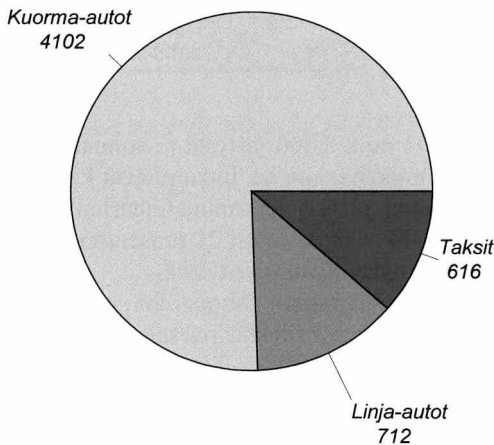
Kuvio 58. Liikenteen toimialojen liikevaihto 2002, milj. euroa

Tieliikenne

Tieliikenne käsittää ns. kumipyöräliikenteen. Alla olevassa kuviossa esitetään tieliikenteen liikevaihdon toimialoittaiset jakaumat ammatinharjoittajat mukaan luettuna.

Kuvio 59. Tieliikenteen toimialojen liikevaihto 2002, milj. euroa

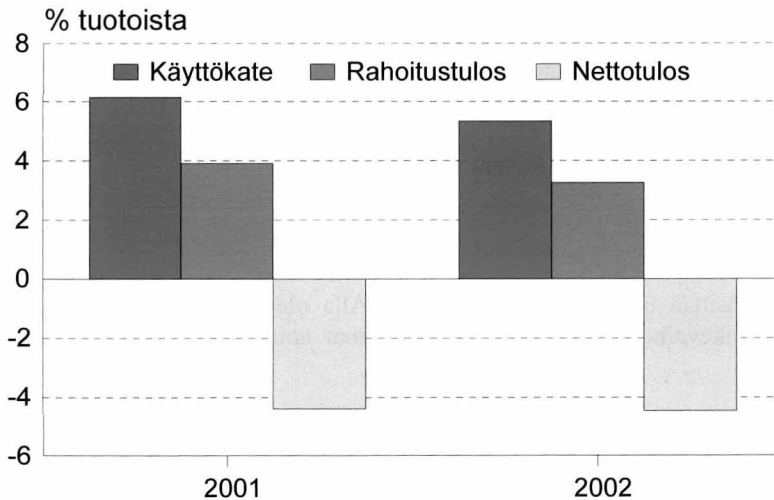
Linja-autoliikenne

Linja-autoliikenne on tilinpäätöstilastoissa perinteisesti käsitelty siten, että toimialat 60212 (säännöllinen linja-autoliikenne) ja 60231 (linja-autojen tilausliikenne) on yhdistetty. Tilastossa on mukana linja-autoyritysten lisäksi kunnallisten liikennelaitosten tilinpäätöstiedot. Helsingin Liikennelaitoksesta on mukana linja-autoliikenteen osuus.

Toimialan 472 yrityksen palveluksessa oli henkilöstöä yhteensä yli 12 000. Linja-autoliikennettä harjoittavien yritysten liikevaihto oli 712 miljoonaa euroa vuonna 2002. Liikevaihto kasvoi prosentilla edellisvuodesta. Koko toimialan käyttökate sekä liikevoitto laskivat noin prosenttiyksikön verran edellisvuodesta. Nettotulos ja kokonaistulos laskivat nollassa.

Oman lukunsa linja-autoliikenteessä muodostaa pääkaupunkiseudulla ja Turussa harjoitettu sopimusliikenne. Ankaran kilpailun ja liikennöinnin erityispiirteiden vuoksi sopimusliikenteen kannattavuus oli erityisen heikko verrattuna koko toimialaan keskimäärin. Käyttökate ja rahoitustulos olivat alle puolet koko alan keskiarvosta ja nettotulos pahasti miinuksella.

Kuvio 60. Sopimusliikenteen kannattavuus 2001–2002

Taksiliikenne

Taksiliikenteessä toimi vuonna 2002 noin 8 400 yritystä ja ammatinharjoittajaa. Tilinpäätöstilastossa ovat kuitenkin mukana vain ne, jotka pitävät kahdenkertaista kirjanpitoa. Yhdenkertaista kirjanpitoa pitäviä ns. ammatinharjoittajia oli noin 2 500. Niiden osuus koko toimialan liikevaihdosta oli 21 prosenttia. Lähes kaikki taksiyritykset ovat alle 10 henkeä työllistäviä mikroyrityksiä.

Taksiliikenteen käyttökateprosentti on muihin toimialoihin verrattuna varsin korkea. Tämä johtuu siitä, että toimintaa pyörittävät pääasiassa yrittäjät omalla työllään nostamatta itselleen palkkaa yrityksestään. Taksiliiton toimeksiannosta taannoin tehty kannattavuusselvitys osoitti, että kohtuullisen palkkaaikaisun jälkeen toimialan todellinen käyttökate olisi noin 16 prosenttiyksikköä alhaisempi kuin pelkistä tilinpäätöstiedoista laskettu.

Kuorma-autoliikenne

Kuorma-autoliikenteessä toimi 11 400 yritystä ja ammatinharjoittajaa vuonna 2002. Yhdenkertaista kirjanpitoa pitäviä ammatinharjoittajia oli noin 1 200. Niiden luvut eivät sisälly varsinaisiin tilastotauluihin, mutta toimialan kokonaiskehitystä tarkasteltaessa ne on kuitenkin syytä ottaa huomioon.

Näkyvin muutos kuorma-autoliikenteessä edellisvuoteen verrattuna on henkilöstömäärän kasvu. Kuorma-autoyritykset työllistivät 40 700 henkilöä vuonna 2002. Vuotta aiemmin toimialan henkilöstömäärä oli noin 38 000 ammatinharjoittajat mukaan lukien. Pääosiltaan henkilöstömäärä kasvoi toimialajärjestelyjen ansiosta. Alalle muodostui merkittävä vaikuttaja kun Postin yhtiöittäjä jakelutoiminta on nyt luokiteltu tieliikenteen tavarankuljetukseen.

Kuorma-autoliikenteen kannattavuus pysyi kutakuinkin edellisvuoden tasolla. Omavaraisuusaste sen sijaan parani parilla prosenttiyksiköllä.

Kuorma-autoliikenteessä tyypillinen yritys on luonnollinen henkilö, joka harjoittaa elin-keinoaan toiminimellä tai ammatinharjoittajana ja työllistää alle 10 henkeä. Näissä omistaja ei ota itselleen täyttä palkkaa ja taseessa oma pääoma on yksityisottojen takia negatiivinen. Tämän vuoksi koko toimialan kannattavuusluvut näyttävät paremmilta kuin useimmilla muilla toimialoilla. Suuruusluokittain tarkasteltuna tilastossa olevien alle 10 henkeä työllistävien ns. mikroyritysten käyttökateprosentti oli 28,8 liiketoiminnan tuotoista. Suomen Kuormaliitolle (SKAL) tehty kannattavuusselvitys osoittaa, että kohtuullisen palkkakorjauksen tekemisen jälkeen kokoluokan käyttökateprosentti olisi noin 12 prosenttiyksikköä alhaisempi.

Vesiliikenne

Päätoimintanaan vesiliikennettä harjoittavien yritysten liikevaihto oli 2,2 miljardia euroa vuonna 2002. Liikevaihto pysytteli edellisvuoden tasolla. Vesiliikenteen tärkeimmät toimialat ovat ulkomaan henkilökuljetus ja tavarankuljetus. Niiden liikevaihdot olivat vastaavasti 1,1 ja 1,0 miljardia euroa vuonna 2002. Lisäksi vesiliikennettä harjoitetaan myös Suomen rannikoilla sekä sisävesillä. Näillä liikennöivien varustamojen yhteenlaskettu liikevaihto oli noin 40 miljoonaa euroa.

Vesiliikenteen kannattavuus heikkeni parisen prosenttiyksikköä edellisvuodesta. Alan investointitahti laantui edellisvuodesta. Aineelliset nettoinvestoinnit olivat vain 63 miljoonaa euroa eli kolmannes edellisvuodesta. Niiden osuus liikevaihdosta oli vain 3 prosenttia, mikä on melko alhainen, kun ottaa huomioon vuosikymmenen takaiset huippuvuodet, jolloin investoinnit saattoivat olla jopa puolet liikevaihdosta.

Huolinta ja lastinkäsittely

Huolintayritysten liikevaihto oli 1,8 miljardia euroa, josta rahtien ja muiden ostettujen palvelujen osuus oli 1,2 miljardia euroa. Liikevaihto kasvoi 8 prosenttia edellisvuodesta. Kansainvälisten ketjujen kiristynyt kilpailu kalliine yritysjärjestelyineen on heikentänyt huolintayritysten kannattavuutta vuoden 1997 huipusta. Vuonna 2002 huolintayritykset kykenivät pitämään lähes ennallaan edellisvuonna saavutetut nousuvoittoiset kannattavuusluvut.

Lastinkäsittelyalan yritysten liikevaihto oli 515 miljoonaa euroa vuonna 2002. Kasvuvauhti oli suurin piirtein sama kuin huolinnassa eli vajaat 9 prosenttia edellisvuodesta. Käyttökate oli 14 ja nettotulos 12 prosenttia liiketoiminnan tuotoista. Ne paranivat yhdellä prosenttiyksiköllä edellisvuodesta.

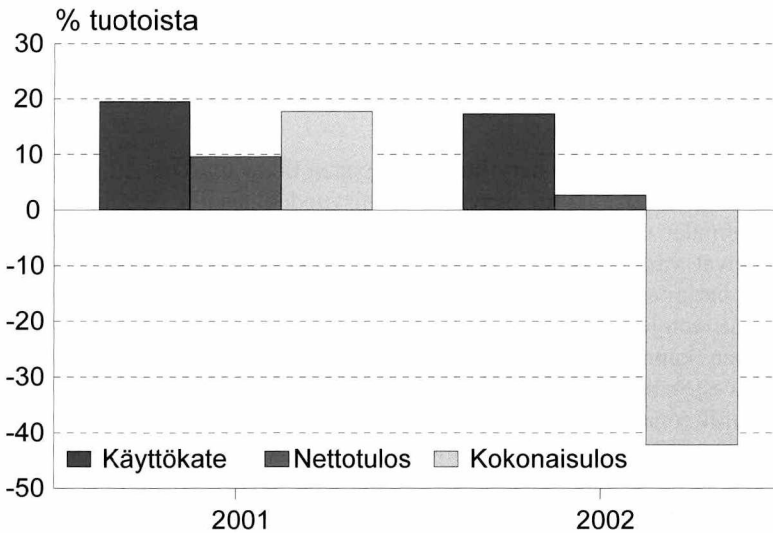
Matkailu

Toimialan lukuihin sisältyy 200 varsinaista matkatoimistoa ja 600 muuta matkailua palvelevaa toimintaa harjoittavaa yritystä, joiden yhteenlaskettu liikevaihto oli 1,1 miljardia euroa. Se oli lähes sama kuin edellisvuonna. Varsinaisten matkatoimistojen osuus liikevaihdosta oli 86 prosenttia. Matkatoimistoalan kannattavuuskehitys oli vaihteeksi positiivinen. Käyttökate ja rahoitustulosprosentti paranivat kumpikin puolen prosenttiyksikön verran ja nettotulos nousi lievästi positiiviseksi.

Teleliikenne

Telealan tilastoinnin kattavuus on jatkuvasti parantunut ja nykyisellään tilasto kattaa puhelinliikenteen ohella myös muun teleliikenteen toimialat. Teleliikenteessä on mukana yhteensä 242 yritystä joiden yhteenlasketut liiketoiminnan tuotot olivat 6,3 miljardia euroa vuonna 2002. Telealan viime vuosien nopea kehitys karahti suuriin virheinvestointeihin. Nämä johtivat viime vuonna alaskirjauksiin. Niitä ja niiden aiheuttamia verovaikutuksia on tilastossa käsitelty satunnaisina erinä. Näin on pyritty eliminoimaan niiden vaikutus alan kannattavuuden muutoin kohtuulliseen kehitykseen.

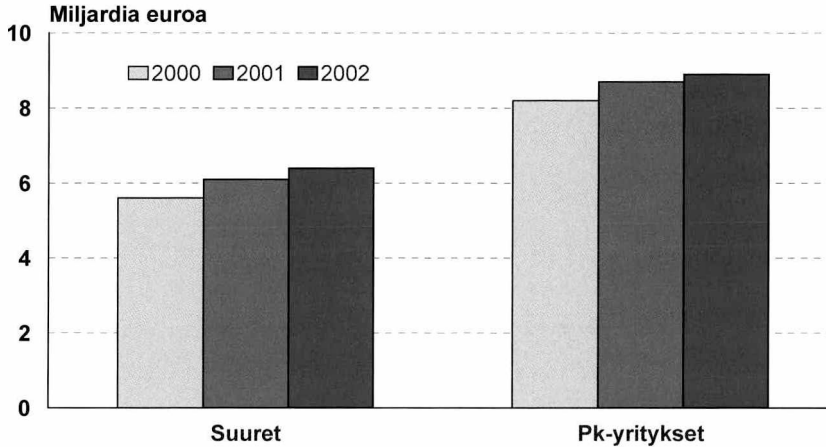
Kuvio 61. Teleliikenteen kannattavuus 2002

Liike-elämän palvelut

Liike-elämää palvelevista toimialoista julkaisussa ovat mukana tietojenkäsittely-palvelu, lakiasianpalvelu, kirjanpito- ja tilintarkastuspalvelu, liikkeenjohdon konsultointi, hallintayhtiöt, tekninen palvelu, mainostoinnint, muu markkinointipalvelu, vartiointi- ja turvallisuuspalvelu, siivous, työvoiman vuokraus, muut palvelut liike-elämälle, koulutus, terveydenhuoltopalvelu, ympäristöhuolto ja pesulapalvelu.

Kuvio 62. Liike-elämän palvelujen liikevaihto 2000–2002

Vuoden 2002 tilinpäätöstilastossa näiden toimialojen yrityksiä oli 37 400, mikä oli runsas 700 yritystä enemmän kuin vuotta aiemmin. Henkilöstön lukumäärä sen sijaan pieneni lähes 7 000 henkilöllä edellisvuodesta ja oli 172 700. Liikevaihtoa palvelualan yritykset kerryttivät 15,4 miljardia euroa, kasvua edellisvuodesta oli 3,8 prosenttia.

Taulukko 15. Liike-elämän palvelujen tunnuslukuja 2000–2002

	Suuret yritykset	Pk- yritykset	Palvelut yhteensä
Käyttökate%			
	2000	7,9	15,6
	2001	7,6	13,9
	2002	8,4	14,3
Kokonaistulos%			
	2000	5,9	9,7
	2001	7,3	6,9
	2002	1,8	7,1
Omavaraisuusaste			
	2000	56,6	49,0
	2001	50,9	49,7
	2002	55,4	49,9
Kokonaisvelat/liikevaihto			
	2000	53,8	35,9
	2001	69,9	35,4
	2002	51,9	34,9

Kun yritykset jaetaan EU:n komission suosituksen mukaan kokoluokkiin, pk-yrityksiä¹ oli lähes 36 800, mikä oli 98 prosenttia koko toimialan yritysmäärästä. Liikevaihdosta pk-sektori keräsi 58 prosenttia ja henkilöstöstä se työllisti yli 61 prosenttia.

Taulukko 16. Pk-yritysten osuudet toimialansa liikevaihdosta ja henkilöstöstä 2002

	Liikevaihto	Henkilöstö
	%	%
Lakiasianpalvelu	99	100
Koulutus	91	89
Liikkeenjohdon konsultointi	81	84
Muut palvelut liike-elämälle	79	82
Terveystuotopalvelu	75	74
Kirjanpito- ja tilintarkastuspalvelu	73	80
Työvoiman vuokraus	72	72
Ympäristönhuolto	65	80
Tekninen palvelu	61	69
Mainostoimistot	54	87
Muu markkinointipalvelu	53	71
Pesulatoiminta	45	59
Tietojenkäsittelypalvelu	39	45
Siivous	30	33
Vartiointi- ja turvallisuuspalvelu	27	27

Tietojenkäsittelypalvelu

Tietojenkäsittelypalvelun toimialaan kuuluvat atk-laitteistokonsultointi, ohjelmistojen suunnittelu, tietojenkäsittely, tietokanta ja -verkkopalvelut, konttori- ja tietokoneiden korjaus ja huolto sekä muualla luokittelematon tietojenkäsittelypalvelu.

Tietojenkäsittelypalvelussa toimi 3 800 yritystä vuonna 2002. Liikevaihtoa nämä yritykset keräsivät lähes 4 miljardia euroa. Kasvua edellisvuodesta oli noin 130 miljoonaa euroa eli 3,4 prosenttia. Tietojenkäsittelypalvelu työllisti 37 400 henkilöä, joista pk-sektorilla työskenteli lähes 45 prosenttia. Pk-sektorin osuus toimialan liikevaihdosta oli runsaat 39 prosenttia.

Pk-sektori voidaan jakaa mikroyrityksiin sekä pieniin ja keskisuuriin yrityksiin (määritelmä liitteessä 2). Valtaosa, 80 prosenttia, tietojenkäsittelypalvelun yrityksistä oli mikroyrityksiä. Liikevaihtoa mikroyritykset keräsivät 344 miljoonaa euroa, niiden osuus toimialan liikevaihdosta oli 9 prosenttia. Mikroyritysten palveluksessa oli 10 prosenttia alan henkilöstöstä.

Pienten yritysten osuus tietojenkäsittelypalvelun yritysten lukumäärästä oli 15 prosenttia, liikevaihdosta ne keräsivät 15 prosenttia, 616 miljoonaa euroa. Henkilöstöstä pienet yritykset työllistivät 20 prosenttia.

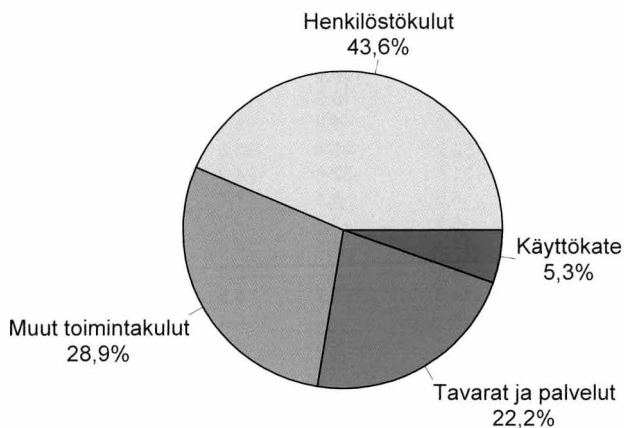
Keskisuuret yritykset muodostivat lukumääräisesti pienimmän ryhmän toimialan yrityksistä, niiden osuus oli 2 prosenttia. Liikevaihdosta ja henkilöstöstä niiden osuus oli 15 prosenttia.

Jalostusarvoa tietojenkäsittelypalvelu keräsi lähes 2 miljardia euroa, mikä oli 9,4 prosenttia enemmän kuin vuotta aiemmin. Henkilöä kohden laskettuna jalostusarvoa kertyi 53 000 euroa. Suuret yritykset keräsivät lähes 61 prosenttia toimialan

¹ Ks. määritelmä s. 80

jalostusarvosta. Pk-sektorille jalostusarvoa kertyi 778,1 miljoonaa euroa, henkilöä kohden laskettuna 47 000 euroa.

Kuvio 63. Tietojenkäsittelypalvelun liiketoiminnan tuottojen jakautuminen 2002

Kannattavuus

Käyttökatteella mitattuna alan kannattavuus parani. Vuonna 2002 käyttökate kertyi 5,3 prosenttia, kun se vuotta aiemmin oli 3,1 prosenttia liiketoiminnan tuotoista. Varsinaisten toimintakulujen vähentämisen jälkeen liiketoiminnan tuotoista jäi 215 miljoonaa euroa muiden kulujen kattamiseen. Poistojen ja arvonalennusten jälkeen liike-tulos painui miinukselle lähes 3 prosenttia. Tilikauden tulos jäi -3,7 prosenttiin, kun se vuotta aiemmin oli 4,5 prosenttia liiketoiminnan tuotoista.

Pk-yritysten toimintakulut veivät lähes 1,6 miljardia euroa liiketoiminnan tuotoista, jolloin käyttökate jäi 3,5 prosenttia. Vaikka liike-tulos koheni lähes 2 ja kokonaistulos runsaat 3 prosenttiyksikköä edellisvuodesta, jäivät ne silti miinukselle, liike-tulos prosentin ja kokonaistulos vajaat 6 prosenttia.

Taulukko 17. Tietojenkäsittely- ja ohjelmistopalvelun pk-yritysten kulurakenne yritysten koon mukaan 2002

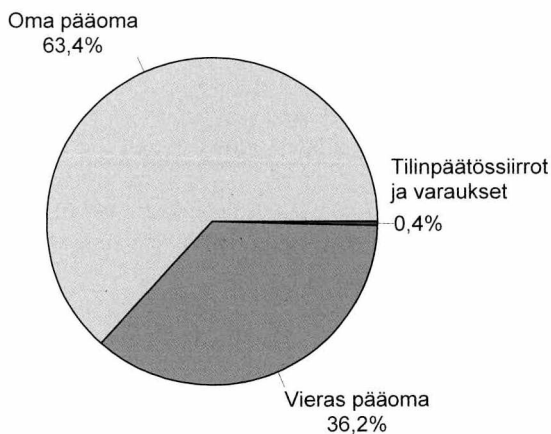
	Tietojenkäsittelypalvelu			Ohjelmistopalvelu		
	mikro- yritykset	pienet yritykset	keskisuuret yritykset	mikro- yritykset	pienet yritykset	keskisuuret yritykset
	%	%	%	%	%	%
Liiketoiminnan tuotot						
yhteensä	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Aine- ja tarvikkeikäyttö	-19,6	-14,6	-10,9	-16,3	-13,5	-9,6
Ulko puoliset palvelut	-7,5	-7,0	-6,2	-8,1	-7,0	-6,1
Henkilöstökulut	-31,3	-52,2	-45,4	-33,6	-52,4	-46,0
Liiketoiminnan muut kulut	-24,4	-31,8	-32,4	-24,3	-31,5	-32,6
Käyttökate	17,2	-5,6	5,1	17,7	-4,4	5,7
Poistot	-3,6	-5,8	-3,6	-3,7	-5,5	-3,4
Liiketulos	13,6	-11,4	1,5	14,0	-9,9	2,3
Rahoitustuotot, -kulut ja verot	-5,0	-3,1	-5,2	-5,5	-2,8	-5,8
Nettotulos	8,6	-14,5	-3,7	8,5	-12,7	-3,5
Satunnaiset tuotot ja -kulut	0,8	-5,2	4,0	0,4	-6,5	4,1
Tilikauden tulos	9,4	-19,7	0,3	8,9	-19,1	0,6

Rahoitus

Omavaraisuusaste vahvistui tietojenkäsittelypalvelussa 2,5 prosenttiyksikköä edellisestä vuodesta ja oli 63,5 prosenttia. Kokonaisvelat suhteessa liikevaihtoon pienenevät vajaalla 9 prosenttiyksiköllä ja olivat 40 prosenttia. Maksuvalmiutta kuvaava quick ratio oli edellisvuosien tapaan hyvä.

Pk-sektorin omavaraisuusaste oli 53,2 prosenttia, mikä oli lähes 2 prosenttiyksikköä edellisvuotista parempi. Kokonaisvelat vähenivät runsaalla 3 prosenttiyksiköllä ja olivat 36,8 prosenttia liikevaihdosta.

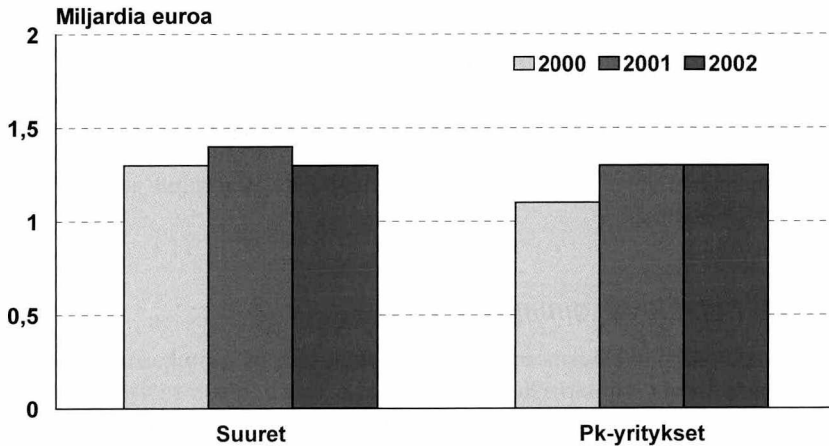
Kuvio 64. Tietojenkäsittelypalvelun taseen rakenne ilman ennakkomaksuja 2002

Ohjelmistopalvelu

Tietojenkäsittelypalvelun suurin alatoimiala on ohjelmistojen suunnittelu, valmistus ja konsultointipalvelu, jossa toimi 2 800 yritystä eli noin 73 prosenttia koko toimialan yrityksistä. Suurin osa yrityksistä, runsaat 96 prosenttia, oli pk-yrityksiä. Liikevaihtoa ohjelmistopalvelulle kertyi 2,6 miljardia euroa, joka jakautui puoliksi pk-yritysten ja suurten kesken. Henkilöstöstä yli puolet työskenteli pk-yrityksissä.

Kuvio 65. Ohjelmistopalvelun liikevaihto 2000–2002

Kannattavuus

Ohjelmistopalvelussa aine- ja tarvikekäyttö sekä ulkopuoliset palvelut veivät liiketoiminnan tuotoista noin 11 prosenttia kumpikin. Suurin kuluerä oli henkilöstökulut, joihin meni 45 prosenttia tuotoista. Toimintakulujen vähentämisen jälkeen käyttökateetta jäi melkein 53 miljoonaa euroa, mikä oli 2 prosenttia liiketoiminnan tuotoista. Käyttökate heikkeni edellisvuodesta reilun prosenttiyksikön verran. Poistojen, rahoituserien ja verojen jälkeen tulos painui vajaat 11 prosenttia miinukselle. Satunnaisten erien jälkeen toiminta oli 259 miljoonaa euroa tappiolla, kokonaistuloksen ollessa -9,6 prosenttia liiketoiminnan tuotoista.

Pk-sektorilla aine- ja tarvikekäyttö sekä henkilöstökulut veivät 59 prosenttia liiketoiminnan tuotoista ja suurilla 53. Suuret yritykset käyttivät ulkopuolisia palveluja 230 miljoonalla eurolla, mikä vei 17 prosenttia liiketoiminnan tuotoista, pk-yritysten vastaava kuluerä oli vajaat 7 prosenttia tuotoista. Käyttökateprosentiksi pk-sektorilla jäi 3,9 ja suurilla 0,1.

Kannattavuuden tunnusluvut olivat pk-sektorilla käyttökate lukuun ottamatta miinuksella, mutta niiden toiminta oli kuitenkin kannattavampaa kuin suurten yritysten. Tilikauden tulos jäi pk-yrityksillä 80 ja suurilla 178 miljoonaa euroa tappiolliseksi.

Taulukko 18. Ohjelmistopalveluyritysten omavaraisuusaste ja kokonaisvelat 2000–2002

	Omavaraisuusaste			Kokonaisvelat/liikevaihto		
	2000 %	2001 %	2002 %	2000 %	2001 %	2002 %
Ohjelmistopalvelu yhteensä	56,3	54,8	51,9	40,2	42,6	39,1
Suuret	57,7	54,0	48,9	41,8	47,9	42,1
Pk-yritykset	54,2	56,0	55,1	38,1	36,8	36,1

Rahoitus

Omavaraisuusaste heikkeni edellisvuodesta 3 prosenttiyksikköä, ollen 51,9 prosenttia. Kokonaisvelat suhteessa liikevaihtoon pysyivät edellisvuosien tapaan noin 40 prosentin tuntumassa. Maksuvalmius säilyi edelleen hyvänä.

Pk-yritysten rahoitustunnusluvussa ei ollut merkittäviä muutoksia edellisvuodesta. Kokonaisvelat suhteessa liikevaihtoon olivat 36,1 prosenttia ja omavaraisuusaste 55,1 prosenttia.

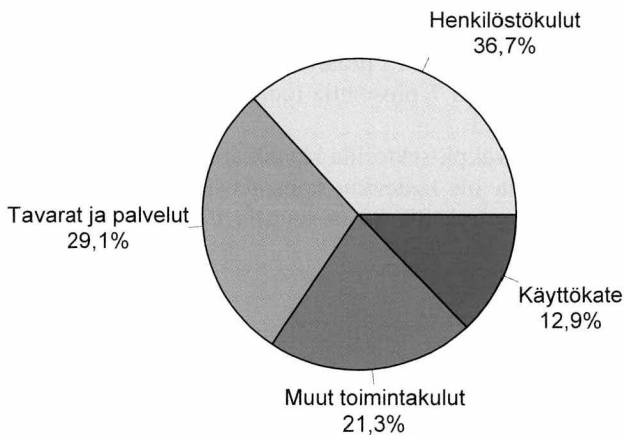
Muu liike-elämää palveleva toiminta

Muista liike-elämää palvelevista toimialoista julkaisussa ovat mukana lakiasianpalvelu, kirjanpito- ja tilintarkastuspalvelu, liikkeenjohdon konsultointi, hallintayhtiöt, tekninen palvelu, mainostoimistot, muu markkinointipalvelu, vartiointi- ja turvallisuuspalvelu, siivous, työvoiman vuokraus ja muut palvelut liike-elämälle.

Näillä toimialoilla oli 26 000 yritystä vuonna 2002. Yritykset keräsivät liikevaihtoa 9,3 miljardia euroa ja työllistivät 110 000 henkilöä. Edellisestä vuodesta yritysten määrä kasvoi 300 yrityksellä ja liikevaihto 2,7 prosentilla. Henkilöstön määrä sen sijaan väheni noin 8 900 henkilöä.

Jalostusarvoa nämä yritykset keräsivät 4,7 miljardia euroa, mikä oli 3,3 prosenttia enemmän kuin vuotta aiemmin. Henkilöä kohden laskettuna jalostusarvoa kertyi 43 000 euroa.

Kuvio 66. Liike-elämää palvelevien yritysten liiketoiminnan tuottojen jakautuminen 2002

Tekninen palvelu

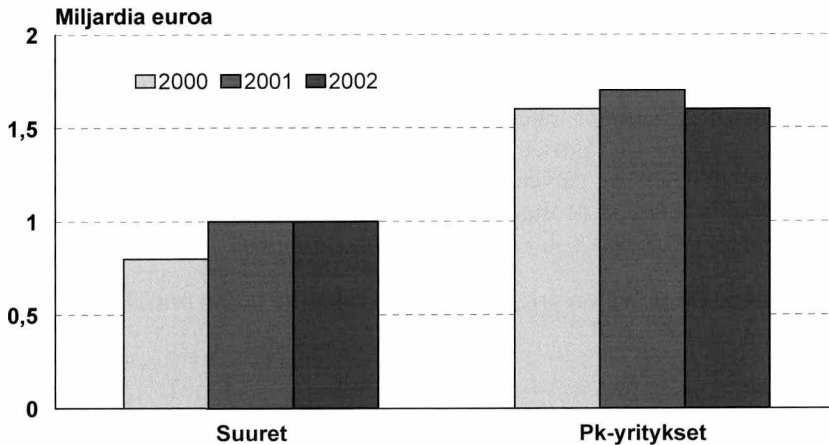
Teknisessä palvelussa toimi 6 200 yritystä. Liikevaihtoa yrityksille kertyi 2,7 miljardia euroa, mikä oli puoli prosenttia edellisvuotista vähemmän. Yritykset työllistivät 27 300 henkilöä, henkilöstömäärä väheni 400 henkilöllä.

Lähes 98 prosenttia teknisen palvelun yrityksistä toimi pk-sektorilla. Liikevaihdosta pk-yritysten osuus oli 61 ja henkilöstöstä 69 prosenttia.

Jalostusarvoa teknisen palvelun yritykset kerryttivät 1,4 miljardia euroa, mikä oli 3,3 prosenttia edellisvuotista vähemmän. Henkilöä kohden jalostusarvoa kertyi 50 000 euroa.

Pk-yritysten osuus jalostusarvosta oli runsaat 67 prosenttia eli 923 miljoonaa euroa. Jalostusarvo supistui edellisvuodesta pk-yrityksillä 3,7 prosenttia eli 35,7 miljoonaa euroa. Suurten yritysten jalostusarvo supistui 11 miljoonaa euroa edellisvuodesta ja sitä kertyi 448 miljoonaa euroa vuonna 2002.

Kuvio 67. Teknisen palvelun liikevaihto 2000–2002

Kannattavuus

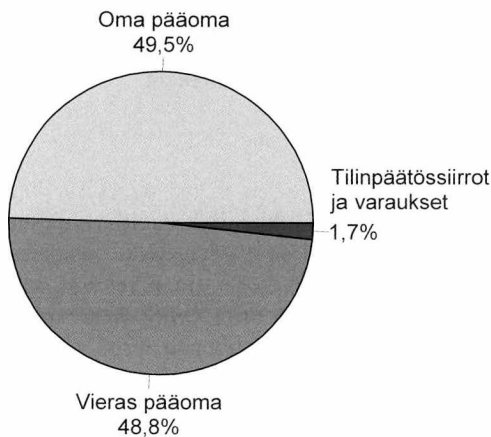
Teknisen palvelun kannattavuuden tunnusluvut heikkenivät edellisvuodesta noin prosenttiyksikön verran, paitsi myyntikate ja kokonaistulos, jotka heikkenivät 2 prosenttiyksikköä. Toimintakulut veivät lähes 88 prosenttia liiketoiminnan tuotoista ja käyttökate jäi 331 miljoonaa euroa, mikä oli 23 miljoonaa euroa edellisvuotista vähemmän. Tilikauden tulosta kertyi 161 miljoonaa euroa, mikä oli 5,9 prosenttia liiketoiminnan tuotoista.

Taulukko 19. Teknisen palvelun pk-yritysten kulurakenne yritysten koon mukaan 2002

	Tekninen palvelu		
	mikro- yritykset %	pienet yritykset %	keskisuuret yritykset %
Liiketoiminnan tuotot			
yhteensä	100,0	100,0	100,0
Aine- ja tarvikekäyttö	-19,1	-11,4	-15,6
Ulkopuoliset palvelut	-8,3	-10,0	-9,3
Henkilöstökulut	-29,7	-47,1	-43,8
Liiketoiminnan muut kulut	-21,2	-19,8	-19,6
Käyttökate	21,7	11,7	11,7
Poistot	-3,6	-3,1	-3,7
Liiketulos	18,1	8,6	8,0
Rahoitustuotot, -kulut ja verot	-4,8	-3,0	-2,5
Nettotulos	13,3	5,6	5,5
Satunnaiset tuotot ja -kulut	0,5	-0,3	-1,4
Tilikauden tulos	13,8	5,3	4,1

Pk-yritysten aine- ja tarvikekäyttö sekä ulkopuoliset palvelut veivät runsaat 24 ja henkilöstökulut 40 prosenttia liiketoiminnan tuotoista, käyttökate jäi 254 miljoonaa euroa, mikä oli 15,3 prosenttia tuotoista. Suurilla yrityksillä aine- ja tarvikekäyttö sekä ulkopuoliset palvelut lohkaisivat tuotoista lähes 40 prosenttia ja henkilöstökuluihin meni 35 prosenttia tuotoista. Tilikauden tulosta pk-yrityksille jäi 135 miljoonaa euroa, mikä oli 8,1 prosenttia liiketoiminnan tuotoista.

Kuvio 68. Teknisen palvelun yritysten taseen rakenne ilman ennakkomaksuja 2002

Rahoitus

Teknisessä palvelussa rahoituksen tunnusluvuissa ei ollut merkittäviä muutoksia edelliseen vuoteen verrattuna. Omavaraisuusaste pysyi noin 50 prosentin tuntumassa. Kokonaisvelkojen suhde liikevaihtoon on vakiintunut 36 prosentin tasolle. Toimialan maksuvalmius säilyi edelleen hyvänä.

Pk-sektorilla omavaraisuusaste vahvistui lähes 2 prosenttiyksikköä, ollen 52,4 prosenttia. Kokonaisvelat suhteessa liikevaihtoon olivat edellisvuosien tapaan 31 prosentin tuntumassa.

Mainostoimistot

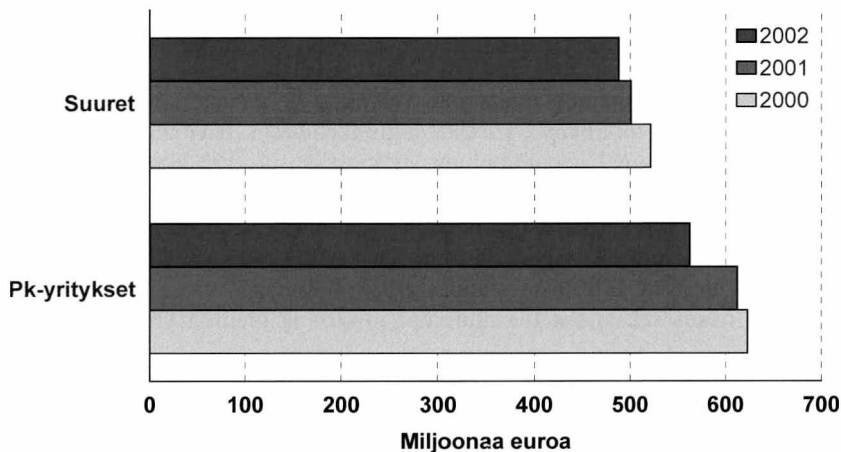
Mainostoimistoja toimi lähes 1 900, lukumäärä kasvoi edellisvuodesta muuttamalla kymmenellä yrityksellä. Sen sijaan liikevaihto supistui 5,7 prosenttia ja sitä kertyi 1,1 miljardia euroa. Henkilöstöä mainostoimistot työllistivät 4 700, mikä oli noin 100 vähemmän kuin vuotta aiemmin.

Pk-yrityksiä mainostoimistoista on 99 prosenttia. Liikevaihdosta pk-sektorin osuus oli lähes 54 prosenttia ja henkilöstöstä 87.

Jalostusarvoa mainostoimistot kerryttivät 253,4 miljoonaa euroa, mikä oli 6,8 prosenttia vähemmän kuin edellisenä vuonna. Henkilöä kohden laskettuna jalostusarvoa kertyi 54 000 euroa.

Pk-yritysten osuus toimialan jalostusarvosta oli lähes 85 prosenttia eli 215 miljoonaa euroa. Pk-sektorilla jalostusarvoa henkilöä kohden kertyi lähes 53 000 euroa, kun sitä suurilla kertyi 63 000 euroa henkilöä kohden.

Kuvio 69. Mainostoimistojen liikevaihto 2000–2002

Kannattavuus

Kannattavuus pysyi lähes ennallaan. Myyntikatetta liikevaihdosta kertyi 40,2 prosenttia. Varsinaiset toimintakulut veivät 94 prosenttia liiketoiminnan tuotoista. Muiden kulujen kattamiseen jäi 64 miljoonaa euroa. Tilikauden tulokseksi jäi 47 miljoonaa euroa eli 4,5 prosenttia tuotoista.

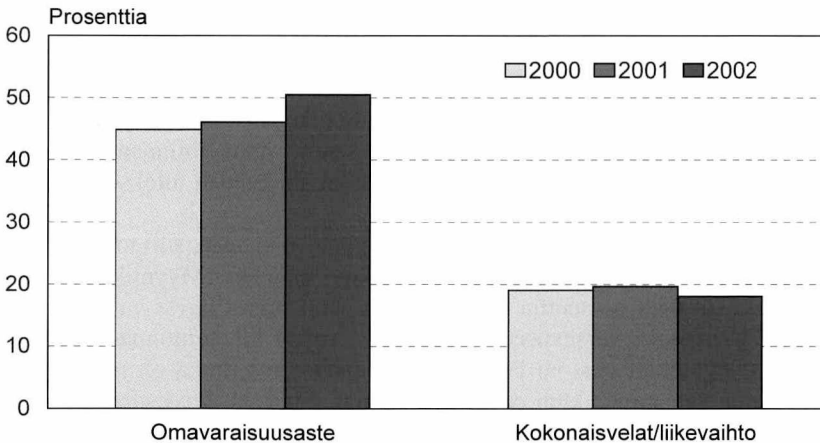
Pk-sektorin kannattavuus heikkeni edelliseen vuoteen nähden, silti toiminta pk-yrityksissä oli huomattavasti kannattavampaa kuin suurissa. Myyntikatetta pk-yritykset keräsivät 64,8 prosenttia liikevaihdosta, kun suuret jäivät vajaaseen 12 prosenttiin. Pk-yritysten varsinaiset toimintakulut veivät liiketoiminnan tuotoista 90 prosenttia, käyttökatteeksi jäi lähes 55 miljoonaa euroa, mikä oli melkein 12 miljoonaa euroa vähemmän kuin edellisenä vuonna. Suurilta yrityksiltä meni toimintakuluihin peräti 98 prosenttia tuotoista, pelkästään aine- ja tarvikekäytön osuus oli 88 prosenttia. Tilikauden tulosta pk-yrityksille kertyi 5,4 ja suurille 3,3 prosenttia tuotoista.

Taulukko 20. Mainostoimistojen pk-yritysten kulurakenne yritysten koon mukaan 2002

	Mainostoimistot		
	mikro- yritykset	pienet yritykset	keskisuuret yritykset
	%	%	%
Liiketoiminnan tuotot			
yhteensä	100,0	100,0	100,0
Aine- ja tarvikekäyttö	-27,5	-29,5	-51,6
Ulkopuoliset palvelut	-8,1	-6,8	-6,5
Henkilöstökulut	-24,0	-36,0	-22,3
Liiketoiminnan muut kulut	-24,1	-20,9	-13,9
Käyttökate	16,4	6,9	5,7
Poistot	-3,1	-2,1	-2,6
Liiketulos	13,3	4,8	3,1
Rahoitustuotot, -kulut ja verot	-3,7	-1,9	0,8
Nettotulos	9,5	2,9	3,9
Satunnaiset tuotot ja -kulut	0,2	-0,2	0,4
Tilikauden tulos	9,7	2,7	4,3

Varsinkin keskisuurten mainostoimistojen joukossa on mediatoimistoja, joiden kulurakenne poikkeaa toimialan yleisestä kulurakenteesta. Mediatoimistot keskittyvät toiminnassaan mediasuunnitteluun, mainostilan ja -ajan ostamiseen sekä välittämiseen. Ne myös toimittavat valmiita, muualla suunniteltuja aineistoja mainosvälineille. Mediatoimistojen asiakkaina on usein muita mainostoimistoja. Mainostoimistojen keskisuurilla yrityksillä aine- ja tarvikekäyttö vei 51,6 prosenttia liiketoiminnan tuotoista, mikro- ja pienillä yrityksillä vajaat 30 prosenttia. Henkilöstökulujen osuus sen sijaan oli suurempi mikro- ja pienillä yrityksillä kuin keskisuurilla.

Kuvio 70. Mainostoimistojen omavaraisuusaste ja kokonaisvelat 2000–2002

Rahoitus

Mainostoimistojen rahoitusasema vahvistui, omavaraisuusaste nousi 4,4 prosenttiyksikköä, lähes 51 prosenttiin. Kokonaisvelat suhteessa liikevaihtoon pienenevät 1,6 prosenttiyksiköllä edellisvuodesta, ja olivat 18,1 prosenttia. Maksuvalmius pysyi edelleen hyvänä.

Pk-yritysten omavaraisuus vahvistui 3 prosenttiyksikköä ja oli 47,2 prosenttia. Suurilla yrityksillä omavaraisuus koheni 7 prosenttiyksiköllä vuotta aiemmasta ja oli 59,4 prosenttia.

Liite 1. Kuvio- ja taulukkoluetelo

Kuvioluettelo

Kuvio 1. Koko yrityssektorin liikevaihto päätoimialoittain 2001–2002	8
Kuvio 2. Pk-yritysten liikevaihto päätoimialoittain 2001–2002	8
Kuvio 3. Koko yrityssektorin kannattavuus 2000–2002	9
Kuvio 4. Pk-yritysten kannattavuus 2000–2002	10
Kuvio 5. Koko yrityssektorin käyttökateprosentti päätoimialoittain 2001–2002 ..	10
Kuvio 6. Mikroyritysten osuus toimialan liikevaihdosta ja henkilöstöstä 2002	12
Kuvio 7. Mikroyritysten liikevaihto toimialoittain 2002	13
Kuvio 8. Mikroyritysten käyttökateprosentti verrattuna koko toimialaan 2002	14
Kuvio 9. Mikroyritysten käyttökate ja nettotulos toimialoittain 2002	14
Kuvio 10. Henkilökunta alueittain 1996–2002	17
Kuvio 11. Liikevaihdon kertymä eri alueilla 1996–2002	17
Kuvio 12. Henkilökunta maittain 2001 ja 2002, 10 suurinta	18
Kuvio 13. Liikevaihto maittain 2001 ja 2002, 10 suurinta	18
Kuvio 14. Teollisuusyritysten liikevaihto päätoimialoittain 2001–2002	20
Kuvio 15. Teollisuusyritysten liikevaihdon muutos toimialoittain	21
Kuvio 16. Teollisuusyritysten liikevaihdon jakautuminen 2002	21
Kuvio 17. Teollisuuden kannattavuus 2000–2002	22
Kuvio 18. Pk-yritysten kannattavuus 2000–2002	22
Kuvio 19. Teollisuusyritysten taseen rakenne ilman ennakkomaksuja 2002	23
Kuvio 20. Teollisuusyritysten kokonais- ja nettovelat 2000–2002	24
Kuvio 21. Teollisuuden jalostusarvo / henkilöstökulut toimialoittain 2001–2002 ..	25
Kuvio 22. Metsäteollisuuden liikevaihto 2000–2002	25
Kuvio 23. Metsäteollisuuden kannattavuus verrattuna koko teollisuuteen 2002 ..	26
Kuvio 24. Metsäteollisuuden taseen rakenne 2002	27
Kuvio 25. Metalliteollisuuden liikevaihto toimialoittain 2001–2002	28
Kuvio 26. Elektroniikkateollisuuden kannattavuus verrattuna koko metalliteollisuuteen 2002	28
Kuvio 27. Metalliteollisuuden taseen rakenne ilman ennakkomaksuja 2002	29
Kuvio 28. Teollisuusyritysten kannattavuus 1989–2002	30
Kuvio 29. Teollisuusyritysten omavaraisuusaste 1975–2002	30
Kuvio 30. Rakentamisen liikevaihto päätoimialoittain 2001–2002	33
Kuvio 31. Rakentamisen suurten ja pk-yritysten liikevaihto 2002	34
Kuvio 32. Rakennusyritysten liikevaihdon jakautuminen 2002	34
Kuvio 33. Rakentamisen kannattavuus 2000–2002	35
Kuvio 34. Rakentamisen nettotulos toimialoittain 2001–2002	35
Kuvio 35. Rakentamisen taseen rakenne ilman ennakkomaksuja 2002	36
Kuvio 36. Talonrakentamisen tuloslaskelman kulurakenne vuosina 2000–2002	37
Kuvio 37. Maa- ja vesirakentamisen rakentamisen tuloslaskelman kulurakenne 2000–2002	38
Kuvio 38. Rakentamisen kannattavuuden tunnuslukuja 1986–2002	39
Kuvio 39. Kaupan liiketoiminnan tuotot suuruusluokittain 2002	43
Kuvio 40. Kaupan toimialojen liikevaihto 2000–2002	43
Kuvio 41. Kaupan ja kaupan pk-yritysten liikevaihto 2000–2002	44
Kuvio 42. Auto-, tukku- ja vähittäiskaupan myyntikateprosentti 2000–2002	45
Kuvio 43. Kaupan rahoituksen tunnuslukuja suuruusluokittain 2002	46
Kuvio 44. Autokaupan kannattavuus 2000–2002	47
Kuvio 45. Autokaupan taseen rakenne ilman ennakkomaksuja 2002	47
Kuvio 46. Tukkukaupan suurten ja pk-yritysten liikevaihto 2000–2002	48

Kuvio 47. Tukkukaupan kulurakenne 2002	48
Kuvio 48. Vähittäiskaupan suurten ja pk-yritysten kannattavuus 2002	49
Kuvio 49. Vähittäiskaupan taseen rakenne ilman ennakkomaksuja 2002	50
Kuvio 50. Päivittäistavarakaupan suurten ja pk-yritysten liikevaihto 2000–2002	51
Kuvio 51. Päivittäistavarakaupan kulurakenne 2002	52
Kuvio 52. Päivittäistavarakaupan rahoituksen tunnuslukuja 2002	53
Kuvio 53. Majoitus- ja ravitsemistoiminnan liikevaihto 2000–2002	57
Kuvio 54. Majoitus- ja ravitsemistoiminnan taseen rakenne ilman ennakkomaksuja 2002	58
Kuvio 55. Majoitustoimialan liiketoiminnan tuottojen jakautuminen 2002	59
Kuvio 56. Ravitsemistoimialan liikevaihto suuruusluokittain 2000–2002	59
Kuvio 57. Ravitsemistoiminnan rahoituksen tunnuslukuja 2000–2002	60
Kuvio 58. Liikenteen toimialojen liikevaihto 2002, milj. euroa	61
Kuvio 59. Tieliikenteen toimialojen liikevaihto 2002, milj. euroa	61
Kuvio 60. Sopimusliikenteen kannattavuus 2001–2002	62
Kuvio 61. Teleliikenteen kannattavuus 2002	64
Kuvio 62. Liike-elämän palvelujen liikevaihto 2000–2002	65
Kuvio 63. Tietojenkäsittelypalvelun liiketoiminnan tuottojen jakautuminen 2002	67
Kuvio 64. Tietojenkäsittelypalvelun taseen rakenne ilman ennakkomaksuja 2002	68
Kuvio 65. Ohjelmistopalvelun liikevaihto 2000–2002	69
Kuvio 66. Liike-elämää palvelevien yritysten liiketoiminnan tuottojen jakautuminen 2002	70
Kuvio 67. Teknisen palvelun liikevaihto 2000–2002	71
Kuvio 68. Teknisen palvelun yritysten taseen rakenne ilman ennakkomaksuja 2002	72
Kuvio 69. Mainostoimistojen liikevaihto 2000–2002	73
Kuvio 70. Mainostoimistojen omavaraisuusaste ja kokonaisvelat 2000–2002	74

Taulukkoluetelo

Taulukko 1. Yrityssektorin tuloksen muodostuminen	11
Taulukko 2. Yrityssektorin tase 2001–2002	11
Taulukko 3. Mikroyritysten tuloksen muodostuminen 2002	15
Taulukko 4. Ulkomailta sijaitsevien tytäryritysten ja sivuliikkeiden liikevaihto toimialoittain 2001 ja 2002	16
Taulukko 5. Teollisuusyritysten kannattavuuden tunnuslukuja 2000–2002	23
Taulukko 6. Teollisuuden jalostusarvo 1974–2002	31
Taulukko 7. Metsäteollisuuden kannattavuus 1974–2002	32
Taulukko 8. Tuloksen muodostuminen teollisuuden ja rakentamisen toimialoilla	40
Taulukko 9. Tase teollisuuden ja rakentamisen toimialoilla	41
Taulukko 10. Tunnusluvut teollisuuden ja rakentamisen toimialoilla	42
Taulukko 11. Tuloksen muodostuminen kaupan toimialoilla 2002, pk- ja suuret yritykset	45
Taulukko 12. Tuloksen muodostuminen kaupan toimialoilla	54
Taulukko 13. Tase kaupan toimialoilla	55
Taulukko 14. Tunnusluvut kaupan toimialoilla	56
Taulukko 15. Liike-elämän palvelujen tunnuslukuja 2000–2002	65
Taulukko 16. Pk-yritysten osuudet toimialansa liikevaihdosta ja henkilöstöstä 2002	66
Taulukko 17. Tietojenkäsittely- ja ohjelmistopalvelun pk-yritysten kulurakenne yritysten koon mukaan 2002	68
Taulukko 18. Ohjelmistopalveluyritysten omavaraisuusaste ja kokonaisvelat 2000–2002	70
Taulukko 19. Teknisen palvelun pk-yritysten kulurakenne yritysten koon mukaan 2002	72
Taulukko 20. Mainostoimistojen pk-yritysten kulurakenne yritysten koon mukaan 2002	74

Liite 2. Tilinpäätöstilaston tuoteseloste

Yritystoiminnan tulos ja taseet 2002 -julkaisussa kuvataan yrityssektorin eri toimialojen tuloksen muodostumista, kannattavuutta ja taseen rakennetta tilinpäätöstietojen näkökulmasta. Tekstiosia sisältää katsaukset teollisuuden, rakentamisen, kaupan, majoitus- ja ravitsemistoiminnan, liikenteen ja liike-elämän palvelujen kehitykseen vuosina 2000–2002. Julkaisun liitteenä oleva CD-ROM sisältää laajan taulukko-osan tarkalla toimialatasolla. Excel-tauluissa esitetään toimialoittain tuloksen muodostuminen, taseet ja tunnusluvut vuosilta 2000–2002 sekä tunnusluvut suuruusluokittain vuodelta 2002.

Keskeiset käsitteet

Tuloslaskelma

Tuloslaskelman erät on määriteltä kirjanpitolaissa ja -asetuksessa. Virallisesta tilinpäätöskaavasta poiketen julkaisun tauluissa liiketoiminnan muista tuotoista on käyttöomaisuuden myyntivoitot siirretty satunnaisten erien jälkeen. Verot esitetään heti rahoitustuottojen ja -kulujen jälkeen.

Tunnusluvut

Tunnusluvut on laskettu Yritystutkimusneuvottelukunnan ohjeita noudattaen niin pitkälle kuin se on tietosisällön puolesta mahdollista. Tunnuslukujen kaavat esitetään sivulla 94.

Suorat sijoitukset

Kansainvälisen valuuttarahaston ohjeiden mukaan suoralla sijoituksella tarkoitetaan pääomasijoitusta, jonka yritys tekee toisessa maassa sijaitsevaan yritykseen pysyvän taloudellisen suhteen luomiseksi ja määräysvallan saamiseksi. Käytännössä sijoitus tilastoidaan suoraksi sijoitukseksi, jos yrityksen omistusosuus tai äänivalta ulkomaisessa yrityksessä on vähintään 10 %.

Sijoitus tilastoidaan sen ulkomaisen yrityksen sijaintimaahan, johon sijoitus Suomesta välittömästi tehdään. Tämä pätee myös silloin, kun lopullinen kohde on toisessa maassa sijaitseva välillisesti omistettu ulkomainen yritys.

Ulkomainen tytäryritys

Ulkomaisia tytäryrityksiä ovat suorien sijoitusten kohteet, joissa sijoittajan omistusosuus on yli 50 %. Julkaisun liikevaihto- ja henkilökuntaluvuissa ei ole otettu huomioon omistusosuutta, vaan ne ovat ulkomaisten tytäryritysten kokonaislukuja.

Tilastoyksikkö

Tilastoyksikkönä on itsenäinen yritys. Tilasto ei kuvaa konserneja eikä yrityksen toimipaikkoja.

Tilikausi

Tilinpäätösaineisto on tilikaudelta, joka päättyi 1.1.2002 - 31.12.2002 välisenä aikana.

Pk-yritys

EU:n komission suositus (3.4.1996) pienten ja keski suurten (PK) yritysten määritelmästä (96/280/EY, Euroopan yhteisöjen virallinen lehti N:o L 107/4) määrittelee PK-yritykset sekä pienet yritykset seuraavien sääntöjen mukaan:

1. Pienet ja keski suurat yritykset määritellään yrityksiksi,
 - joiden palveluksessa on vähemmän kuin 250 työntekijää ja joiden
 - vuosiliikevaihto on enintään 40 miljoonaa euroa tai
 - taseen loppusumma on enintään 27 miljoonaa euroa ja
 - jotka täyttävät kohdassa 3 määritellyn perusteen riippumattomuudesta.
2. Kun on tarpeen tehdä ero pienten ja keski suurten yritysten välillä, 'pieni yritys' määritellään yritykseksi,
 - jonka palveluksessa on vähemmän kuin 50 työntekijää ja jonka
 - vuosiliikevaihto on enintään 7 miljoonaa euroa tai
 - taseen loppusumma on enintään 5 miljoonaa euroa ja
 - joka täyttää kohdassa 3 määritellyn perusteen riippumattomuudesta.
3. Riippumattomia yrityksiä ovat ne yritykset, joiden pääomasta tai äänivaltaisista osakkeista 25 prosenttia tai enemmän ei ole yhden sellaisen yrityksen omistuksessa tai sellaisten yritysten yhteisomistuksessa, joihin ei voida soveltaa tilanteen mukaan joko PK-yrityksen tai pienen yrityksen määritelmää.

Kun on tarpeen tehdä ero mikroyritysten ja muiden PK-yritysten välillä, mikroyritykset määritellään yrityksiksi, joiden palveluksessa on vähemmän kuin 10 työntekijää.

Tilinpäätöstilastossa yritysten kokoluokitteluna on käytetty edellä mainittua EU:n komission suositusta. Tämän johdosta jakautuminen kokoluokkiin eroaa merkittävästi Suomen yritykset -julkaisussa esitetyistä lukumääristä. Pääasiallinen syy on ehto riippumattomuudesta. Suomen yritykset -julkaisussa pienet ja keski suurat yritykset on määritelty vain henkilökunnan perusteella.

Toimiala

Tilinpäätöstilastossa noudatetaan tilastovuodesta 2002 lähtien Toimialaluokitus 2002-luokitusstandardi, joka korvaa aikaisemman TOL 1995:n. Toimialaluokituksesta löytyy lisätietoa Tilastokeskuksen verkkosivuilta Luokitusten yhteydestä (<http://tilastokeskus.fi/tk/tt/luokitukset/index.html>).

Yksittäisen yrityksen toimiala määritellään Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisterissä (<http://www.stat.fi/tk/ys/yritysrekisteri/index.html>). Kaikille yrityksille ja varsinaisille toimipaikoille määritellään itsenäisesti toimiala luokituksen tarkimmalla tasolla. Monitoimipaikkaisen yrityksen päätoimiala määräytyy yrityksen eri toimialoilla syntyvän arvonlisäyksen (jalostusarvon) perusteella. Yrityksen kunkin toimialan arvonlisäys saadaan kertomalla toimialoittainen työllisten määrä kyseisen alan keskimääräisellä arvonlisäyksellä. Yrityksen päätoimiala on se, jossa arvonlisäys on suurin. Päätoimiala määritellään vaihteittain toimiala-luokituksen kirjaintasolta tarkimmalle tasolle. Kun yritys luokitellaan päätoimialansa mukaan tiettyyn toimialaan, lasketaan siihen yrityksen koko toiminta. Monialayritysten muu kuin päätoiminta tulee siis mukaan.

Taustalla vaikuttavat lait ja asetukset

Kirjanpitolaki ja -asetus (30.12.1997 / 1336)

Tilinpäätöstilastot on laadittu vuoden 2000 tilastotiedoista lähtien 30.12.1997 voimaan tullutta uutta kirjanpitolakia ja -asetusta noudattaen.

Yritystutkimusneuvottelukunta uudisti tilinpäätösanalyysissä käytettävien tunnuslukujen kaavat kirjanpitolain ja -asetuksen uudistuksen yhteydessä. Yksi keskeisempiä kaavojen muutoksia oli kannattavuuden tunnuslukujen vertailukohteen muutos ja arvonalennusten käsittely poistoina. Aikaisemmin kannattavuuden tunnuslukuja verrattiin liikevaihtoon, mutta uusissa kaavoissa vertailukohteenä on liikevaihto lisättyä liiketoiminnan muilla tuotoilla. Tilinpäätöstilastossa uudet tunnuslukukaavat otettiin käyttöön samanaikaisesti uusien tuloslaskelma- ja tasekaavojen kanssa.

Tilastoalan asetukset

Tärkeimmät Tilinpäätöstilastojen laadintaan vaikuttavat tilastoalan asetukset ovat seuraavat:

1. **Yritystoiminnan rakennetilastoasetus.** Keskeinen vuosittaisten yritystoiminnan tilastojen laatimista ohjaava asetus (Council Regulation No 58/97 concerning structural business statistics).
2. **Tilastoyksikköasetus.** Yritystoiminnan tilastoinnissa sovellettava tilastoyksiköitä koskeva asetus (Council Regulation No 696/93 of 15 March 1993 on the statistical units for the observation and analysis of the production system in the Community).
3. **Toimialaluokitusasetus.** Toimialaluokitus 2002 perustuu Euroopan unionin yhteiseen toimialaluokitukseen, NACE 2002:een, joka on vahvistettu Euroopan unionin komission asetuksella, ((EC) No 29/2002 of 19 December 2001 amending Council Regulation (EEC) No 3037/90 on the statistical classification of activities in the European Community).

Tilinpäätöstilaston tietolähteet

Yritysrekisteri

Tilaston peruskehikon muodostaa Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisteri. Yritysrekisteristä saadaan tilaston keskeiset luokitusmuuttujat kuten toimiala, sektori, oikeudellinen muoto, omistajatyypit, alue sekä henkilöstön määrä ja suuruusluokka. Tilinpäätöstilaston tilastotiedostoon on yritykset valittu käyttäen samoja rajoituksia toiminta-ajan, henkilöstön ja liikevaihdon suhteen kuin yritysrekisterissä. Yhdenkertaista kirjanpitoa pitävät ammatinharjoittajat eivät sisälly tilinpäätöstilastoon.

Elinkeinoverotusaineisto

Tilinpäätöstietokanta perustuu verohallinnon elinkeinoverotusaineistoon ja Tilastokeskuksen yritystiedusteluun. Elinkeinoverotusaineisto sisältää kaikkien elinkeinoverotuslain alaisten yritysten ja ammatinharjoittajien tilinpäätöstiedot. Aineisto perustuu verohallinnolle yritysverotusta varten toimitettuihin tilinpäätöstietoihin ja se on ollut Tilastokeskuksen käytettävissä vuodesta 1994 lähtien. Vuod-

sitilaston tilastotiedostot muodostetaan kahdenkertaista kirjanpitoa pitävien yritysten tuloslaskelma- ja tasetiedoista.

Elinkeinoverotusaineisto on tärkeä yritystilastojen tietolähde, jota ei kuitenkaan sellaisenaan voi käyttää tilastotuotantoon. Aineiston laatu tarkistetaan ja mahdolliset puutteet korjataan monivaiheisella ohjelmalla. Verohallinnon aineistosta on täysin virheetöntä noin 88 prosenttia. Lisäksi puutteet pystytään paikallistamaan ja korjaamaan noin 10 prosentille aineistosta. Vajaat kaksi prosenttia tiedoista imputoidaan käyttäen Donor- eli lähimmän naapurin menetelmää.

Yritystiedustelu

Tilastokeskuksen yritystiedustelu lähetetään kaikille suurille yrityksille. Suuren yrityksen luokittelukriteerinä käytetään henkilöstön määrää ja raja poikkeaa toimialoittain (10, 20 tai 50 henkeä). Kyselyyn poimitaan lisäksi pienistä rakentamisen ja kaupan yrityksistä otos. Tuloslaskelma- ja tasetietojen osalta Tilastokeskuksella ja verohallinnolla on ollut yhtenäinen tietosisältö (uuden kirjanpitolain mukainen) vuodesta 2000 lähtien. Yhteinen tiedonkeruu on toteutettu vuodesta 2001. Kyselylomakkeet löytyvät Internet-sivulta:

http://tilastokeskus.fi/tk/yr/rake_lomakkeet.html

Yritystiedustelun peittävyys

Vuoden 2002 aineistossa on 7 229 yrityskyselyn hyväksyttyä vastausta. Toimialoittain nämä jakaantuvat: teollisuus 2 688, rakentaminen 773, kauppa 1 605, majoitus- ja ravitsemistoiminta 241, liikenne 810 ja liike-elämän palvelut 984 yritystä. Näiden yritysten peittävyys koko toimialan liikevaihdosta oli teollisuudessa 92 prosenttia, rakentamisessa 60, kaupassa 74, majoitus- ja ravitsemistoinnassa 49, liikenteessä 76 ja liike-elämän palveluissa 55 prosenttia.

Vuoden 2002 tilinpäätöstietokanta sisältää yhteensä noin 200 000 yrityksen tilinpäätöstiedot. Tilastossa on mukana 26 100 teollisuusyritystä, 27 400 rakennusyritystä, 44 500 kauppayritystä, 9 800 yritystä majoitus- ja ravitsemistoinnasta sekä 19 400 yritystä liikenteen ja 36 600 yritystä liike-elämän palvelutoimialoilta.

Tilinpäätöstilaston tietojen saatavuus

Tilastokeskuksen tilinpäätösaineisto kattaa yritystoiminnan kaikki toimialat ja sisältää siten tietoja myös muilta toimialoilta, kuin mitä tässä julkaisussa on esitetty. Tilinpäätöstietokanta kattaa vuodet 1995–2002. Aineistosta on mahdollista tuottaa tietoja asiakkaiden tietotarpeiden mukaan muun muassa tarkimmalla toimialatasolla, alueittain, kokoluokittain tai valitusta yritysryhmästä.

Yritystoiminnan tulos ja taseet –julkaisu ilmestyy vuosittain. Yritystoiminnan tulos 2003, ennakkotietoja ilmestyy heinäkuussa 2004 ja vuoden 2003 lopulliset tiedot julkaistaan alkuvuonna 2005.

Toimialoittaisia tilinpäätöstietoja julkaistaan myös Tilastokeskuksen Internet-sivuilla http://tilastokeskus.fi/tk/yr/rake_tilastotietoa.html ja StatFin –palvelukanassa (linkki edellä mainitulta Internet-sivulta).

Tilaston vertailukelpoisuus

Julkaisussa esitetään vuoden 2002 lukujen lisäksi vastaavat luvut vuosilta 2000 ja 2001. Nämä luvut saattavat poiketa **Yritystoiminnan tulos ja taseet 2001** -julkaisussa esitetyistä luvuista. Erot johtuvat uuden toimialaluokituksen aiheuttamista muutoksista yritysten toimialoissa. Suuruusluokkien määrittämistä on tarkistettu. Myös se on aiheuttanut jonkin verran muutoksia aiemmin julkaistuihin lukuihin.

Vuoden 2002 lukuja on aiemmin julkaistu **Yritystoiminnan tulos 2002, ennakkotietoja** -julkaisussa. Koko yrityssektorin tasolla liikevaihto on 0,5 prosenttia ennakkotiedoissa ilmoitettua pienempi, mutta toimialoitain on eroja. Ennakkotiedot perustuivat yritysjoukkoon, joka kattoi 73 prosenttia Suomen yrityksistä ja 87 prosenttia kokonaisliikevaihdosta. Perusaineiston täydentyminen ja lopettamistietojen päivittäminen ovat aiheuttaneet muutoksia.

Liiketoiminnan kuukausikuvaajien liikevaihto on laskettu verohallinnon maksuvalvonta-aineistosta. Liikevaihdon määrittely arvonlisäveroilmoituksessa ei täysin vastaa tuloslaskelman liikevaihtoa.

Suomen yritykset 2002 -julkaisussa yritysten määrä on suurempi pääasiassa siksi, että yhdenkertaista kirjanpitoa pitävät ammatinharjoittajat eivät sisälly tilinpäätöstilastoon. Näitä on yhteensä noin 23 400. Tilinpäätöstilaston lukuihin eivät myöskään sisälly rahoitus- ja vakuutustoiminnan yritykset, joita on 3 600. Ammatinharjoittajien puuttuminen tilinpäätöstilastosta näkyy poikkeamina myös liikevaihtotiedoissa ja henkilöstön määrätiedoissa. Koko yrityssektorin liikevaihto on tässä julkaisussa 2,4 miljardia euroa pienempi kuin Suomen yritykset -julkaisussa. Ammatinharjoittajien osuus tästä on 1,1 miljardia. Eroa yritysrekisterin liikevaihtotietoihin syntyy myös ylipitkien tilikausien hieman erilaisesta käsitteystä. Myös yritysten luokittelussa toimialoille on jonkin verran eroja. Tilinpäätöstilastossa esimerkiksi hallintayhtiöt pyritään pitämään emoyrityksen toimialalla toisin kuin yritysrekisterissä.

Tilinpäätöstilastossa yritysten kokoluokitteluna on käytetty EU:n komission suositusta. Tämän johdosta jakautuminen kokoluokkiin eroaa Suomen yritykset -julkaisussa esitetyistä lukumääristä. Pääasiallinen syy on ehto riippumattomuudesta. Suomen yritykset -julkaisussa pienet ja keskisuuret yritykset on määriteltä vain henkilökunnan perusteella.

Bilaga 2. Produktbeskrivning för bokslutsstatistiken

I publikationen **Företagsverksamhetens resultat och balansräkning 2002** beskrivs resultatbildning, lönsamhet och balansräkningens struktur i olika näringsgrenar inom företagssektorn ur bokslutsuppgifternas perspektiv. Textdelen omfattar översikt över utveckling för åren 2000–2002 inom industri, byggverksamhet, handel, hotell- och restaurangverksamhet, samfärdsel och företagstjänster. CD-ROM-skivan som följer med publikationen innehåller en omfattande tabelldel på noggrannare näringsgrensnivå. Excel-tabellerna presenterar resultatbildning, balansräkningar och nyckeltal efter näringsgren för åren 2000–2002 samt nyckeltal efter storleksklass från år 2002.

Centrala begrepp

Resultaträkning

Resultaträkningsposterna definieras i bokföringslagen och -förordningen. Avvikande från det officiella bokslutsschemat har försäljningsvinst av anläggningstillgångar inte placerats bland övriga rörelseintäkter utan efter extraordinära poster. Skatterna presenteras strax efter finansiella intäkter och kostnader.

Nyckeltal

Nyckeltalen har räknats enligt Företagsanalyskommissionens anvisningar så långt det med tanke på uppgiftsinnehållet är möjligt. Formlerna för nyckeltalen presenteras på sida 95.

Direktinvesteringarna

Enligt Internationella valutafondens riktlinjer avses med direktinvestering en kapitalinvestering som ett företag gör i ett annat företag i ett annat land för att skapa en varaktig ekonomisk anknytning till företaget och få bestämmanderätt i detta. I praktiken statistikförs en investering som en direktinvestering om företagets ägarandel eller rösträtt i det utländska företaget uppgår till minst 10 %.

Investeringen statistikförs i det land där det utländska företag som mottar den finländska direktinvesteringen har sin hemvist. Detta gäller även då det slutliga objektet är ett indirekt ägt utländskt företag i ett annat land.

Utländska dotterföretag

Utländska dotterföretag är direktinvesteringsobjekt där investeraren har en ägarandel på mer än 50 %. I omsättnings- och personalsiffrorna har ägarandelen inte beaktats utan de utgör totaler för de utländska dotterföretagen.

Statistikenhet

Statistikenheten är ett självständigt företag. Statistiken beskriver inte koncerner och inte heller företagens arbetsställen.

Räkenskapsperiod

Uppgifterna i materialet gäller den räkenskapsperiod som avslutades under perioden 1.1.2002 - 31.12.2002.

SME-företag

Kommissionens rekommendation av den 3 april 1996 om definitionen på små och medelstora företag (96/280/EG, Europeiska gemenskapernas officiella tidning nr L 107, 30/04/1996 s. 0004–0009) definierar SMF-företag och små företag enligt följande regler:

1. Små och medelstora företag, senare nämnt "SMF", definieras som företag som

- har färre än 250 anställda, och antingen
 - en årlig omsättning som inte överstiger 40 miljoner euro, eller
 - en årlig balansomslutning som inte överstiger 27 miljoner euro,
- och som uppfyller kriteriet om oberoende såsom det definieras i punkt 3.

2. Om det är nödvändigt att skilja mellan små och medelstora företag definieras det "lilla företaget" som ett företag som

- har färre än 50 anställda, och antingen
 - en årlig omsättning som inte överstiger 7 miljoner euro, eller
 - en årlig balansomslutning som inte överstiger 5 miljoner euro,
- och som uppfyller kriteriet om oberoende såsom det definieras i punkt 3.

3. Med ett oberoende företag avses ett företag, i vilket ett enskilt företag eller flera företag gemensamt, som inte uppfyller definitionen på små och medelstora företag efter det lilla företaget, beroende på vad som är relevant, inte innehar 25 procent eller mer av kapitalet eller rösträtten.

Om det är nödvändigt att skilja mikroföretag från andra små och medelstora företag definieras dessa som företag som har färre än 10 anställda.

I bokslutsstatistiken tillämpas EU-kommissionens ovannämnda rekommendation vid klassificering av företagens storlek. Av denna anledning avviker indelningen i storlekkategorier avsevärt från den som anges i publikationen Finlands företag. Den största orsaken är oavhängighetsvillkoret. I publikationen Finlands företag har små och medelstora företag definierats bara på basis av antalet anställda.

Näringsgrenar

På Bokslutsstatistiken tillämpas den nya indelningsstandarden Näringsgrensindelningen TOL 2002 fr.o.m. år 2002. TOL 2002 ersätter Näringsgrenindelningen 1995. Mera information om näringsgrensindelningen finns bland annat på Statistikcentralens webbsidor under Klassificeringar (<http://tilastokeskus.fi/tk/tt/luokitukset/index.html>).

Ett enskilt företags näringsgren fastställs i Statistikcentralens företags- och arbetsställeregister (<http://www.stat.fi/tk/ys/yritysrekisteri/index.html>). För alla företag och egentliga arbetsställen fastställs självständigt en näringsgren på näringsgrensindelningens noggrannaste nivå. För ett flerbranschföretag fastställs den huvudsakliga näringsgrenen på basis av den värdeökning (förädlingsvärdet) som uppstår inom företagets olika näringsgrenar. Värdeökningen för varje näringsgren där företaget verkar fås genom att multiplicera antalet sysselsatta efter näringsgren med värdeökningen inom branschen i medeltal. Företagets huvudsakliga näringsgren är den där värdeökningen är störst. Den huvudsakliga näringsgrenen definie-

ras steg för steg i näringsgrensindelningen från bokstavnivå till den noggrannaste nivån. Då ett företag indelas efter sin huvudsakliga näringsgren i en viss näringsgren, räknas företagets hela verksamhet i den näringsgrenen. För ett flerbranschföretag ingår alltså annan verksamhet än den huvudsakliga.

Lagar och förordningar

Bokföringslagen och -förordningen (30.12.1997 / 1336)

Fr.o.m. 2000 års statistikuppgifter har bokslutsstatistiken producerats genom att följa den nya bokföringslagen och -förordningen som trädde i kraft 30.12.1997.

I samband med revideringen av bokföringslagen och -förordningen förnyade Företagsanalyskommissionen också modellen för de nyckeltal som används i bokslutsanalysen. En av de mest centrala förändringarna i modellerna var en förändring i jämförelseobjektet nyckeltal för lönsamheten och i behandling av värdeminskning som avskrivning. Tidigare jämfördes nyckeltalen för lönsamheten med omsättningen, men i de nya modellerna är jämförelseobjektet omsättningen ökad med övriga intäkter av affärsverksamhet. I bokslutsstatistiken togs de nya modellerna för nyckeltal i bruk samtidigt med de nya modellerna för resultat- och balansräkning.

Förordningar inom statistik

De viktigaste förordningarna som inverkar på produktionen av Bokslutsstatistiken är:

1. **Förordning om statistik rörande företagsstrukturer.** En viktig förordning som styr den årliga statistikproduktionen inom företagsverksamhet. (Council Regulation No 58/97 concerning structural business statistics)
2. **Förordning om statistiska enheter.** Förordning om statistiska enheter som tillämpas i statistikföring av företagsverksamhet. (Council Regulation No 696/93 of 15 March 1993 on the statistical units for the observation and analysis of the production system in the Community).
3. **Förordning om statistisk näringsgrensindelning.** TOL 2002 baserar sig på den Europeiska unionens gemensamma näringsgrensindelning NACE 2002, som har fastställts av kommissionen genom en förordning, ((EC) No 29/2002 of 19 December 2001 amending Council Regulation (EEC) No 3037/90 on the statistical classification of activities in the European Community).

Uppgiftskällor

Företagsregistret

Statistikcentralens företagsregister utgör den primära ramen för statistiken. Ur företagsregistret fås statistikens viktigaste klassificeringsvariabler såsom näringsgren, sektor, juridisk form, ägartyp, område samt antalet anställda och storleksklass. Företagen har valts till bokslutsstatistikens statistikfil genom samma avgränsningar avseende verksamhetstid, anställda och omsättning som gäller i företagsregistret. Yrkesutövare med enkel bokföring ingår inte i bokslutsstatistiken.

Näringskattematerialet

Bokslutsdatabasen baserar sig på Skattestyrelsens näringskattematerial och Statistikcentralens företagsenkät. Näringskattematerialet omfattar bokslutsuppgifter om alla företag och yrkesutövare som är underställda näringskattelagen. Materialet baserar sig på bokslutsuppgifter som levererats till Skattestyrelsen för företagsbeskattning och Statistikcentralen har haft tillgång till materialet fr.o.m. år 1994. Statistikfilerna för årsstatistiken bildas ur uppgifter om resultat- och balansräkning för företag som har dubbel bokföring.

Näringskattematerialet är en viktig uppgiftskälla för företagsstatistik, en källa som dock inte kan användas för statistikproduktion som sådan. Kvaliteten på materialet kontrolleras och eventuella brister korrigeras med ett program med flera moment. Omkring 88 procent av Skattestyrelsens material är helt felfritt. Dessutom kan man lokalisera och reparera bristerna i ca 10 procent av materialet. Knappt två procent av uppgifterna imputeras med hjälp av Donor-metoden, dvs. "närmaste granne".

Företagsenkäten

Statistikcentralens företagsenkät skickas till alla stora företag. Som klassificeringskriterium för ett stort företag används antalet anställda och gränsen varierar efter näringsgren (10, 20 eller 50 personer). Till enkäten väljs dessutom ett urval av små företag inom byggverksamhet och handel. Statistikcentralen och Skattestyrelsen har haft ett gemensamt uppgiftsinnehåll (enligt den nya bokföringslagen) avseende uppgifter om resultat- och balansräkning fr.o.m. år 2000. Den gemensamma uppgiftsinsamlingen har genomförts sedan år 2001. Enkätblanketterna finns på webbsidan http://tilastokeskus.fi/tk/yr/rake_lomakkeet.html

Företagsenkätens täckning

I 2002 års material ingår 7 229 företag, som deltagit i företagsenkäten. Fördelningen på näringsgrenar är: industri 2 688 företag, byggverksamhet 773, handel 1 605, hotell- och restaurangverksamhet 241, samfärdsel 810 och företagstjänster 984 företag. Dessa företags täckning av omsättningen i hela näringsgrenen är inom industri 92 procent, inom byggverksamhet 60 procent, inom handel i medeltal 74 procent, inom hotell- och restaurangverksamheten 49 procent, inom samfärdsel 76 procent och inom företagstjänster i medeltal 55 procent.

Bokslutstatistiken för år 2002 bygger på bokslutsuppgifter om totalt ca 200 000 företag. Statistiken omfattar 26 100 industriföretag, 27 400 byggföretag, 44 500 företag inom handeln, 9 800 företag inom hotell- och restaurangverksamhet samt 19 400 företag inom samfärdsel och 36 600 företag inom företagstjänster.

Tillgänglighet

Statistikcentralens bokslutsmaterial täcker alla näringsgrenar inom företagsverksamheten och omfattar därmed också uppgifter för andra näringsgrenar än dem som publiceras i denna publikation. Bokslutsdatabasen täcker åren 1995–2002. Ur materialet är det möjligt att producera uppgifter enligt kundernas informationsbehov bl.a. på den noggrannaste näringsgrensnivån, efter område, storleksklass eller ur en utvald företagsgrupp.

Publikationen Företagsverksamhetens resultat och balansräkning utkommer varje år. Förhandsuppgifter i Företagsverksamhetens resultat 2003 utkommer i juli 2004 och de slutgiltiga uppgifterna för år 2003 publiceras i början av år 2005.

Bokslutsuppgifter efter näringsgren publiceras också på Statistikcentralens webbsidor http://tilastokeskus.fi/tk/yr/rake_tilastotietoa.html och i StatFin-tjänsten (länk på webbsidorna).

Statistikens jämförbarhet

I den här publikationen presenteras utöver uppgifterna för år 2002 också motsvarande uppgifter för åren 2000 och 2001. Dessa uppgifter kan avvika från uppgifter som presenterats i publikationen **Företagsverksamhetens resultat och balansräkning 2001**. Skillnaderna beror på förändringar i uppgifterna om näringsgren som uppstått i och med den nya näringsgrensindelningen. Definitionen av storlekskategori har justerats och detta har också förorsakat en del förändringar jämfört med uppgifter som publicerats tidigare.

Uppgifterna för år 2002 har tidigare publicerats i publikationen **Yritystoiminnan tulos 2002, ennakkotietoja** (ung. resultat av företagsverksamheten 2002, preliminära uppgifter). På hela företagssektorns nivå är omsättningen 0,5 procent mindre än vad som angavs i de preliminära uppgifterna, men det förekommer skillnader mellan de olika näringsgrenarna. De preliminära uppgifterna bygger på en grupp företag, som täckte 73 procent av företagen i Finland och 87 procent av den totala omsättningen. Kompletteringen av populationen och uppdateringen av uppgifterna om nedlagda företag är orsaken till de förändrade uppgifterna.

Omsättningen i **månadsgraferna över affärsverksamheten** har räknats utgående från skatteförvaltningens betalningsövervakningsmaterial. Definitionen av omsättning i mervärdesskatteanmälan motsvarar inte alldeles exakt omsättning i resultaträkningen.

Skillnaden jämfört med omsättningsuppgifterna i **företagsregistret** beror på att överlånga räkenskapsperioder behandlas på något olika sätt. Det förekommer också en del skillnader i klassificeringen av företagens näringsgren. I bokslutsstatistiken strävar man till exempel efter att föra holdingbolag till moderbolagets näringsgren, vilket inte är fallet i företagsregistret.

I bokföringsstatistiken klassificeras företagen efter storlek enligt EU-kommissionens rekommendation. Av denna anledning skiljer sig fördelningen på storlekskategorier från den som presenteras i publikationen Finlands företag. Den största orsaken är oavhängighetsvillkoret. I publikationen Finlands företag har små och medelstora företag definierats bara på basis av antalet anställda.

Appendix 2. Product description of financial statements statistics

The Business enterprises – net results and balance sheets 2002 publication describes the formation of results, profitability and structure of various economic activities in the enterprise sector from the viewpoint of financial statement data. The text section contains reviews on the development of industry, construction, trade, hotels and restaurants, transport and business services between 2000 and 2002. The appended CD-ROM comprises an extensive table section on a more detailed level of the industrial classification. The Excel tables show the formation of results, balance sheets and key figures by economic activity from 2000 to 2002 and key figures by size category from 2002.

Key concepts

Profit and loss account

The items of the profit and loss account are specified in the Bookkeeping Act and Decree. Differing from the official formula for financial statistics, proceeds from sales of fixed assets were moved after extraordinary items in the tables on other operating income. Taxes are presented directly after financial income and expenses.

Key ratio figures

The key figures were calculated following the guidelines of the Finnish Committee for Corporate Analysis as much as possible for the data content. The formulas for the key figures are given on page 96.

Direct investment

According to the International Monetary Fund's guidelines, direct investment is defined as investment by a resident entity in one economy in an enterprise resident in another country with the objective of obtaining a lasting interest in the enterprise and an effective voice in its management. For statistical purposes, an investment is classified as direct investment if the resident enterprise owns 10 % or more of the shares or voting power of the foreign enterprise.

For statistical purposes, the country of investment is the country of residence of the immediate foreign investee. This is also the case if the ultimate investee is an indirectly owned foreign enterprise located in another country.

Foreign subsidiary

A direct investment entity is a foreign subsidiary when the investor's holding in it exceeds 50 per cent. The turnover and employee figures on foreign subsidiaries are totals and do not take account of the size of holdings.

Statistical unit

The statistical unit used is an independent enterprise. Groups of companies or corporate establishments are not covered.

Accounting period

The data relate to the accounting period ending between 1 January and 31 December 2002.

SME

The recommendation of the EU Commission (3 April 1996) concerning the definition of small and medium-sized enterprises (SMEs) (96/280/EC, Official Journal of the European Communities No. L 107/4) defines SMEs and small enterprises by the following rules:

1. Small and medium-sized enterprises are defined as enterprises which
 - have fewer than 250 employees and where
 - the annual turnover is not in excess of EUR 40 million
 - or the balance sheet total is not in excess of EUR 27 million
 - and conform to the criterion of independence defined in Section 3.
2. When it is necessary to make a difference between small and medium-sized enterprises, 'small enterprises' are defined as enterprises which
 - have fewer than 50 employees and where
 - the annual turnover is not in excess of EUR 7 million
 - or the balance sheet total is not in excess of EUR 5 million
 - and conform to the criterion of independence defined in Section 3.
3. Independent enterprises are those which are not owned as to 25 per cent or more of the capital or the voting rights by one enterprise, or jointly by several enterprises, falling outside the definition of an SME or a small enterprise, whichever may apply.

Where it is necessary to distinguish micro-enterprises from other SMEs, these are defined as enterprises having fewer than 10 employees.

The above-mentioned recommendation of the EU Commission was used as the size classification in the financial statements statistics. Because of this, the breakdown into size categories differs considerably from the numbers given in the Finnish Enterprises publication. The main reason for this is the criterion of independence. In the Finnish Enterprises publication small and medium-sized enterprises are defined only on the basis of personnel.

Economic activity

The new Standard Industrial Classification TOL 2002 has been applied to the Financial Statements Statistics from 2002. TOL 2002 replaces the Standard Industrial Classification 1995. Further information about the Industrial Classification is available on Statistics Finland's Classifications website (<http://www.stat.fi/tk/tt/luokitukset/index.html>).

The economic activity of an individual enterprise is determined in Statistics Finland's Business Register (<http://www.stat.fi/tk/ys/yritysrekisteri/index.html>). All enterprises and their actual establishments are classified according to the most detailed level of the industrial classification. The principal activity of an enterprise pursuing a variety of activities is determined on the basis of the value added produced in the enterprise's different activities. The value added of each of the enterprise's activities is obtained by multiplying the number of persons employed in the economic activity by the average value added of the activity in question. The principal activity of the enterprise is that with the highest value added. The definition of the principal activity proceeds in stages from the Section (alphabetical

code) to the most detailed level. When the enterprise is classified according to its principal activity, all the enterprise's activities are lumped together. Thus the activities of a multi-activity enterprise that do not belong to the principal activity are also taken into account.

Underlying acts and decrees

Bookkeeping Act and Decree of 30 December 1997 / 1336

Financial statements statistics are compiled from the 2000 statistical data onwards in compliance with the new Bookkeeping Act and Decree that came into effect on 30 December 1997.

In connection with the renewal of the Bookkeeping Act and Decree, the Finnish Committee for Corporate Analysis reviewed the formulas for key figures used in financial statement analyses. One of the main changes in the formulas was the change in the reference point of the key figures for profitability and treatment of decreases in value as depreciation. Previously the key figures for profitability were compared to turnover, but in the new formulas the reference point is turnover plus other proceeds from business operations. In the financial statements statistics the new key figure formulas were introduced at the same time as the new profit and loss account and balance sheet formulas.

Regulations in the field of statistics

The most important regulations affecting the compilation of financial statements statistics are as follows:

- 1. Regulation concerning structural business statistics.** The key regulation guiding the annual compilation of statistics on business enterprises (Council Regulation concerning No 58/97 structural business statistics).
- 2. Regulation on statistical units.** A regulation concerning statistical units applied in business statistics (Council Regulation No 696/93 of 15 March 1993 on the statistical units for the observation and analysis of the production system in the Community).
- 3. Regulation on the classification of economic activities.** TOL 2002 is based on the joint European Union classification of economic activities NACE 2002, which was confirmed by a Commission regulation, ((EC) No 29/2002 of 19 December 2001 amending Council Regulation (EEC) No 3037/90 on the statistical classification of activities in the European Community).

Data sources of financial statements statistics

Business register

Statistics Finland's Business Register forms the basic framework of the statistics. The Business Register provides key classification variables for statistics, such as economic activity, legal form, ownership type, area, number of employees and size category. The enterprises were selected to the statistics file of the financial statements statistics using the same definitions for operating period, personnel and turnover as the Business Register. Self-employed persons with single-entry book-keeping are not included in the financial statements statistics.

Business taxation data

The financial statement database is based on the Tax Administration's business taxation data and Statistics Finland's enterprise inquiry. The business taxation data contains the financial statement data of all enterprises and self-employed persons subject to the Business Taxation Act. The data are based on financial statement data supplied to the Tax Administration for corporate taxation and they have been available to Statistics Finland since 1994. The statistics files of the annual statistics are formed from the profit and loss account and balance sheet data of the enterprises that have double-entry bookkeeping.

The business taxation data are important sources for business statistics, but they cannot be used as such for production of statistics. The quality of the data is checked and possible deficiencies are corrected by a multi-stage program. Around 88 per cent of the Tax Administration data are completely error-free. Deficiencies can be located and corrected for about 10 per cent of the data. Nearly two per cent of the data are imputed using the Donor or nearest neighbour system.

Enterprise inquiry

Statistics Finland's enterprise inquiry is sent to all large enterprises. The classification criterion for a large enterprise is the number of employees and the limit differs by economic activity (10, 20 or 50 persons). A sample from small construction and trade enterprises is also selected to the inquiry. Statistics Finland and the Tax Administration have had a uniform data content (in accordance with the new Bookkeeping Act) for the profit and loss account and balance sheet data since 2000. Data collection has been carried out jointly from 2001. The questionnaires can be found at: http://tilastokeskus.fi/tk/yr/rake_lomakkeet.html

Coverage of the enterprise inquiry

The data for the year 2002 contain 7,229 enterprises included in the enterprise inquiry. Their breakdown by economic activity is as follows: industry 2,688, construction 773, trade 1,605, hotels and restaurants 241, transport 810 and business services 984 enterprises. Of the aggregate turnover, these enterprises account for 93 per cent in industry, for 60 per cent in construction, for 74 per cent in trade, on average, for 49 per cent in hotels and restaurants, for 76 per cent in transport, and for 59 per cent in business services, on average.

The financial statements database for 2002 contains financial statement data on a total of around 200,000 enterprises. The statistics consist of 26,100 enterprises from industry, 27,400 from construction, 44,500 from trade, 9,800 from hotels and restaurants and 19,400 enterprises from transport and 36,600 from business services.

Availability of data for financial statements statistics

Statistics Finland's financial statement data include all economic activities of business enterprises and thus also contain information on other economic activities than those presented in this publication. The financial statement database covers the years 1995 to 2002. Information can be produced from the data according to customers' information needs on the most detailed level of the industrial classification, by area or size category, or on a chosen group of enterprises.

The Business enterprises – net results and balance sheets publication is issued yearly. Net results of business enterprises 2003, preliminary data will be released in July 2004 and the final data for 2003 will be published in early 2005.

Financial statement data by economic activity are also published on Statistics Finland's website at: http://tilastokeskus.fi/tk/yr/rake_tilastotietoa.html and in the StatFin database service (a link from the website).

Comparability of statistics

In addition to the data for 2002, the publication presents the corresponding figures for 2000 and 2001. These may differ from the figures given in **Business Enterprises – net results and balance sheets 2001**. The differences are caused by changes in enterprises' economic activities on account of the new Standard Industrial Classification. The definition of size categories was reviewed. It has also brought some changes to the previously published figures.

Prior to this, the figures for 2002 were released in the publication **Net results of business enterprises 2002, preliminary data**. On the level of the whole enterprise sector, turnover is 0.5 per cent lower than indicated in the preliminary data, but there are differences by economic activity. The preliminary data were based on a group of enterprises covering 73 per cent of the Finnish business enterprises and 87 of the total turnover. Completion of basic data and updating of data on enterprise closures have caused changes.

The turnover in the **monthly business indicators** was calculated from the Tax Administration's payment control data. The definition of turnover in the VAT return does not fully correspond to the turnover in the profit and loss account.

In the **Finnish Enterprises 2002** publication the number of enterprises is higher primarily because self-employed persons with single-entry bookkeeping are not included in the financial statements statistics. Their total number is around 23,400. Financial and insurance corporations, numbering 3,600, are neither included in the figures of the financial statements statistics. Absence of self-employed persons from the financial statements statistics is also visible as deviations in turnover and personnel data. In this publication the turnover of the whole enterprise sector is EUR 2.4 billion lower than in the Finnish Enterprises publication. Self-employed persons account for EUR 1.1 billion of this. The differences from the Business Register turnover data are also due to the slightly different treatment of overlong accounting periods. Contrary to the Business Register, in the financial statements statistics holding companies are retained in the economic activity of the parent company.

In the financial statements statistics the recommendation of the EU Commission was used as the size classification of enterprises. Therefore the breakdown into size categories differs considerably from the numbers given in the Finnish Enterprises publication. The main reason for this is the criterion of independence. In the Finnish Enterprises publication small and medium-sized enterprises are defined only on the basis of personnel.

Liite 3. Tunnuslukujen kaavat

Liiketoiminnan laajuutta kuvaavat tunnusluvut

Liiketoiminnan tuotot yht.	= Liikevaihto + liiketoiminnan muut tuotot – käyttöom. luovutusvoitot
Jalostusarvo	= Käyttökate + henkilöstökulut yhteensä
Henkilöstön lukumäärä	= Henkilöstön lukumäärä
Aineelliset nettoinvestoinnit	= Aineellisten hyödykkeiden lis. - Aineellisten hyödykkeiden väh

Kannattavuutta kuvaavat tunnusluvut

Käyttökate-%	$\frac{\text{Käyttökate}}{\text{Liiketoiminnan tuotot yhteensä}} * 100$
Nettotulos-%	$\frac{\text{Nettotulos}}{\text{Liiketoiminnan tuotot yhteensä}} * 100$
Kokonaistulos-%	$\frac{\text{Kokonaistulos}}{\text{Liiketoiminnan tuotot yhteensä}} * 100$
Rahoitustulos-%	$\frac{(\text{Käyttökate} + \text{rahoitustuotot} - \text{rahoituskulut} + \text{verot})}{\text{Liiketoiminnan tuotot yhteensä}} * 100$
Sijoitetun pääoman tuotto-%	$\frac{\text{Nettotulos} + \text{rahoitustuotot} - \text{rahoituskulut} + \text{Verot}}{\text{Oma pääoma} + \text{Tilinpäättösiirtojen kert.} + \text{Koroll. vieras pääoma}} * 100$

Rahoitusta kuvaavat tunnusluvut

Omavaraisuusaste, %	$\frac{\text{Oma pääoma} + \text{Tilinpäättösiirtojen kertymä}}{\text{Vastattavaa yhteensä} - \text{Saadut ennakkomaksut}} * 100$
Kokonaisvelat/liikevaihto, %	$\frac{\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakkomaksut}}{\text{Liikevaihto}} * 100$
Nettovelat/liikevaihto, %	$\frac{\text{Kokonaisvelat} - (\text{Rahoitusarvopap.} + \text{Rahat ja pankkisaam.})}{\text{Liikevaihto}} * 100$
Quick ratio	$\frac{\text{Rahoitusarvopap.} + \text{Rahat ja pankkisaam.} + \text{Lyhytaik. saam.}}{\text{Lyhytaikainen vieras pääoma} - \text{Saadut ennakkomaksut}}$

Tehokkuutta kuvaavat tunnusluvut

Liikevaihto / henkilöstö	$\frac{\text{Liikevaihto}}{\text{Henkilöstö}}$
Jalostusarvo / henkilökulut	$\frac{\text{Jalostusarvo}}{\text{Henkilöstökulut}}$

Bilaga 3. Nyckeltalsformler

Affärsverksamhetens omfattning

Rörelseintäkter totalt	= Omsättning + Övriga rörelsekostnader – Försäljningsvinster av anlägg
Förädlingsvärde	= Driftsbidrag + Personal kostnader totalt
Antal anställda	= Antal anställda
Materiella nettoinvesteringar	= Ökningar av materiella tillgångar – Minskningar av materiella tillgångar

Lönsamhet

Driftsbidrag, %	$\frac{\text{Driftsbidrag}}{\text{Rörelseintäkter totalt}} * 100$
Nettoresultat, %	$\frac{\text{Nettoresultat}}{\text{Rörelseintäkter totalt}} * 100$
Totalresultat, %	$\frac{\text{Totalresultat}}{\text{Rörelseintäkter totalt}} * 100$
Finansieringsresultat, %	$\frac{\text{Driftsbidrag} + \text{Finansiella intäkter} - \text{Finansiella kostnader} + \text{Skatter}}{\text{Rörelseintäkter totalt}} * 100$
Avkastning på investerat kapital, %	$\frac{\text{Nettoresultat} + \text{Finansiella intäkter} - \text{Finansiella kostnader} + \text{Skatter}}{\text{Eget kapital} + \text{Ackumulerade bokslutsdispositioner} + \text{Främmande kapital med ränta}} * 100$

Finansiering

Soliditetsgrad, %	$\frac{\text{Eget kapital} + \text{Ackumulerade bokslutsdispositioner}}{\text{Passiva totalt} - \text{Erhållna förskott}} * 100$
Skulder totalt /Omsättning, %	$\frac{\text{Främmande kapital} - \text{Erhållna förskott}}{\text{Omsättning}} * 100$
Kassalikviditet	$\frac{\text{Finansiella värdepapper} + \text{Kassa och banktillgodohavanden} + \text{Kortfristiga fordringar}}{\text{Kortfristigt främmande kapital} - \text{Erhållna förskott}}$

Effektivitet

Omsättning / Personal	$\frac{\text{Omsättning}}{\text{Personal}}$
Förädlingsvärde / Personal-kostnader	$\frac{\text{Förädlingsvärde}}{\text{Personal kostnader}}$

Appendix 3. Key ratio formulas

Volume of business operations

Returns on business operations, total	= Net turnover + Other operating income – Proceeds from sales of fixed assets
Value added	= Operation profit + Staff expenses
Staff total	= Staff total
Tangible net investments	= Increases in tangible assets - Decreases in tangible assets

Profitability

Operation profit, %	$\frac{\text{Operation profit}}{\text{Returns on business operations, total}} * 100$
Net profit, %	$\frac{\text{Net profit}}{\text{Returns on business operations, total}} * 100$
Total profit, %	$\frac{\text{Total profit}}{\text{Returns on business operations, total}} * 100$
Income before extraordinary items, %	$\frac{\text{Operation profit} + \text{Financial income} - \text{Financial expenses} + \text{Taxes}}{\text{Returns on business operations, total}} * 100$
Return on investment, %	$\frac{\text{Net profit} + \text{Financial income} - \text{Financial expenses} + \text{Taxes}}{\text{Capital and reserves} + \text{Appropriations} + \text{Liabilities subject to interest}} * 100$

Financing

Equity ratio, %	$\frac{\text{Capital and reserves} + \text{Appropriations}}{\text{Total liabilities} - \text{Advances received}} * 100$
Total liabilities/Net turnover, %	$\frac{\text{Total liabilities} - \text{Advances received}}{\text{Net turnover}} * 100$
Quick ratio	$\frac{\text{Investments held as current assets} + \text{Cash in hand and at banks} + \text{Current debtors}}{\text{Current creditors} - \text{Advances received}}$

Efficiency

Net turnover / Staff	$\frac{\text{Net turnover}}{\text{Staff}}$
Value added / Staff expenses	$\frac{\text{Value added}}{\text{Staff expenses}}$

Yritystoiminnan tulos ja taseet 2002 -julkaisussa Suomen yritystoimintaa tarkastellaan yritysten tilinpäätöstietojen pohjalta. Julkaisuosa sisältää katsaukset teollisuudesta, rakentamisesta, kaupasta, majoitus- ja ravitsemistoiminnasta, liikenteestä sekä liike-elämän palveluista. Julkaisu sisältää tietoja myös suomalaisyritysten ulkomailla sijaitsevista tytäryrityksistä.

Lukijat voivat myös analysoida itseään kiinnostavia toimialoja liitteenä olevan CD-ROM:in avulla. CD-ROM sisältää lähes 200 toimialan tilinpäätöstiedot vuosilta 2000–2002. Tietoja löytyy siten useilta sellaisilta toimialoilta, joita ei julkaisun katsauksissa ole lainkaan tarkasteltu. Excel-tauluissa esitetään toimialoittain tuloksen muodostuminen, taseet ja tunnusluvut vuosilta 2000–2002 sekä tunnusluvut suuruusluokittain vuodelta 2002.

Tilastokeskus, myyntipalvelu
PL 4C
00022 TILASTOKESKUS
puh. (09) 1734 2011
faksi (09) 1734 2500
myynti@tilastokeskus.fi
www.tilastokeskus.fi

Statistikcentralen, försäljning
PB 4C
00022 STATISTIKCENTRALEN
tfn (09) 1734 2011
fax (09) 1734 2500
myynti@stat.fi
www.stat.fi

Statistics Finland, Sales Services
P.O.Box 4C
FIN-00022 STATISTICS FINLAND
Tel. +358-9-1734 2011
Fax +358-9-1734 2500
myynti@stat.fi
www.stat.fi

ISSN 0784-8463
= Yritykset
ISSN 1459-3785
ISBN 952-467-262-6
Tuotenumero 9958
EO